

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Mathias Törnkvist

Oregistrerad
gemenskapsformgivning

Examensarbete
20 poäng

Handledare
Ulf Maunsbach

Förmögenhetsrätt, immaterialrätt

VT 2007

Innehåll

SAMMANFATTNING	1
SUMMARY	3
FÖRKORTNINGAR	5
1 INLEDNING	7
1.1 Bakgrund och syfte	7
1.2 Metod, material och avgränsningar	8
1.3 Disposition	9
1.4 Terminologi	9
2 LAGSTIFTNINGEN	11
2.1 Historik	11
2.2 Kontext	13
2.2.1 Enhetligt skydd för formgivningar	13
2.2.2 Kumulation med andra immateriella rättigheter och skydd mot illojal konkurrens	15
2.2.3 Internationella bestämmelser	18
3 SYFTET MED SKYDD FÖR OREGISTRERAD GEMENSKAPSFORMGIVNING	19
4 SKYDDETS UPPKOMST	21
4.1 Tillgängliggörandet som tidpunkt för skyddets uppkomst	21
4.2 Dokumentation av tillgängliggörandet	23
4.3 Platsen för tillgängliggörandet	25
4.4 Tillgängliggörande av vem?	28
5 SKYDDSKRAV	29
5.1 Skyddbara formgivningar	29
5.1.1 Definition av formgivning	29
5.1.2 Definition av produkt	30
5.1.3 Definition av sammansatt produkt	30
5.2 Ej skyddbara formgivningar	31

5.2.1	Uteslutande betingad av en teknisk funktion	31
5.2.2	Sammankopplingsdel – ” <i>must fit</i> ”	33
5.2.3	Reservdel för återställande av ursprungligt utseende – ” <i>must match</i> ”	34
5.2.4	I strid mot allmän ordning eller allmän moral	35
5.3	Särskilda skyddskrav	36
5.3.1	Nyhetskravet	37
5.3.2	Kravet på särprägel	40
5.3.2.1	Helhetsintryck	41
5.3.2.2	Kunnig användare	42
5.3.2.3	Grad av frihet vid utvecklingen av formgivningen	43
5.3.3	Nyhetsfrist	44
5.3.4	Konfidentialitet	45
5.3.5	Synlighetskriterium	45
6	INNEHAV OCH ÖVERFÖRING AV RÄTTIGHETEN	47
6.1	Skyddssubjektet	47
6.1.1	Innehavare av rättigheten	47
6.1.2	Anställningsförhållanden	47
6.1.3	Anspråk på rättigheten	50
6.2	Överföring av rättigheten	51
6.2.1	Överlåtelse	51
6.2.2	Upplåtelse	52
6.2.3	Sakrätt m.m.	52
7	SKYDDETS INNEHÅLL	53
7.1	Skyddsomfång	53
7.2	Rättsverkan och intrång	55
7.3	Påföljder	59
7.4	Begränsningar, konsumtion m.m.	60
8	SKYDDSTID	61
9	OGILTIGHET	62
9.1	Ogiltighetstalan och genkärsmål	62
9.2	Ogiltighetsgrunder	62
9.3	Följder av ogiltighet	64
10	MÅL OM OREGISTRERAD GEMENSKAPSFÖRMIGVNING	65
10.1	Jurisdiktion	65
10.1.1	Behörighet i fråga om intrång och giltighet	65
10.1.2	Behörighet i övriga tvister	66
10.1.3	Domstolar för gemenskapsformgivning	67

10.2 Rättspraxis	68
10.2.1 Svenska mål	70
10.2.2 Europeiska mål	71
11 SÄRSKILDA SLUTSATSER	77
11.1 Den geografiska betydelsen av tillgängliggörandet för skyddets uppkomst och nyhetskravet	77
11.2 Tillgängliggörande till följd av missbruk	78
11.3 Nyhetskravets förhållande till kravet på särprägel	80
11.4 Förhållandet till registrerad gemenskapsformgivning när det gäller giltighetspresumtion	81
12 AVSLUTANDE KOMMENTAR	84
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	86
RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	93

Sammanfattning

Sedan den 6 mars 2002 är det möjligt för formgivare och innehavare av formgivning att på EU-nivå skydda sina formgivning som gemenskapsformgivning. Skyddet för gemenskapsformgivning regleras i rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning. Förordningen bygger på en ny så kallad ”*design approach*”, vilket innebär att formgivning ses som ett viktigt verktyg för marknadsföring och för att tillvarata de ekonomiska intressen som kan hänföras till formgivningen. Formgivning kan därför skyddas som registrerad gemenskapsformgivning och/eller som oregistrerad gemenskapsformgivning. Möjligheten att formgivningsrättsligt kunna skydda en formgivning utan att registrera den är en nyhet inom den europeiska immaterialrätten,¹ och det är denna nya rättsfigur – oregistrerad gemenskapsformgivning – som är föremålet för den här uppsatsen. Avsikten är att ge en så heltäckande redogörelse för skyddet som möjligt, samtidigt som några av de faktorer som ger skyddsformen dess särskiljande karaktär analyseras i detalj.

Syftet med skyddet för oregistrerade gemenskapsformgivning är bland annat att innehavare av rättigheten ska kunna testa formgivningens nytta på marknaden, samt att skydda formgivning med kort kommersiell livslängd för vilka registrerat skydd av ekonomiska eller andra skäl är omotiverat. Skyddet uppkommer automatiskt utan formaliteter den dag då formgivningen för första gången görs tillgänglig för allmänheten inom gemenskapens territorium. Skyddet har enhetlig rättsverkan inom hela gemenskapen och under tre år från skyddets uppkomst ges innehavaren av rättigheten en ensamrätt till användning av formgivning som faller inom den skyddade formgivningens skyddsomfång, under förutsättning att den bestridda användningen är ett resultat av att den skyddade formgivningen efterbildats. Det som skyddas är en produkts utseende, inte produkten som sådan. Således är det själva formgivningen som är skyddsobjektet, oavsett vilken produkt formgivningen förkroppsligas i. För att kunna skyddas som oregistrerad gemenskapsformgivning måste en formgivning bl.a. uppfylla nyhetskravet, dvs. betraktas som ny om ingen identisk formgivning har gjorts tillgänglig för allmänheten tidigare. Den måste även uppfylla kravet på särprägel, vilket innebär att det helhetsintryck som en kunnig användare får av formgivningen tydligt ska skilja sig från det helhetsintryck han får av tidigare allmänt tillgängliga formgivning.

Mål om oregistrerad gemenskapsformgivning är mycket sällsynta. I uppsatsen redogörs för samtliga svenska och några av de europeiska mål som gått att finna. Då inget av dessa nått längre än andra instans är prejudikatvärdet ytterst begränsat, men visst intresse finns i att studera hur skyddet för oregistrerad gemenskapsformgivning tagits emot i domstolarna under de fem år som skyddet har kunnat åberopas.

---

¹ Med undantag för Storbritannien där det sedan tidigare är möjligt att skydda en formgivning som en så kallad ”*unregistered design*”.

Trots, eller kanske tack vare, att kumulation mellan skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning och andra immateriella rättigheter är tillåten enligt förordningen så finns potentiella konfliktområden. Det kan t.ex. gälla situationer där två eller flera olika immateriella rättigheter existerar till samma objekt och rättigheterna innehas av olika personer. Eftersom skyddet för oregistrerade gemenskapsformgivningar också i vissa avseenden är en hybrid mellan de traditionella industriella rättigheterna och upphovsrätten kan det oregistrerade skyddet inte med lätthet integreras i det befintliga systemet av immateriella rättigheter i Europa. Det råder dock inget tvivel om att skydd för oregistrerade gemenskapsformgivningar i enskilda fall kan vara utomordentligt betydelsefullt för innehavare av rättigheten.

E-post: mathias.tornkvist@gmail.com

Summary

English title: Unregistered Community Design

Since March 6th 2002 it is possible for designers and proprietors of designs to protect their designs at EU level as Community designs. The protection of Community designs is regulated in Council Regulation 6/2002 on Community designs. The Community Design Regulation is based on a new so called “design approach”, meaning that designs are considered as an important tool for marketing and for utilizing the economic interests related to the design. For that reason designs can be protected as registered Community designs and/or unregistered Community designs. The possibility of protecting a design without registering it is a novelty among European intellectual property rights,² and it is this new concept – the unregistered Community design – which is the subject of this essay. The aim is to try to give a complete report on the protection of unregistered Community designs, as well as to give a more detailed analysis of the factors that make up the distinctive character of the protection of unregistered Community designs.

The purpose of the protection of unregistered Community designs is amongst others to give proprietors of designs the possibility to test the utility of the design on the market, and to protect designs with a short commercial lifespan for which registered protection of economical or other reasons is unwarranted. The protection commences automatically without formalities on the day that the design is first made available to the public within the territory of the Community. The protection of unregistered Community designs has a unitary effect within the entire Community, and for three years from the commencement of protection the proprietor has an exclusive right to use designs within the scope of the protected design, on condition that the contested use results from copying the protected design. What is protected is the appearance of a product, not the product as such. Hence it is the design that is the object of protection, regardless of what product the design may be embodied in. To be protected as an unregistered Community design the design must for example fulfil the requirement of novelty, *i.e.* be considered new if no identical design has been made available to the public. It must also fulfil the requirement of individual character, *i.e.* produce an overall impression on the informed user that clearly differs from the overall impression on such a user by any design which has been made available to the public.

Cases on unregistered Community designs are very rare. In this essay a report on all Swedish and some of the European cases available is made. The precedential value of these cases is very limited since they all are from first or second instance, but there is some interest in studying how the

---

² With the exception of the United Kingdom where protection as an “unregistered design” already is possible.

protection of unregistered Community designs have been received by the courts during the five years the protection has been in force.

There are some potential areas of conflict despite, or perhaps due to, the fact that accumulation between protection as unregistered Community design and other intellectual property rights is allowed according to the Community Design Regulation. For instance situations where two or more intellectual rights exist in the same object and the rights belong to different proprietors. The unregistered protection is not easily integrated within the existing system of intellectual property rights in Europe since the protection of unregistered Community designs in some aspects is a hybrid of the traditional industrial rights and copyright. There is no doubt however, that the protection of unregistered Community designs can be of extreme importance to proprietors in individual cases.

E-Mail: mathias.tornkvist@gmail.com

Förkortningar

ATRIP	International Association for the Advancement of Teaching and Research in Intellectual Property
AvtL	lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område
bet.	betänkande
BGH	Bundesgerichtshof
BK	Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk (1886)
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
EG	Europeiska gemenskapen
EGD/EG-domstolen	Europeiska gemenskapernas domstol
EGF	Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen
EG-FGF	förordning (EG) nr 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning
EGT	Europeiska gemenskapernas officiella tidning
EIPR	European Intellectual Property Review, London
EKMR	Europeiska konventionen den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna
EU	Europeiska unionen
EUT	Europeiska unionens officiella tidning
FICPI	Fédération Internationale des Conseils en Propriété Industrielle/International Federation of Intellectual Property Attorneys
GRUR Int.	Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, Internationaler Teil, Weinheim och sedan 2000 München, Frankfurt, Berlin
HD	Högsta domstolen
HovR	hovrätt
IIC	International Review of Industrial Property and Copyright, Weinheim och sedan 2000 München, Frankfurt, Berlin
KG	Kammergericht
LG	Landgericht
ML	mönsterskyddslag (1970:485)
MFL	marknadsföringslag (1995:450)
NIR	Nordiskt Immateriellt Rättsskydd, Stockholm
NJA	Nytt juridiskt arkiv I, Högsta domstolens domar
OHIM	Office for Harmonisation in the Internal Market/Byrån för harmonisering inom den inre marknaden (varumärken och formgivning)
OLG	Oberlandesgericht

PK	Pariskonventionen för industriellt rättsskydd (1883)
prop.	regeringens proposition
PRV	Patent- och registreringsverket
SFIR	Svenska föreningen för industriellt rättsskydd
SOU	Statens offentliga utredningar
TR	tingsrätt
TRIPs	Avtalet om handelsrelaterade aspekter på immaterialrätter/Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights including Trade in Counterfeit Goods (1995)
URL	lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk
WIPO	World Intellectual Property Organization/Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten

1 Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

Den ekonomiska och teknologiska utvecklingen i samhället har inneburit att immateriella rättigheter fått en allt större betydelse. Innehavare av skyddsvärda objekt har möjlighet att skydda sin skapelse eller investering med hjälp av upphovsrättsligt, patenträttsligt, varumärkesrättsligt eller formgivningingsrättsligt skydd. Under vissa omständigheter finns även möjlighet att skydda en formgivning med hjälp av marknadsrättsliga bestämmelser.

I Europa har det formgivningingsrättsliga skyddet tidigare skilt sig åt från land till land. Till sin struktur har skyddet antingen haft en så kallad ”*patent approach*” eller en ”*copyright approach*”, dvs. skyddet har, enkelt uttryckt, grundats antingen på funktion eller estetik. Produkter formges dock i allt större utsträckning för att särskilja dem från konkurrenters produkter samtidigt som de kan ha inslag av både funktion och estetik, eller ingetdera. För att skydda rättighetshavares personliga och ekonomiska investeringar har det ansetts att innehavarna bör ges ensamrätt till användning av sådana särskiljande formgivningingar som anses skyddsvärda. I syfte att harmonisera nationella lagar och införa ett enhetligt skydd på EU-nivå har därför Europaparlamentets och rådets direktiv (98/71/EG) om mönsterskydd³ och rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning⁴ antagits. Direktivet och förordningen bygger på en helt ny så kallad ”*design approach*”, vilket innebär att formgivningingar ses som ett viktigt verktyg för marknadsföring och för att tillvarata en formgivnings kommersiella nytta.

Förordningen medger skydd för formgivningingar i form av registrerad och/eller oregistrerad gemenskapsformgivning med enhetlig rättsverkan inom hela gemenskapen. Att kunna åtnjuta skydd för formgivningingar utan registrering är en nyhet i Europa.⁵ Skyddet för oregistrerade gemenskapsformgivningingar har kallats för ”*quasi-copyright protection*”,⁶ samt för en ”ovanlig fågel” och en ”hybrid” mellan de traditionella industriella rättigheterna och andra immateriella rättigheter.⁷ Rättigheten till en oregistrerad gemenskapsformgivning har även ansetts kunna utgöra ett utomordentligt viktigt redskap för den formgivare eller innehavare som vill skydda sin formgivning. I internationell litteratur har skyddet därför getts

---

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG av den 13 oktober 1998 om mönsterskydd, EGT L 289, 28.10.1998, s 28 – i den här uppsatsen benämnd ”direktivet”.

⁴ Rådets förordning (EG) nr 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning, EGT L 3, 5.1.2002, s 1-24 – i den här uppsatsen benämnd ”förordningen”.

⁵ I Storbritannien är det sedan tidigare möjligt att på nationell nivå skydda en formgivning utan registrering som en så kallad ”*unregistered design*”, se nedan avsnitt 2.2.2 Kumulation med andra immateriella rättigheter och skydd mot illojal konkurrens.

⁶ Suthersanen, Design Law in Europe, s 26.

⁷ Sáez, The Unregistered Community Design, EIPR 2002 s 585.

sådana epitet som ”*Wunderwaffe des Designschutzes*”⁸ [ung. formgivningsskyddens mirakelvapen] och ”*Cinderella Revamped*”⁹ [ung. Askungens nya klänning]. Men det har också framförts att det i förhållande till nordiskt upphovsrättsligt och marknadsrättsligt skydd knappast finns något behov av det oregistrerade formgivningsskyddet.¹⁰

Skyddet för oregistrerad gemenskapsformgivning är ännu relativt nytt och oprövat. Både på svensk och europeisk nivå är mål om oregistrerade gemenskapsformgivningar väldigt sällsynta och i svensk juridisk litteratur är denna nya skyddsform endast kommenterad i begränsad utsträckning. Syftet med den här uppsatsen är främst att ge svar på hur och när skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning uppkommer; vad som krävs för att en formgivning ska skyddas; hur omfattande skyddsomfånget är och vilken rättsverkan skyddet har; vem som är rättmätig innehavare till en skyddad formgivning och vilka rättigheter som innehavaren av en oregistrerad gemenskapsformgivning ges. Vid besvarandet av dessa frågor har jag för avsikt att redogöra för de bestämmelser i förordningen som reglerar skyddet för oregistrerad gemenskapsformgivning, samt att analysera och kommentera bestämmelsernas innebörd. Jag avser vidare att lyfta fram de särdrag som skiljer det oregistrerade skyddet från det registrerade och att fokusera på de detaljer som jag anser kontroversiella eller oklara. Min förhoppning är därmed att ge läsaren en så heltäckande redogörelse som möjligt av den i europeisk lagstiftning nya rättsfigur som kallas oregistrerad gemenskapsformgivning, samt att djupare analysera de detaljer som ger den nya skyddsformen dess särskiljande karaktär.

1.2 Metod, material och avgränsningar

För att uppfylla syftet med den här uppsatsen används sedvanlig juridisk metod. De bestämmelser som reglerar skyddet för oregistrerad gemenskapsformgivning återfinns i rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning. Innebörden av förordningens bestämmelser tolkas och analyseras med hjälp av artiklarnas ordalydelse, beaktandesatserna, förarbeten, praxis, juridisk litteratur och andra källor. På grund av att skyddet för oregistrerad gemenskapsformgivning är en nyhet i europeisk rätt är praxis och litteratur från tiden före förordningen trädde i kraft endast tillämplig i begränsad utsträckning. Mål om oregistrerad gemenskapsformgivning är sällsynta. Så långt möjligt har jag skaffat domar från de berörda domstolarna. I andra hand har jag utgått från domslut i fulltext i den mån de gått att finna på Internet eller i databaser. I sista hand har jag använt mig av redogörelser och kommentarer om mål i den juridiska

---

⁸ Gottschalk & Gottschalk, *Das nicht eingetragene Gemeinschaftsgeschmacksmuster: eine Wunderwaffe des Designschutzes?*, GRUR Int. 2006 s 461.

⁹ Massa & Strowel, *Community Design: Cinderella Revamped*, EIPR 2003 s 68.

¹⁰ Levin, *Upphovsrättens gränssytor mot det industriella rättsskyddet och konkurrensrätten*, NIR 2003 s 327.

litteraturen.¹¹ Samtliga Internetbaserade källor är tillgängliga per den 11 juni 2007.

Uppsatsen avgränsas såtillvida att den främst behandlar oregistrerad gemenskapsformgivning. De bestämmelser i förordningen som endast berör registrerad gemenskapsformgivning utelämnas därför. Bestämmelser som berör båda formerna för skydd analyseras i den mån jag anser att de är av betydelse för att ge läsaren en komplett bild av skyddet för oregistrerade gemenskapsformgivningar. Även vissa aspekter i direktivet kommenteras då direktivet och förordningen antagits för att skapa enhetlighet inom gemenskapen och därför ska tolkas konformt.¹²

1.3 Disposition

Uppsatsen inleds med en kort historik kring framväxten av skyddet för oregistrerad gemenskapsformgivning, samt en redogörelse för i vilken kontext skyddet skall ses (avsnitt 2). Därefter presenteras skyddets syfte (avsnitt 3), villkoren för skyddets uppkomst (avsnitt 4), skyddskraven (avsnitt 5), bestämmelser om innehav och överföring av rättigheten (avsnitt 6), skyddets innehåll (avsnitt 7), skyddstiden (avsnitt 8), villkoren för ogiltighet (avsnitt 9), samt mål om oregistrerade gemenskapsformgivningar (avsnitt 10). Varje kapitel innehåller både presentation, analys och kommentarer kring det aktuella området. Mina slutsatser är således inte samlade i ett avslutande kapitel, utan förmedlas vartefter i anslutning till de beskrivande delarna för att på så sätt ge läsaren en tydlig koppling mellan det rent deskriptiva, analysen och mina egna synpunkter. Uppsatsen avslutas dock med vissa särskilda slutsatser om detaljer i skyddet för oregistrerad gemenskapsformgivning som jag anser oklara eller som kan komma att ge upphov till diskutabla konsekvenser (avsnitt 11). De särskilda slutsatserna binder även samman några av de delar i skyddet som kommenterats separat i de enskilda avsnitten men är inte avsedda att vara en heltäckande sammanfattning. Allra sist ges en avslutande kommentar (avsnitt 12).

1.4 Terminologi

Rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning benämns i den här uppsatsen ”förordningen” och förkortas ”EG-FGF”. Europaparlamentets och rådets direktiv (98/71/EG) om mönsterskydd benämns ”direktivet”. Med begreppet ”gemenskapsformgivning” förstås både registrerad och oregistrerad gemenskapsformgivning. Konsekvent används begreppet ”formgivning” framför alternativa begrepp som ”mönster” eller ”design”. Det beror främst på att begreppet formgivning används i förordningen och att Mönsterutredningen i sitt slutbetänkande

---

¹¹ En utförligare redogörelse för hur jag gått till väga för att finna mål om oregistrerad gemenskapsformgivning ges nedan i avsnitt 10.2 Rättspraxis.

¹² Musker, Community Design Law, s liii.

föreslagit att begreppet formgivning skall användas i en ny
formskyddslag.¹³

---

¹³ SOU 2001:68 s 85 ff.

2 Lagstiftningen

2.1 Historik

Europeiska kommissionen insåg tidigt att immateriella rättigheter kan utgöra ett hinder för frihandeln inom gemenskapen.¹⁴ År 1959 tillsattes därför tre arbetsgrupper för att se över områdena patent, varumärken och formgivning.¹⁵ Det framkom att de olika medlemsstaternas lagstiftning uppvisade stora inbördes skillnader avseende skyddet för formgivning. I början av 1990-talet inledde kommissionen arbetet med att harmonisera de nationella skydden för formgivning och med att införa ett gemensamt skydd för formgivning inom hela EU. Ett förslag till ett direktiv och en förordning presenterades av kommissionen i form av den så kallade Grönboken.¹⁶ Förslaget byggde i sin tur på ett förslag från Max Planck Institutet i München.¹⁷ Som en följd av de åsikter som framfördes med anledning av Grönboken presenterade kommissionen 1993 ett förslag¹⁸ till ett direktiv och ett förslag¹⁹ till en förordning. Ekonomiska och sociala kommittén avgav med anledning av dessa förslag två yttranden.²⁰ Även Europaparlamentet avgav ett yttrande om direktivet.²¹ Kommissionen la därefter fram ett ändrat förslag²² till direktiv och efter ett förlikningsförfarande antogs den slutliga versionen av direktivet²³ i oktober 1998.

Under tiden som parlamentet, kommissionen och rådet försökte enas om direktivet vilade arbetet med förordningen. Meningsskiljaktigheterna var störst kring hur omfattande skyddet för reservdelar skulle tillåtas vara. Marknaden för reservdelar till bilar har stor ekonomisk betydelse i Europa och starka intressen för originaltillverkares ensamrätt respektive frihållning

---

¹⁴ Jfr beaktandesats 4 EG-FGF.

¹⁵ Sykes, *Intellectual Property in Designs*, s 84.

¹⁶ Green Paper on the Legal Protection of Industrial Design – 111/F/5131/91-EN, Bryssel, juni 1991 (cit: Grönboken).

¹⁷ Towards a European Design Law, på engelska i IIC 1991 s 523-537 och på tyska i GRUR Int. 1990 s 559-586.

¹⁸ Kommissionens förslag för rådet och Europaparlamentet till ett direktiv om mönsterskydd, KOM(93) 344 slutlig, den 3 december 1993, EGT C 345, 23.12.1993, s 14.

¹⁹ Kommissionens förslag för rådet och Europaparlamentet till en förordning om gemenskapsmönster, KOM(93) 342 slutlig, den 3 december 1993, EGT C 29, 31.1.1994, s 20.

²⁰ Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande, den 6 juli 1994, EGT C 388, 31.12.1994, s 9 och Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande, den 22 februari 1995, EGT C 110, 2.5.1995, s 12.

²¹ Europaparlamentets yttrande av den 12 oktober 1995, Utskottet för rättsliga frågor och medborgarrätt, EGT C 287, 30.10.1995, s 157.

²² Kommissionens ändrade förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om lagstadgat mönsterskydd, KOM(96) 66 slutlig, den 21 februari 1996, EGT C 142, 14.5.1996, s 7.

²³ Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG av den 13 oktober 1998 om mönsterskydd, EGT L 289, 28.10.1998, s 28.

var i konflikt med varandra.²⁴ En kompromiss kallad ”freeze-plus” nåddes, vilken innebar att skyddet för reservdelar hölls på den tidigare nivån och att medlemsstaterna endast tilläts ändra sina lagar i en liberaliserande riktning.²⁵ När direktivet antagits återupptogs arbetet med förordningen och i juni 1999 la kommissionen fram ett ändrat förslag till en förordning.²⁶ Därefter följde yttranden från ekonomiska och sociala kommittén²⁷ respektive parlamentet²⁸, samt ytterligare två ändrade förslag²⁹ från kommissionen. Även rådet avgav två ändrade förslag.³⁰ En av de sista förändringarna som gjordes var att införa en övergångsbestämmelse i form av artikel 110 EG-FGF, vilken undantar skydd för reservdelar som används för att återställa en sammansatt produkts ursprungliga utseende.³¹ Förordningen³² antogs slutligen i december 2001. Den trädde i kraft den 6 mars 2002 och gäller från den dagen med direkt och omedelbar effekt.

Sedan förordningen trädde i kraft har den ändrats två gånger med anledning av unionens utvidgning.³³ Vid första utvidgningen 2004 gjordes ett tillägg i form av artikel 110 a EG-FGF, med avsikt att förtydliga den geografiska betydelsen av platsen för tillgängliggörandet.³⁴ Vid andra utvidgningen ersattes artikel 110 a EG-FGF av en ny artikel med samma beteckning och innebörd, gällande från den 1 januari 2007. Efter förslag³⁵ från kommissionen ska förordningen även ändras med anledning av gemenskapens anslutning till Genèveakten inom Haagöverenskommelsen

---

²⁴ Koktvedgaard & Levin, Lärobok i immaterialrätt, s 317.

²⁵ Musker, Community Design Law, s lx.

²⁶ Kommissionens ändrade förslag till rådets förordning om gemenskapsmönster, KOM(1999) 310 slutlig, den 21 juni 1999, EGT C 248 E, 29.8.2000, s 3.

²⁷ Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande, den 27 januari 2000, EGT C 75, 15.3.2000, s 35.

²⁸ Europaparlamentets yttrande, EGT C 67, 1.3.2001, s 318.

²⁹ Kommissionens ändrade förslag till rådets förordning om gemenskapsmönster, KOM(2000) 660 slutlig, den 20 oktober 2000, EGT C 62 E, 27.2.2001, s 173 och KOM(2000) 660 slutlig/2, den 27 november 2000, EGT C 120 E, 24.4.2001, s 12.

³⁰ Rådets dokument 7400/01, den 18 april 2001 och rådets dokument 13483/01, den 30 november 2001.

³¹ Se nedan avsnitt 5.2.3 Reservdel för återställande av ursprungligt utseende – ”*must match*”.

³² Rådets förordning (EG) nr 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning, EGT L 3, 5.1.2002, s 1-24.

³³ Akt om villkoren för Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakiens anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen och om anpassning av fördragen, EUT L 236, 23.9.2003, s 344 och Akt om villkoren för Republiken Bulgariens och Rumäniens anslutning och om anpassning av de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen, EUT L 157, 21.6.2005, s 233.

³⁴ Se nedan avsnitt 4.3 Platsen för tillgängliggörandet och avsnitt 11.1 Den geografiska betydelsen av tillgängliggörandet för skyddets uppkomst och nyhetskravet.

³⁵ Kommissionens förslag till rådets förordning om ändring av förordningarna (EG) nr 6/2002 och (EG) nr 40/94 för att ge verkan till Europeiska gemenskapens anslutning till Genèveakten inom Haagkonventionen beträffande internationell registrering av industriella mönster, KOM(2005) 689 slutlig, den 22 december 2005, 2005/0274 CNS.

om internationell registrering av industriella formgivningar.³⁶ Ändringarna träder i kraft det datum då Genèveakten träder i kraft med avseende på gemenskapen, vilket enligt OHIM väntas ske under tredje kvartalet 2007.³⁷ Kommissionen har även lagt ett förslag³⁸ om ändring i direktivets artikel 14, vilket skulle få som konsekvens att övergångsbestämmelsen i artikel 110 EG-FGF om att undanta skydd för reservdelar som används för att återställa en produkts utseende permanentas.³⁹ Kommissionens förslag har fått stöd av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén.⁴⁰ Förslaget har dock ännu inte lett till någon ändring i vare sig direktivet eller förordningen.

2.2 Kontext

2.2.1 Enhetligt skydd för formgivningar

Enligt principen om enhetlig karaktär i artikel 1.3 EG-FGF ges registrerade och oregistrerade gemenskapsformgivningar samma rättsverkan inom hela gemenskapen. Direktivet harmoniserar i sin tur de olika nationella skydden för formgivningar i medlemsstaterna i syfte att uppmuntra innovation och undanröja hindren för konkurrensen på den inre marknaden. Direktivet har således ingen direkt verkan på gemenskapsformgivningar. Direktivet och förordningen utvecklades dock parallellt och uppvisar därför stora likheter. Under arbetet med förordningen lades förslag som innebar skillnader i förhållande till direktivet och som skulle ha inneburit att den gemensamma lagstiftningen inom EU skulle ha olikheter med nationell harmoniserad lagstiftning. Sådana förslag avslogs konsekvent av kommissionen och rådet.⁴¹ I motiveringen till ett av kommissionens förslag⁴² angavs:

”Några andra ändringsförslag [...] låg inte i linje med vad som överenskomms för mönsterdirektivet 1998, och därför har kommissionen inte infört dem. Härvidlag bör påpekas att kommissionen är mycket mån om principen att förordningen inte bör avvika från direktivets begrepp.”

---

³⁶ Rådets förordning (EG) nr 1891/2006 av den 18 december 2006 om ändring av förordningarna (EG) nr 6/2002 och (EG) nr 40/94 för att ge verkan till Europeiska gemenskapens anslutning till Genèveakten inom Haagöverenskommelsen om internationell registrering av industriella formgivningar, EUT L 386, 29.12.2006, s 14-16.

³⁷ OHIM, nyhetsbrev, <http://oami.europa.eu/en/office/newsletter/07001.htm#CD2>.

³⁸ Kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring i direktiv 98/71/EG om mönsterskydd, KOM(2004) 582 slutlig, den 14 september 2004, 2004/0203 COD.

³⁹ Se nedan avsnitt 5.2.3 Reservdel för återställande av ursprungligt utseende – ”*must match*”.

⁴⁰ Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 98/71/EG om mönsterskydd”, den 20 april 2005, EUT C 286, 17.11.2005, s 8.

⁴¹ Musker, Community Design Law, s lxi.

⁴² Kommissionens ändrade förslag till rådets förordning om gemenskapsmönster, KOM(2000) 660 slutlig/2, den 27 november 2000, EGT C 120 E, 24.4.2001, s 12.

Tanken var från början att både direktivet och förordningen skulle få en harmoniserande effekt inom EU och man kan därmed utgå från att de skall tolkas konformt. Enligt beaktandesats 9 EG-FGF bör de materiella bestämmelserna om formskydd i förordningen anpassas till motsvarande bestämmelser i direktivet. Av den anledningen kan även förarbetena till direktivet användas för att tolka förordningens bestämmelser. Det innebär också att avgöranden enligt förordningen från OHIM:s överklagandenämnder kan bli vägledande för nationella domstolar när de tillämpar harmoniserad lagstiftning som bygger på direktivet.⁴³

De sedan tidigare i viss mån regionalt harmoniserade nordiska lagstiftningarna har genom direktivet harmoniserats även med övrig nationell formskyddslagstiftning inom gemenskapen. De ändringar i den svenska mönsterskyddslagen som blev nödvändiga med anledning av direktivet är genomförda och trädde i kraft den 1 juli 2002.⁴⁴ Även de ändringar i mönsterskyddslagen som föranleddes av förordningen har genomförts och trädde i kraft den 1 januari 2005.⁴⁵ Ändringarna innebar bland annat att Stockholms tingsrätt utsågs till domstol för gemenskapsformgivning i första instans och att bestämmelserna om intrång även skall omfatta intrång i gemenskapsformgivning. Arbetet med en helt ny svensk formskyddslag pågår dock.⁴⁶ I samband med det arbetet föreslås att Sverige ska ansluta sig till det så kallade Haagarrangemanget⁴⁷, vilket skulle göra det möjligt att göra en internationell ansökan om registrering av formgivning hos WIPO. Rådet har beslutat att ansluta gemenskapen till Haagarrangemanget.⁴⁸ Det gör det möjligt att designera gemenskapen vid en internationell ansökan om registrering av en formgivning.⁴⁹ En sådan registrering får då samma verkan inom gemenskapen som en registrerad gemenskapsformgivning. Det finns därmed fyra sätt att skydda en formgivning i Sverige; internationell registrering enligt Haagarrangemanget där gemenskapen designeras, registrerad gemenskapsformgivning, oregistrerad gemenskapsformgivning samt nationell mönsterregistrering enligt mönsterskyddslagen. Om Sverige i framtiden tillträder Haagarrangemanget blir en femte skyddsvariant möjlig; internationell registrering där Sverige designeras.

---

⁴³ Musker, Community Design Law, s liii.

⁴⁴ SOU 2000:79 och prop. 2001/2002:121.

⁴⁵ Prop. 2003/04:177.

⁴⁶ SOU 2001:68.

⁴⁷ Genèveakten inom Haagöverenskommelsen av den 6 november 1925 beträffande internationell registrering av industriella mönster, antagen i Genève den 2 juli 1999. De internationella ansökningarna administreras av WIPO.

⁴⁸ Rådets beslut av den 18 December 2006 om godkännande av Europeiska gemenskapens anslutning till Genèveakten till Haagöverenskommelsen om internationell registrering av industriella formgivningar, antagen i Genève den 2 juli 1999, 2006/954/EG, EUT L 386, 29.12.2006, s 28-43.

⁴⁹ Bestämmelserna väntas enligt OHIM träda i kraft under tredje kvartalet 2007, se nyhetsbrev på <http://oami.europa.eu/en/office/newsletter/07001.htm#CD2>.

2.2.2 Kumulation med andra immateriella rättigheter och skydd mot illojal konkurrens

Inbördes överlappningar mellan olika immateriella rättigheter och överlappningar med andra former för skydd, såsom skydd mot illojal konkurrens, har blivit allt vanligare. Det beror främst på att många rättigheter fått en allt lägre tröskel för skydd. Orsaken är också immaterialrätternas ökande ekonomiska värde, strävan mot harmonisering på europeisk och global nivå, samt den allmänna digitaliseringen av skyddsobjekten.⁵⁰ Utöver skydd som gemenskapsformgivning finns därför möjlighet till kumulation med andra immateriella rättigheter och möjlighet till skydd mot illojal konkurrens. Enligt artikel 96.1 EG-FGF ska bestämmelserna i förordningen inte påverka tillämpningen av några bestämmelser i gemenskapsrätten eller i den berörda medlemsstatens lagstiftning avseende ”[...] oregistrerade formgivning, varumärken eller andra kännetecken, patent och nyttighetsmodeller, typsnitt, civilrättsligt ansvar och illojal konkurrens”. Det gör det möjligt att åtnjuta dubbelt, och i vissa fall flerdubbelt skydd.

Enligt artikel 96.2 EG-FGF ska en gemenskapsformgivning samtidigt kunna skyddas enligt medlemsstaternas upphovsrätt. En gemenskapsformgivning kan därför även vara skyddad av upphovsrätt om den uppfyller de nationella kraven för detta. För svensk del innebär detta främst en kumulation avseende verk som kategoriseras som brukskonst enligt 1 § första stycket 6 URL. Enligt 10 § URL gäller upphovsrätt till ett verk även om verket har registrerats som mönster. Skydd för gemenskapsformgivning i kombination med upphovsrättsligt skydd innebär att man skyddar samma företeelse – en produkts utseende, dvs. formen – med hjälp av skilda lagar.⁵¹ Kumulation mellan upphovsrätt och skyddet för en oregistrerad gemenskapsformgivning kan leda till att olika rättigheter knutna till ett och samma objekt tillkommer olika innehavare.⁵²

En formgivning som uteslutande är betingad av en teknisk funktion kan inte skyddas som gemenskapsformgivning.⁵³ Om det däremot är möjligt att uppnå en produkts funktionella syfte med hjälp av alternativa utformningar så är det tillåtet att skydda produktens utseende som en gemenskapsformgivning, samtidigt som produktens tekniska funktion kan patenteras om kraven för detta är uppfyllda. Skydd för en gemenskapsformgivning i kombination med patent innebär att man skyddar

---

⁵⁰ Levin, Upphovsrättens gränssytor mot det industriella rättsskyddet och konkurrensrätten, NIR 2003 s 325 f.

⁵¹ Om förhållandet mellan upphovsrätt och mönsterrätt/gemenskapsformgivningar se Adamsson, I gränslandet mellan olika skyddsformer. Skyddet för design, NIR 2005 s 29 och Levin, Upphovsrättens gränssytor mot det industriella rättsskyddet och konkurrensrätten, NIR 2003 s 325.

⁵² Se nedan avsnitt 6.1.2 Anställningsförhållanden.

⁵³ Se nedan avsnitt 5.2.1 Uteslutande betingad av en teknisk funktion.

helt olika egenskaper hos samma objekt – utseende respektive teknisk funktion.⁵⁴

Ett varumärke kan samtidigt skyddas som gemenskapsformgivning. Det är därför viktigt att vara medveten om att skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning kan uppstå i samband med registrering av ett varumärke. En sådan kumulation kan antas vara sannolik i fråga om t.ex. tvådimensionella logotyper. En gemenskapsformgivning kan dock ogiltigförklaras om den innehåller ett äldre särskiljande kännetecken och gemenskapsrätten eller den medlemsstats lagstiftning som är tillämplig på kännetecknet ger innehavaren rätt att förbjuda sådan användning – artikel 25.1 e EG-FGF. Att en yngre registrerad gemenskapsformgivning kan förklaras ogiltig om den står i konflikt med ett äldre registrerat varumärke framgår av ett avgörande från OHIM:s ogiltighetsavdelning.⁵⁵

En gemenskapsformgivning kan samtidigt skyddas av nationella regler om skydd mot illojal konkurrens. I svensk lagstiftning finns sådana bestämmelser i marknadsföringslagen och lagen om företagshemligheter. Främst 8 § MFL som avser förhindra illojal konkurrens i form av vilseledande efterbildning, men även 4 § MFL om förbud mot renommésnyltning, kan komma att tillämpas vid tvister i Marknadsdomstolen om marknadsföring av produkter vars utseende även skyddas som gemenskapsformgivningar.⁵⁶ För skydd mot vilseledande efterbildning krävs enligt marknadsföringslagen att produkten är känd på marknaden. En rättighetshavare kan därför under de tre år som produktens utseende är skyddat som oregistrerad gemenskapsformgivning göra den känd på marknaden och sedan skydda produkten med hjälp av 8 § MFL när tiden för det oregistrerade skyddet löpt ut. På så sätt kan en formgivning skyddas mot efterbildning i mer än tre år utan att den behöver registreras. Skydd mot illojal konkurrens kan därför vara ett bra komplement till skyddet för oregistrerad gemenskapsformgivning. Till skillnad från formgivningsrätten är dock marknadsrätten inte harmoniserad inom gemenskapen och därför kanske kombinationen av de båda formerna för skydd gör att skyddet blir *för* bra.⁵⁷ Att använda marknadsrättsligt skydd mot efterbildning som en ”förlängning” av skyddet för oregistrerade gemenskapsformgivningar är därför något som ifrågasatts.⁵⁸ Att en sådan förlängning är fullt tillåten enligt artikel 96.1 EG-FGF råder dock ingen tvekan om, vilket får anses bekräftat i ett beslut i tredje instans från tyska Bundesgerichtshof.⁵⁹ I målet hävdade ena parten att domstolen kränkt

---

⁵⁴ Kocktvedgaard & Levin, Lärobok i immaterialrätt, s 315 f.

⁵⁵ OHIM:s ogiltighetsavdelning, ICD 000001477 (Hee Jung Kim v Zellweger Analytics Limited), den 1 mars 2006.

⁵⁶ Om skydd mot illojal konkurrens enligt marknadsföringslagen i allmänhet se Nordell, Marknadsrättens goodwillskydd, och om förhållandet mellan marknadsföringslagstiftningen och mönsterrätt/gemenskapsformgivningar i synnerhet se Nordell, Skyddet för funktionellt betingade utstyrselar, NIR 2005 s 433.

⁵⁷ Adamsson, I gränslandet mellan olika skyddsformer. Skyddet för design, NIR 2005 s 41.

⁵⁸ Levin, Upphovsrättens gränssytor mot det industriella rättsskyddet och konkurrensrätten, NIR 2003 s 327.

⁵⁹ BGH, I ZR 151/02 (*Jeans II*), den 19 januari 2006.

kravet på att begära förhandsavgörande av EG-domstolen enligt artikel 234 EGF. Parten ifrågasatte om en oregistrerad gemenskapsformgivning kan skyddas av ett nationellt marknadsrättsligt skydd efter att den treåriga skyddstiden löpt ut. Domstolen menade att ett sådant förhandsavgörande inte var nödvändigt eftersom tillämpningen av artikel 96.1 EG-FGF är uppenbar; det finns inte rum för något förnuftigt tvivel om rättsfrågan och domstolar i övriga medlemsstater skulle nå samma visshet. Det påpekades också att möjligheten till marknadsrättsligt skydd efter att skyddet för en oregistrerad gemenskapsformgivning upphört samstämmigt accepteras i den juridiska litteraturen.⁶⁰

Rättigheten till en gemenskapsformgivning kan, liksom andra immateriella rättigheter, i princip ge innehavaren ett legalt monopol. Under särskilda omständigheter kan emellertid utövandet av en sådan exklusiv rättighet utgöra missbruk av dominerande ställning.⁶¹ I sådana fall bryter konkurrensrätten igenom immaterialrätten.⁶² Utövandet av rätten till oregistrerade gemenskapsformgivningar borde dock i mindre utsträckning kunna utgöra ett missbruk av dominerande ställning eftersom rättigheten – till skillnad från registrerade gemenskapsformgivningar – innebär en ensamrätt endast om formgivningen efterbildats.

Frånsett upphovsrättsligt och marknadsrättsligt skydd för formgivningar som uppfyller kraven för detta, så är möjligheten att automatiskt kunna åtnjuta formgivningsrättsligt skydd för en formgivning utan att registrera den något som inte funnits tidigare i de allra flesta medlemsstaterna. I Storbritannien är det dock sedan 1988, och än i dag, möjligt att skydda en formgivning utan registrering som en så kallad "*unregistered design*".⁶³ Artikel 96.1 EG-FGF gör det möjligt för ett sådant nationellt oregistrerat skydd att samexistera med skyddet för oregistrerad gemenskapsformgivning. Definitionen av formgivning i artikel 3 a EG-FGF är dock mer omfattande än den engelska definitionen av vad som kan skyddas och förordningen kan i det avseendet göra ett nationellt oregistrerat skydd överflödigt.⁶⁴ Skillnaderna mellan det brittiska oregistrerade skyddet och skyddet för oregistrerade gemenskapsformgivningar är större än likheterna, både när det gäller form och innehåll. Till skillnad från skyddet för gemenskapsformgivningar, men i likhet med upphovsrättsligt skydd, uppkommer skydd som "*unregistered design*" redan vid skapandetillfället. Skyddet omfattar endast tredimensionella formgivningar. Skyddstiden löper som mest 15 år från slutet på det år då formgivningen skapades, men begränsas till 10 år från slutet på det år då formgivningen för första gången

---

⁶⁰ Se t.ex. Rahlf & Gottschalk, Neuland: Das nicht eingetragene Gemeinschaftsgeschmacksmuster, GRUR Int. 2004 s 821.

⁶¹ EGD, förenade målen C-241/91 P och C-242/91 P (Magill), den 6 april 1995, jfr även EGD, mål C-418/01 (IMS Health), den 29 april 2004. Målen avser utövandet av nationell upphovsrätt.

⁶² Kur, A New Framework for International Property Rights – Horizontal Issues, IIC 2004 s 17 f.

⁶³ U.K. Copyright, Designs and Patents Act 1988.

⁶⁴ Jfr punkt 41 i Court of Appeal, Lambretta Clothing Company Limited v Teddy Smith (UK) Limited and Next Retail Plc, [2004] EWCA Civ 886, den 15 juli 2004.

sattes på marknaden i form av en produkt. Dessa skillnader gör att erfarenheterna av det brittiska systemet är av begränsad nytta vid studiet av skyddet för gemenskapsformgivning.⁶⁵

2.2.3 Internationella bestämmelser

Internationella bestämmelser om skydd för formgivning finns i Bernkonventionen⁶⁶, Pariskonventionen⁶⁷ och TRIPs⁶⁸. Enligt artikel 2.7 BK ska en formgivning kunna skyddas av upphovsrättsligt brukskonstskydd om en nation inte har särskild lagstiftning för skydd för formgivning. I artikel 2 PK finns bestämmelser om nationell likabehandling och i artikel 5 *quinquies* PK anges att alla länder som är anslutna till konventionen ska skydda industriella mönster. TRIPs innehåller bland annat två bestämmelser om skyddskrav och rättsverkan i artiklarna 25 och 26. I artikel 26.3 TRIPs anges att det tillgängliga skyddet för formgivning skall uppgå till sammanlagt minst 10 år, vilket skulle innebära att det treåriga skyddet för oregistrerade gemenskapsformgivning strider mot denna bestämmelse. Regelverken anses dock inte vara i konflikt med varandra eftersom en innehavare av en oregistrerad gemenskapsformgivning har möjlighet att under nyhetsfristen⁶⁹ förlänga skyddet genom att registrera formgivningen.⁷⁰

---

⁶⁵ Sáez, The Unregistered Community Design, EIPR 2002 s 585 f.

⁶⁶ Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk (1886).

⁶⁷ Pariskonventionen för industriellt rättsskydd (1883).

⁶⁸ Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights including Trade in Counterfeit Goods.

⁶⁹ Se nedan avsnitt 5.3.3 Nyhetsfrist.

⁷⁰ Sáez, The Unregistered Community Design, EIPR 2002 s 587.

3 Syftet med skydd för oregistrerad gemenskapsformgivning

Som med andra immateriella rättigheter syftar skyddet för gemenskapsformgivning till att skapa en balans mellan ensamrätt och frihållning. Skyddet är således ett medel för innehavaren av rätten till en enligt lagstiftningen skyddsvärd formgivning att tillvarata de ekonomiska intressen som kan hänföras till formgivningen. Till skillnad från upphovsrättsligt skydd ger skyddet för gemenskapsformgivning däremot inte formgivaren någon ideell rätt.⁷¹ Som redan nämnts är införandet av en harmoniserad och enhetlig reglering av skyddet för formgivning genom direktivet och förordningen resultatet av en ny så kallad ”*design approach*”, vilket innebär att formgivningar erkänns som ett viktigt redskap för marknadsföring.

Syftet med att gemenskapsformgivning ska kunna registreras är att det ger en större säkerhet om vilka formgivningar som är skyddade och vilka som inte är det.⁷² Förutom registrerat skydd på gemenskapsnivå ansågs det även nödvändigt att kunna skydda en formgivning utan att behöva registrera den. Avsikten med det oregistrerade skyddet var dock inte att skapa ett alternativt parallellt system till registrerade gemenskapsformgivningar. Syftet var istället att skapa ett system med subsidiärt skydd för att täcka de oundvikliga brister som finns med registrerade gemenskapsformgivningar.⁷³ En av de mest påtagliga bristerna är själva registreringsförfarandet och kostnaderna för detta.⁷⁴

Orsaken till att ett enhetligt oregistrerat skydd anses nödvändigt på gemenskapsnivå går bland annat att finna i förordningens beaktandesatser. Enligt beaktandesats 16 EG-FGF är det en fördel för formgivning av produkter med kort kommersiell livslängd att kunna åtnjuta skydd utan de belastningar som registreringsformaliteter innebär, samtidigt som skyddstiden är av underordnad betydelse. Enligt beaktandesats 25 EG-FGF kan de industrisektorer som under korta tidsperioder skapar en stor mängd formgivningar med begränsad livslängd, och av vilka kanske endast några få slutligen saluförs, dra fördel av det oregistrerade skyddet. Skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning är därmed främst anpassat för de industriella sektorer där formgivningarna på grund av sin art är ekonomiskt kortlivade. Textil- och modeindustrin är exempel där en frekvent introduktion av nya formgivningar snabbt gör tidigare formgivningar

---

⁷¹ Jfr Grönboken, avsnitt 7.1.4, s 96.

⁷² A a, avsnitt 4.3.9, s 47.

⁷³ Sáez, *The Unregistered Community Design*, EIPR 2002 s 585.

⁷⁴ OHIM, registreringsavgifter, <http://oami.europa.eu/en/design/pdf/tfeesen.pdf>.

omoderna.⁷⁵ Andra sektorer som typiskt sett har korta produktcykler är kosmetika-, sko- och leksaksindustrierna.⁷⁶ Att behöva registrera sådana formgivningningar, som dessutom ofta görs i många varianter med små inbördes skillnader, vore inte ekonomiskt försvarbart. Om en formgivning inte uppfyller de upphovsrättsliga kraven, eller om den inte kan skyddas av marknadsrättsliga bestämmelser, skulle formgivningens ekonomiska nytta inte kunna skyddas utan ett oregistrerat formgivningsskydd. Det oregistrerade skyddet möjliggör också för formgivaren eller innehavaren av rättigheten att testa om formgivningen har ett kommersiellt värde på marknaden innan han eller hon beslutar om det är värt att ansöka om registrering av formgivningen.⁷⁷ Tack vare det oregistrerade skyddet är en formgivning inte oskyddad under testperioden och skyddet utgör därför ett viktigt komplement till den nyhetsfrist⁷⁸ på tolv månader från tillgängliggörandet som medges för formgivningningar som senare registreras.

Man kan tänka sig andra situationer där skyddet kan komma att bli användbart. En formgivare vars formgivning blir en oväntad kommersiell framgång, och därmed blir föremål för efterbildning, kan använda sig av skyddet för oregistrerade gemenskapsformgivningningar. Även en formgivning som inte blivit en omedelbar kommersiell framgång, och därför inte ansetts behöva registreras, kan skyddas som oregistrerad gemenskapsformgivning efter att nyhetsfristen löpt ut om den blir föremål för efterbildning i ett senare skede. En formgivare eller innehavare av en formgivning som varit okunnig om sina möjligheter att registrera formgivningen, eller saknat resurser för registrering, kan också dra nytta av skyddet.

---

⁷⁵ Grönboken, avsnitt 4.3.17, s 50.

⁷⁶ Massa & Strowel, Community Design: Cinderella Revamped, EIPR 2003 s 74.

⁷⁷ Grönboken, avsnitt 6.2.1, s 79.

⁷⁸ Se nedan avsnitt 5.3.3 Nyhetsfrist.

4 Skyddets uppkomst

Uppkomsten av skyddet för en oregistrerad gemenskapsformgivning är ett av de mest uppenbara områden där det oregistrerade skyddet skiljer sig från det registrerade. Skyddets uppkomst regleras i artikel 11 EG-FGF, vilken lyder:

”1. En formgivning som uppfyller kraven i avsnitt 1 skall skyddas som en oregistrerad gemenskapsformgivning under tre år räknat från den dag då formgivningen för första gången gjordes tillgänglig för allmänheten inom gemenskapen.

2. För punkt 1 gäller att en formgivning skall anses tillgängliggjord för allmänheten inom gemenskapen om den har offentliggjorts, förevisats, använts i yrkesmässig verksamhet eller blivit känd på annat sätt, så att dessa omständigheter rimligen kunde ha blivit kända vid normal yrkesmässig verksamhet i kretsar inom den berörda sektorn inom gemenskapen. Formgivningen skall emellertid inte anses ha gjorts tillgänglig för allmänheten endast på grund av att den visats för annan efter en uttalad eller tyst överenskommelse om konfidentialitet.”

Denna centrala bestämmelse reglerar således hur, när och under vilka omständigheter skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning uppkommer. Hänvisningen till förordningens första avsnitt avser skyddskraven.⁷⁹

4.1 Tillgängliggörandet som tidpunkt för skyddets uppkomst

Skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning uppkommer automatiskt utan formaliteter då en formgivning för första gången görs tillgänglig för allmänheten inom gemenskapen. Formgivningen kan därmed ha skapats långt tidigare och själva skapandetillfället är irrelevant för det oregistrerade skyddets uppkomst. På detta sätt skiljer sig en oregistrerad gemenskapsformgivning både från det upphovsrättsliga skyddet, som uppstår vid skapandet, och från andra industriella rättigheter där skydd uppstår i samband med registrering eller i vissa fall efter inarbetning. Detta sätt att avgöra tidpunkten för skyddets uppkomst är en ny företeelse inom immaterialrätten.

Det finns främst två skäl till att tillgängliggörandet valts som tidpunkt för skyddets uppkomst.⁸⁰ För det första undviks svårigheten med att klart kunna bevisa tidpunkten för skapandet, vilket är ett av de typiska problemen inom

⁷⁹ Se nedan avsnitt 5 Skyddskrav.

⁸⁰ Sáez, *The Unregistered Community Design*, EIPR 2002 s 588.

upphovsrätten. Det är lättare att bevisa tidpunkten för tillgängliggörandet än tidpunkten för skapandet, eftersom tillgängliggörandet kräver att någon form av offentlig manifestation blir känd inom de berörda kretsarna inom gemenskapen. Att det relativt sett är lättare att bevisa skyddets uppkomst ökar också rättssäkerheten för rättigheten till en oregistrerad gemenskapsformgivning. Det andra skälet till att tillgängliggörandet valts som tidpunkt för skyddets uppkomst är att det många gånger kan gå lång tid mellan skapandet av formgivningen och tidpunkten då formgivningens kommersiella nytta prövas på marknaden. Under tiden från skapandet till tillgängliggörandet är risken för intrång ytterst begränsad, och om skyddstiden skulle börja löpa redan vid skapandet skulle den effektiva skyddstiden för en oregistrerad gemenskapsformgivning bli reducerad.⁸¹

Förordningen trädde i kraft den 6 mars 2002, men artikel 11 EG-FGF anger inte uttryckligen att det enbart är formgivningar som görs tillgängliga för allmänheten efter det datumet som kan skyddas som en oregistrerad gemenskapsformgivning. Man kan därför tänka sig att en formgivning som tillgängliggjordes före detta datum, och som i övrigt uppfyller skyddskraven, skulle kunna skyddas från den 6 mars 2002 och återstående delen av den treåriga skyddstiden. Det har nu gått mer än tre år sedan införandet och ett sådant skydd skulle därför ha upphört idag, men det kan rent principiellt vara intressant att veta om skyddet har haft en sådan retroaktiv effekt. Det är inte minst intressant i samband med konsekvenserna av unionens utvidgning, vilket kommenteras nedan.

Det finns i huvudsak fyra skäl som talar emot en retroaktiv effekt.⁸² För det första är det en fundamental rättssäkerhetsprincip att retroaktiv lagstiftning inte får förekomma. Undantag från detta kräver ett syfte som motiverar retroaktivitet och detta finns inte i förordningen. Det andra skälet grundar sig på en språklig tolkning av artikel 11.1 EG-FGF. Blotta frånvaron av ett angivande av den 6 mars 2002 som första datum för skydd är inte tillräckligt för att anta att motsatsen gäller. En sådan strikt bokstavstolkning skulle kunna leda till orimliga konsekvenser som går emot lagstiftarens intentioner. För det tredje skulle en formgivning som tillgängliggjordes före den 6 mars 2002 vara nyhetsförstörande för sig själv enligt artikel 5 EG-FGF, och skulle således inte kunna åtnjuta skydd efter att förordningen trätt i kraft.⁸³ Och för det fjärde så är det OHIM:s officiella hållning att formgivningar tillgängliggjorda före den 6 mars 2002 inte kan åtnjuta skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning.⁸⁴

Frågan om förordningens eventuella retroaktivitet har blivit föremål för prövning av Katrineholms tingsrätt.⁸⁵ Domstolen ansåg att ett oregistrerat

---

⁸¹ Grönboken, avsnitt 6.2.1, s 79 f.

⁸² Headdon, Can the Unregistered Community Design Right Apply Retroactively?, EIPR 2005 s 1 ff.

⁸³ Sáez, The Unregistered Community Design, EIPR 2002 s 586.

⁸⁴ OHIM, FAQ, <http://oami.europa.eu/en/design/faq/faq08.htm>.

⁸⁵ Katrineholms tingsrätt, mål T366-03 (*Pelletsbrännare*), dom den 22 november 2005, se även nedan avsnitt 10.2.1 Svenska mål.

formgivningsskydd inte fanns tillgängligt då en pelletsbrännare för första gången gjordes tillgänglig för allmänheten på en fackmässa i oktober 2001. Även i ett tyskt mål i andra instans ansågs ingen retroaktiv skyddsverkan föreligga för en spetsbehå som gjorts allmänt tillgänglig i september 2001.⁸⁶ För att retroaktiv verkan skulle vara möjlig hade det krävts att det uttryckligen angavs i förordningen.⁸⁷

Frågan om eventuell retroaktiv verkan av förordningens bestämmelser har också aktualiserats i samband med utvidgningen av EU.⁸⁸ Vid den första utvidgningen efter att förordningen trätt i kraft infördes artikel 110a EG-FGF med innebörden att redan befintliga gemenskapsformgivningningar efter anslutningen får samma rättsverkan i de nya medlemsstaterna som i de tidigare medlemsstaterna. En innehavare av en nationell rättighet som förvärvats i de nya medlemsstaterna före anslutningen får dock under vissa omständigheter motsätta sig användningen av en gemenskapsformgivning som utvidgats till att gälla de nya medlemsstaterna.⁸⁹ En formgivning som gjorts allmänt tillgänglig i någon av de nya medlemsstaterna före anslutningen ska dock inte åtnjuta skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning eftersom tillgängliggörandet inte ägt rum inom gemenskapens territorium – artikel 110a.5 EG-FGF. Således har bestämmelserna om skyddets uppkomst för oregistrerade gemenskapsformgivningningar ingen retroaktiv verkan. Man skulle även kunna hävda att de formgivningningar som gjorts tillgängliga för allmänheten i de nya medlemsstaterna före anslutningen inte kan skyddas som gemenskapsformgivningningar efter anslutningen på grund av att de inte uppfyller kravet på nyhet.⁹⁰

4.2 Dokumentation av tillgängliggörandet

Att det relativt sett är lättare att bevisa tidpunkten för tillgängliggörandet än tidpunkten för skapandet innebär inte att tillförlitlig dokumentation av tillgängliggörandet saknar betydelse. Det kan tvärtom vara så att bristande dokumentation av tillgängliggörandet av en formgivning medför att skydd

---

⁸⁶ OLG Hamburg, mål 5 U 66/04 (*Gipürespitze*), den 24 februari 2004, domen är publicerad och kommenterad i Hartwig (red.), *Designschutz in Europa/Design Protection in Europe*, s 50 ff.

⁸⁷ Gottschalk & Gottschalk, *Das nicht eingetragene Gemeinschaftsgeschmacksmuster: eine Wunderwaffe des Designschutzes?*, GRUR Int 2006 s 464.

⁸⁸ Akt om villkoren för Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakiens anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen och om anpassning av fördragen, EUT L 236, 23.9.2003, s 344 och Akt om villkoren för Republiken Bulgariens och Rumäniens anslutning och om anpassning av de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen, EUT L 157, 21.6.2005, s 233.

⁸⁹ Barrett Christiansen, *EF-varemärkeförordningen och EF-designförordningen*, NIR 2004 s 553 ff.

⁹⁰ För ytterligare kommentar om betydelsen av artikel 110a.5 EG-FGF se nedan avsnitt 4.3 Platsen för tillgängliggörandet och avsnitt 11.1 Den geografiska betydelsen av tillgängliggörandet för skyddets uppkomst och nyhetskravet.

för formgivningen inte anses ha uppkommit över huvud taget. Om tillgängliggörandet av en formgivning inte till fullo kan bevisas i samband med en tvist om intrång i det påstådda skyddet för en oregistrerad gemenskapsformgivning kan formgivningen således anses oskyddad. Att det därför är viktigt för en formgivare att verkligen dokumentera när och hur formgivningen för första gången görs tillgänglig för allmänheten följer bland annat av giltighetspresumtionen i artikel 85.2 EG-FGF:

”I mål som avser talan om intrång eller talan om fara för intrång i en oregistrerad gemenskapsformgivning skall domstolen för gemenskapsformgivningarna anse formgivningen vara giltig om innehavaren företer bevis för att villkoren i artikel 11 är uppfyllda och om han anger på vilket sätt hans gemenskapsformgivning är särpräglad.”

Bevisbördan för att en formgivning har gjorts allmänt tillgänglig ligger således på innehavaren.⁹¹

Enligt artikel 11.2 ska en formgivning anses ha gjorts tillgänglig för allmänheten om den ”[...] offentliggjorts, förevisats, använts i yrkesmässig verksamhet eller blivit känd på annat sätt, så att dessa omständigheter rimligen kunde ha blivit kända vid normal yrkesmässig verksamhet i kretsar inom den berörda sektorn inom gemenskapen”. Tillgängliggörandet kan således ske på många olika sätt, t.ex. genom en tryckt recension av formgivningen, publicering av fotografier, annonser, tidningsartiklar, TV-reklam⁹², deltagande på en fackmässa⁹³, brev till handelsorganisationer inom en viss industrisektor och annan marknadsföring. Det kan också, som i ett spanskt mål⁹⁴, ske med hjälp av en produktkatalog, en prislista och uppvisande av fakturor. Eftersom skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning kan existera parallellt med skydd som registrerad gemenskapsformgivning och/eller skydd som nationellt registrerat mönster enligt mönsterskyddslagen medför publicering i samband med registrering också att skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning alltid uppkommer.⁹⁵ Dokumentation av tillgängliggörandet kan även göras med hjälp av en anmälan till Svensk Forms nyhetsregister⁹⁶ eller Designpublisher⁹⁷. Det kan dock anses tämligen motsägelsefullt att på så sätt ”registrera” en formgivning som skall skyddas som en oregistrerad formgivning, särskilt som registrering inom hela gemenskapen idag kan göras relativt enkelt och mot en förhållandevis rimlig kostnad hos OHIM.⁹⁸

---

⁹¹ Musker, Community Design Law, s 108.

⁹² Jfr LG Frankfurt am Main, 3/12 O 5/04 (*Ab Swing - Hometrainer*), den 17 mars 2004, domen är publicerad och kommenterad i Hartwig (red.), *Designschutz in Europa/Design Protection in Europe*, s 113 ff.

⁹³ Jfr Katrinehoms TR, mål 366-03 (*Pelletsbrännare*), dom den 22 november 2005.

⁹⁴ Audiencia Provincial de Alicante, *Plastimoda Spa v. Creaciones B’Eloni SL*, den 14 april 2005, se även nedan avsnitt 10.2.2 Europeiska mål för kommentar om bevisbördan för tillgängliggörandet och eventuell omvänd bevisbördan för en formgivnings särprägel.

⁹⁵ Suthersanen, *Design Law in Europe*, s 63.

⁹⁶ Svensk Form, http://www.svenskform.se/nyhetsregistrering.aspx?grupp=1&subb=1_14.

⁹⁷ Designpublisher, <http://www.designpublisher.com>.

⁹⁸ OHIM, registreringsavgifter, <http://oami.europa.eu/en/design/pdf/tfeesen.pdf>.

En innehavare av en formgivning får väga kostnaden för registrering respektive dokumentation av tillgängliggörandet mot behovet av form för skydd och skyddstid. När det gäller publicering på Internet kan dock vissa problem uppstå vid bedömningen av i vilken utsträckning publiceringen skall anses känd för de berörda yrkeskretsarna inom gemenskapen. Ett synsätt gör gällande att en webbsida ska anses känd inom de berörda kretsarna inom gemenskapen endast om sidan är specifikt riktad mot dessa kretsar, och inte endast av den anledningen att sidan är möjlig att nå för de berörda kretsarna.⁹⁹ Om domstolarna har samma synsätt återstår att se. Oavsett sättet för tillgängliggörandet innebär kravet på att formgivningen rimligen ska kunna ha blivit känd vid normal yrkesmässig verksamhet i kretsar inom den berörda sektorn inom gemenskapen inte att den måste ha blivit känd i samtliga medlemsstater. Det kan räcka med att kretsen inom den berörda sektorn är verksam inom endast *en* medlemsstat, eller endast inom en *del av* en medlemsstat.¹⁰⁰

Sammanfattningsvis kan konstateras att *hur* en formgivning gjorts tillgänglig för allmänheten inte är avgörande för uppkomsten av skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning. Det avgörande är att det kan visas att tillgängliggörandet rimligen kunde ha blivit känt inom de berörda yrkeskretsarna inom gemenskapen. Då skyddet för oregistrerade gemenskapsformgivningar löper under tre år bör dokumentationen av tillgängliggörandet sparas åtminstone under denna tid.

4.3 Platsen för tillgängliggörandet

Viss osäkerhet har funnits, och finns till viss del alltjämt, kring om det utifrån artikel 11 EG-FGF går att dra slutsatsen att själva tillgängliggörandet måste ske inom gemenskapens territorium för att skydd skall uppkomma. Huruvida detta är fallet har därför varit föremål för diskussion i den juridiska litteraturen. Osäkerheten beror till viss del sannolikt på att det i den engelska versionen av kommissionens förslag till artikel 11 från den 20 oktober 2000 fanns ett uttryckligt krav på ett tillgängliggörande *inom* unionens gränser.¹⁰¹ Den engelska versionen löd då: "[...] *a design shall be deemed to have been made available to the public within the Community if it has been published in any way or exhibited, used in trade or otherwise disclosed therein*". Kommissionens förslag ändrades dock av rådet i den slutliga versionen av förordningen, vilket av vissa tolkades som att kravet på tillgängliggörande inom gemenskapens gränser för att skyddet skall uppstå fallit bort.¹⁰² Även de danska och tyska versionerna uppvisar denna

---

⁹⁹ Massa & Strowel, *Community Design: Cinderella Revamped*, EIPR 2003 s 73.

¹⁰⁰ Kocktvedgaard & Levin, *Lärobok i immaterialrätt*, s 318 f.

¹⁰¹ Kommissionens ändrade förslag till rådets förordning om gemenskapsmönster, KOM(2000) 660 slutlig, den 20 oktober 2000, EGT C 62 E, 27.2.2001, s 173.

¹⁰² Se t.ex. Sykes, *Intellectual Property in Designs*, s 149 f och Musker, *Community Design Law*, s. 107 f, se dock supplementet till Muskers bok där han medger att artikel 11 EG-FGF språkligt sett är tvetydig, supplementet tillgängligt på <http://www.sweetandmaxwell.co.uk/online/cdl/>.

språkliga ändring.¹⁰³ Viss språklig skillnad föreligger också mellan de olika slutliga versionerna av förordningen, vilket ytterligare bidragit tillklarheten. De svenska, engelska och tyska versionerna uppvisar likheter som skulle kunna tyda på att ett tillgängliggörande även utanför territoriet ger upphov till att det oregistrerade skyddet uppkommer. Den svenska versionen talar om att skyddstiden inleds "[...] *den dag då formgivningen för första gången gjordes tillgänglig för allmänheten inom gemenskapen*". Den engelska versionen anger att skyddet uppkommer "[...] *as from the date on which the design was first made available to the public within the Community*". Den tyska versionen anger att skyddet för formgivningen uppkommer den dag "[...] *an dem es der Öffentlichkeit innerhalb der Gemeinschaft erstmals zugänglich gemacht wurde*". Dessa versioner skulle således kunna tolkas som att det är för en allmänhet som finns inom gemenskapens territorium som formgivningen skall göras tillgänglig, snarare än att själva tillgängliggörandet skall ske inom gemenskapens territorium. En formgivning anses enligt artikel 11.2 EG-FGF tillgängliggjord för allmänheten inom gemenskapen då omständigheterna som utgör tillgängliggörandet "[...] *rimligen kunde ha blivit kända vid normal yrkesmässig verksamhet i kretsar inom den berörda sektorn inom gemenskapen*". En formgivning kan därför t.ex. offentliggöras på en mäsas, eller genom annan marknadsföring, utanför gemenskapens territorium och ändå anses tillgängliggjord för allmänheten inom gemenskapen om formgivningen rimligen kunde ha blivit känd i de berörda yrkeskretsarna inom gemenskapen. Detta lär vara vanligt förekommande i dessa tider med ökad interkontinental handel, privatimport, utbyte av information över Internet etc.

Den danska versionen av förordningen anger dock att skyddet uppstår "[...] *fra den dato, hvor designet først er blevet offentliggjort inden for Fælleskabet*". Denna ordalydelse tyder snarare på att det krävs ett tillgängliggörande inom gemenskapens territorium. Samma sak gäller för de spanska, franska, italienska och holländska versionerna som innehåller uttrycken "*dentro de*", "*au sein de*", "*nella*" och "*innen de Geemeenschap*".¹⁰⁴ Att detta enligt kommissionen och rådet är den avsedda tolkningen får anses framgå av akten om villkoren för EU:s utvidgning från den 14 april 2003.¹⁰⁵ Där görs nämligen ett tillägg till förordningen i form av artikel 110a EG-FGF, vilken trädde i kraft den 1 maj 2005. Den nya artikelns femte punkt lyder:

"I enlighet med artikel 11 skall en formgivning som inte har gjorts tillgänglig för allmänheten inom gemenskapens territorium inte åtnjuta skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning."

---

¹⁰³ Sáez, *The Unregistered Community Design*, EIPR 2002 s 588.

¹⁰⁴ A st.

¹⁰⁵ Akt om villkoren för Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakiens anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen och om anpassning av fördragen, EUT L 236, 23.9.2003, s 344.

Avsikten med bestämmelsen förefaller vara att en formgivning som tillgängliggjorts i någon av de nya medlemsstaterna före deras tillträde till unionen inte kan åtnjuta skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning, eftersom det första tillgängliggörandet inte gjordes inom gemenskapens gränser. Bestämmelsen får dock även betydelse för alla andra tillgängliggöranden som inte sker inom gemenskapens territorium. Det ligger därför nära till hands att anta att lagstiftaren observerat den oklarhet som rådde och passade på att i samband med de ändringar som gjordes med anledning av unionens utvidgning försöka förtydliga att tillgängliggörandet måste ske inom gemenskapens territorium för att skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning skall uppkomma.

Den engelska versionen av artikel 110a.5 EG-FGF lyder: "[...] *a design which has not been made public within the territory of the Community shall not enjoy protection as an unregistered Community design*". Trots dessa tillägg i form av orden "*territory*" respektive "*territorium*" så är det fortfarande rent språkligt tvetydigt – inte minst i den svenska versionen – om det är allmänheten som skall befinna sig inom gemenskapens territorium, eller om tillgängliggörandet måste ske inom territoriet. Även de tyska och italienska versionerna kan uppfattas som oklara på denna punkt, medan de franska och spanska versionerna uttryckligen kräver ett tillgängliggörande inom gemenskapens gränser.¹⁰⁶ Stöd för den sistnämnda tolkningen går även att finna i ett avgörande från en tysk domstol i första instans i ett fall rörande ett magträningsredskap kallat "*Ab Swing*".¹⁰⁷ Redskapet marknadsfördes av kärandens licenstagare med hjälp av TV-reklam för första gången i USA i maj 2002. Därefter introducerades redskapet för första gången inom gemenskapen med hjälp av TV-reklam som sändes i Tyskland i oktober 2002. Käranden hävdade skydd för redskapet som oregistrerad gemenskapsformgivning mot en konkurrerande produkt kallad "*Aktiv Swing*". Domstolen fastställde - utan närmare motivering - att skyddet för träningsredskapet som oregistrerad gemenskapsformgivning som tidigast kunde uppkomma i oktober 2002 då produkten gjordes tillgänglig för allmänheten inom gemenskapens territorium. Det tidigare tillgängliggörandet i USA ansågs dock vara nyhetskadligt för senare tillgängliggöranden inom gemenskapen.¹⁰⁸ Samma slutsats har senare dragits av domstolen i ett mål i andra instans i Hamburg.¹⁰⁹

Skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning kan således endast uppkomma då en formgivning görs tillgänglig för allmänheten inom gemenskapens territorium. Ett tillgängliggörande utanför gemenskapens gränser ger inte upphov till skydd, men är nyhetskadligt för formgivningar

---

¹⁰⁶ Hartwig, i Hartwig (red.), *Designschutz in Europa/Design Protection in Europe*, s 123.

¹⁰⁷ LG Frankfurt am Main, mål 3/12 O 5/04 (*Ab Swing - Hometrainer*), den 17 mars 2004, se även nedan avsnitt 10.2.2 Europeiska mål. Målet avgjordes innan artikel 110a EG-FGF infördes.

¹⁰⁸ Se nedan avsnitt 5.3.1 Nyhetskravet.

¹⁰⁹ OLG Hamburg, mål 5 U 96/05 (*Gebäckspresse II*), den 7 juni 2006.

som senare görs allmänt tillgängliga inom gemenskapens territorium. Från förordningens införande verkar detta också vara den gällande tolkningen enligt OHIM.¹¹⁰ Tills vi får ett avgörande från EG-domstolen som klargör att tillgängliggörandet måste ske inom gemenskapens territorium är det säkrast för en formgivare, eller en innehavare av en formgivning, att utgå från att endast sådana tillgängliggöranden ger upphov till det oregistrerade skyddets uppkomst.

4.4 Tillgängliggörande av vem?

Artikel 11 EG-FGF anger inte uttryckligen vem som skall stå för tillgängliggörandet för att skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning skall uppkomma. Där anges endast att skyddet uppkommer den dag då formgivningen för första gången görs tillgänglig för allmänheten inom gemenskapen. Att skyddet uppkommer då innehavaren av formgivningen gör formgivningen allmänt tillgänglig kan förutsättas. Samma sak gäller om formgivningen tillgängliggörs på uppdrag eller med tillåtelse av denne.¹¹¹ Utifrån ordalydelsen av artikel 11 EG-FGF uppkommer skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning även om formgivningen görs allmänt tillgänglig av tredje man. Det enda undantag som anges är att formgivningen inte skall anses ha gjorts tillgänglig för allmänheten endast på grund av att den visats för annan efter en uttalad eller tyst överenskommelse om konfidentialitet – artikel 11.2 EG-FGF.¹¹² Om ett tillgängliggörande därför sker utan en överenskommelse om konfidentialitet, men på annat sätt mot rättighetshavarens vilja eller utan dennes vetskap, kan själva uppkomsten av skyddet eller tidpunkten för dess uppkomst vara till nackdel för rättighetshavaren. Innehavaren kan då inte själv välja när skyddet för formgivningen skall uppkomma för att på bästa sätt kunna dra nytta av formgivningens kommersiella nytta. Enligt artikel 7.3 EG-FGF har dock den rättmätige innehavaren möjlighet att registrera formgivningen inom den tolv månader långa nyhetsfristen¹¹³ om formgivningen har gjorts tillgänglig för allmänheten till följd av missbruk i förhållande till formgivaren eller den till vilken rätten har övergått. På så sätt är den formgivning som senare registreras skyddad mot ett tillgängliggörande som är att anse som ett missbruk. För uppkomsten av skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning spelar det dock ingen roll om den som gjort formgivningen tillgänglig har gjort detta genom ett missbruk eller inte. Under förutsättning att missbruket inte består av ett brott mot en överenskommelse om konfidentialitet uppkommer skyddet så snart formgivningen görs tillgänglig för allmänheten.¹¹⁴

---

¹¹⁰ OHIM, FAQ, <http://oami.europa.eu/en/design/faq/faq08.htm>.

¹¹¹ Sykes, Intellectual Property in Designs, s 150.

¹¹² Se nedan avsnitt 5.3.4 Konfidentialitet.

¹¹³ Se nedan avsnitt 5.3.3 Nyhetsfrist.

¹¹⁴ Se även nedan avsnitt 11.2 Tillgängliggörande till följd av missbruk.

5 Skydds krav

För att ett objekt skall kunna skyddas som en gemenskapsformgivning krävs till att börja med att det uppfyller förordningens definition av en formgivning. Men även om definitionen av en formgivning är uppfylld undantas vissa formgivningar från skydd. Det finns även särskilda skydds krav som en formgivning måste uppfylla för att skyddas som gemenskapsformgivning.

5.1 Skyddbara formgivningar

5.1.1 Definition av formgivning

Enligt artikel 3 a EG-FGF avses med en formgivning ”[...] *en produkts eller en produkt dels utseende som beror av detaljer som finns på själva produkten och/eller i produktens ornament och som särskilt kan vara linjer, konturer, färger, form, ytstruktur och/eller material*”. Skyddet för gemenskapsformgivningar är således baserat på en produkts utseende och inte begränsat till en viss produkt – det är enbart utseendet som skyddas. Med andra ord skyddas en formgivningen som gemenskapsformgivning oavsett vilken eller vilka produkter formgivningen förkroppsligas i. Av den anledningen är det t.ex. möjligt att skydda logotyper, grafiska symboler, typsnitt och ikoner som visas på en bildskärm, utan att dessa måste vara förknippade med en viss produkt eller produktkategori.¹¹⁵ Definitionen medför också att det inte ställs några krav på estetisk kvalitet.¹¹⁶ Även om en formgivning innehåller både estetiska och funktionella element är det utseendet som skyddas och inte eventuella estetiska eller funktionella värden.

Definitionen av en formgivning har medvetet gjorts bred. Enligt förordningens och direktivets nya ”*design approach*” anses en formgivning vara ett viktigt marknadsföringsredskap och då ska definitionen vara så bred att den täcker de ekonomiska värden som kan vara förknippade med en produkts utseende.¹¹⁷ Uppräkningen i artikeln av de detaljer som en produkts utseende kan bero av är endast exemplifierande och begränsar inte definitionen av en formgivning. En formgivning kan därför vara både två- och tredimensionell och bör bedömas med hjälp av både syn och känsel.¹¹⁸ Det är således inte enbart synintrycket som är avgörande, utan även ett

---

¹¹⁵ Gottschalk & Gottschalk, *Das nicht eingetragene Gemeinschaftsgeschmacksmuster: eine Wunderwaffe des Designschutzes?*, GRUR Int. 2006, s 462 och Kur, *Industrial Design Protection in Europe – Directive and Community Design*, www.atrip.org/upload/files/activities/tokyo2003/s05-Kur_art.doc.

¹¹⁶ Beaktandesats 10 EG-FGF och Suthersanen, *Design Law in Europe*, s 29.

¹¹⁷ Grönboken, avsnitt 5.4.7.1, s 61.

¹¹⁸ A a, avsnitt 5.4.7.1 och avsnitt 5.4.7.2, s 61 och Franzosi i Franzosi (red.), *European Design Protection. Commentary to Directive and Regulation Proposals*, s 41.

föremåls vikt, flexibilitet och ytstruktur är faktorer att ta hänsyn till.¹¹⁹ Sådana taktilt uppfattade egenskaper torde dock inte vara avgörande om de inte samtidigt kan uppfattas visuellt.¹²⁰ Däremot skall detaljer som *endast* kan uppfattas med hjälp av smak, lukt eller hörsel inte beaktas.¹²¹

Att en formgivning definieras som en produkts utseende kan dock medföra att just synintrycket ges en relativt stor betydelse. Det är särskilt sannolikt i samband med registrering av gemenskapsformgivning där en tvådimensionell avbildning av en tredimensionell formgivning bifogas ansökan. En prövning av om en oregistrerad gemenskapsformgivning uppfyller definitionen av en formgivning uppkommer dock inte förrän i samband med talan om intrång eller ogiltighetstalan och den eventuella risken med att synintrycket ges en alltför stor betydelse borde därför vara mindre när det gäller oregistrerade gemenskapsformgivning.¹²²

5.1.2 Definition av produkt

Som konstaterats ovan avses med en formgivning en produkts eller en produkt dels utseende. Det krävs därför att en formgivning på något sätt kan förkroppsligas i en produkt eller produkt del för att formgivningen ska kunna skyddas som en gemenskapsformgivning. Däremot behöver man inte kunna identifiera en viss produkt eller produkt del eftersom skyddet avser utseendet och inte själva produkten eller produkt delen. Enligt artikel 3 b EG-FGF avses med en produkt ”[...] *alla industriellt eller hantverksmässigt framställda föremål, inklusive delar som skall hopmonteras till en sammansatt produkt, förpackningar, utstyrelse, grafiska symboler och typografiska typsnitt, dock med undantag av datorprogram*”. Liksom definitionen av en formgivning är definitionen av en produkt bred och uppräknings i artikeln är därför bara exemplifierande. Då definitionen av vad som avses med en produkt eller en produkt del är identisk för registrerade och oregistrerade gemenskapsformgivning och inte utmärker det oregistrerade skyddet, eller är särskilt oklar, så kommenteras detta inte närmare här.¹²³

5.1.3 Definition av sammansatt produkt

Enligt artikel 3 c EG-FGF avses med en sammansatt produkt ”[...] *en produkt som består av flera utbytbara beståndsdelar, så att produkten kan tas isär och åter hopfogas*”. Det är viktigt att hålla isär de produktbegrepp

---

¹¹⁹ Suthersanen, Design Law in Europe, s 28.

¹²⁰ Koktvedgaard & Levin, Lärobok i immaterialrätt, s 322.

¹²¹ Suthersanen, Design Law in Europe, s 29.

¹²² Sykes, Intellectual Property in Designs, s 111.

¹²³ För exempel på vad som faller inom definitionen av en produkt se t.ex. Grönboken, avsnitt 5.4.14.1-3, s 66 f, Suthersanen, Design Law in Europe, s 29 ff, Musker, Community Design Law, s 7 ff och s 99, samt OHIM:s registreringspraxis, <http://oami.europa.eu/RCDOnline/RequestManager>.

som finns i förordningen. Om en produkt inte är avsedd att kunna tas isär och åter fogas ihop – och därför inte är en sammansatt produkt – benämns delarna i den produkten för *produktdelar*. Om en produkt däremot är avsedd att kunna tas isär och åter fogas ihop – och därför är en sammansatt produkt – benämns den sammansatta produktens delar för *beståndsdelar*. Av artikel 1 b EG-FGF följer att sådana beståndsdelar i sig kan anses vara produkter. En formgivning kan därför förkroppsligas i en produkt eller en produkt-del, och begreppet produkt innefattar i sin tur även sammansatta produkter och beståndsdelar till sammansatta produkter. Kanske viktigast att identifiera är formgivningar som förkroppsligas i form av beståndsdelar till en sammansatt produkt eftersom sådana beståndsdelar är de enda formgivningar som berörs av synlighetskriteriet¹²⁴ och reservdelsundantaget¹²⁵.¹²⁶ En typisk sammansatt produkt är en bil, och en typisk beståndsdel till en sammansatt produkt är en reservdel till en bil.

5.2 Ej skyddbara formgivningar

Som konstaterats ovan är skyddet för gemenskapsformgivningar ett skydd för en produkts utseende. Formgivningar kan vara funktionella, men sådana detaljer i en produkts utseende som uteslutande är betingade av en teknisk funktion är undantagna från skydd. Samma sak gäller för så kallade sammankopplingsdelar och beståndsdelar i en sammansatt produkt (reservdelar). Slutligen är även formgivningar som strider mot allmän ordning eller allmän moral undantagna från skydd.

5.2.1 Uteslutande betingad av en teknisk funktion

Enligt artikel 8.1 EG-FGF kan ett gemenskapsformskydd inte erhållas för "[...] sådana detaljer i en produkts utseende som uteslutande är betingade av en teknisk funktion". Ett av syftena med denna bestämmelse går att finna i beaktandesats 10 EG-FGF, vilken anger att teknisk innovation inte bör hämmas genom att skydd beviljas för detaljer med uteslutande teknisk funktion. Enligt samma beaktandesats anges också att detta inte innebär att en formgivning måste ha ett estetiskt värde. Undantaget för uteslutande funktionsberoende formgivningar kan också sägas förtydliga att skyddet för gemenskapsformgivningar är ett utseendeskydd och att tekniska funktioner istället ska skyddas med hjälp av patenträtten.

Att endast sådana detaljer som *uteslutande* är betingade av en teknisk funktion inte kan skyddas som gemenskapsformgivning innebär dock att ett ganska brett område av formgivningar har möjlighet till skydd.

---

¹²⁴ Se nedan avsnitt 5.3.5 Synlighetskriterium.

¹²⁵ Se nedan avsnitt 5.2.3 Reservdel för återställande av ursprungligt utseende – ”*must match*”.

¹²⁶ Suthersanen, Design Law in Europe, s 31.

Formuleringen innebär emellertid även att det kan vara svårt att avgöra när en formgivare verkligen är tvungen att använda en viss form. I förarbetena till förordningen framfördes att om en teknisk funktion kan åstadkommas av endast *en* given form så kan formgivningen inte skyddas. Om en formgivare däremot kan välja flera olika former för att nå den tekniska funktionen så kan detaljerna i fråga skyddas.¹²⁷ Med andra ord ska en detalj i en produkts utseende anses uteslutande betingad av en teknisk funktion, och därmed utesluten från skydd, om det inte finns några alternativa former för att uppnå produktens funktionella syfte.¹²⁸

I ett varumärkesrättsligt avgörande har EG-domstolen emellertid uttalat att formen på en vara inte kan skyddas om de väsentliga särdragen i denna form endast är hänförliga till uppnåendet av ett tekniskt resultat, och att detta gäller även om det kan visas att det finns andra former med hjälp av vilka samma tekniska resultat kan uppnås.¹²⁹ Även om formen kan varieras med bibehållen funktion ska ett objekt således inte kunna skyddas som varumärke om det huvudsakligen är funktionellt betingat.¹³⁰ Detta skulle kunna öppna för att EG-domstolen gör en liknande tolkning när det gäller gemenskapsformgivning, och att detaljer i en produkts utseende skulle kunna anses uteslutande betingade av en teknisk funktion, och därmed undantas från skydd, även om det finns alternativa former för att uppnå produktens funktionella syfte. I sitt förslag till avgörande i det varumärkesrättsliga målet påpekade generaladvokaten dock att det finns skillnader mellan formgivningsdirektivet och varumärkesdirektivet¹³¹, vilket gör att kriteriet funktionalitet ska tolkas mindre restriktivt när det gäller formgivning och att möjligheten till alternativa utformningar därför kan beaktas.¹³² Att ett varumärke därmed, till skillnad från en formgivning, kan nekas skydd på grund av sin tekniska funktion även om det finns alternativa utformningar, beror sannolikt på att skyddstiden för varumärken potentiellt är evig.¹³³

Tills vi får ett definitivt besked i ett avgörande från EG-domstolen kan situationen när det gäller gemenskapsformgivning därför sannolikt sammanfattas enligt följande. Om det vid bedömningen av en formgivning kan visas att det finns en alternativ formgivning som uppfyller samma tekniska funktion så är den bedömda formgivningen inte uteslutande betingad av en teknisk funktion och därmed möjlig att skydda som

---

¹²⁷ Grönboken, avsnitt 5.4.6.2, s 60.

¹²⁸ Koschtial, Design Law: Individual Character, Visibility and Functionality, IIC 2005 s 306 ff.

¹²⁹ EGD, mål C-299/99 (Philips), den 18 juni 2002.

¹³⁰ Nordell, Skyddet för funktionellt betingade utstyrselar, NIR 2005 s 444.

¹³¹ Rådets första direktiv av den 21 december 1988 om tillnärmning av medlemsstaternas varumärkeslagar (89/104/EEG).

¹³² Generaladvokaten Ruiz-Jarabo Colomers förslag till avgörande i mål C-299/99, den 23 januari 2001, se Koschtial, Design Law: Individual Character, Visibility and Functionality, IIC 2005 s 308.

¹³³ Kur, Industrial Design Protection in Europe – Directive and Community Design, http://www.atrip.org/upload/files/activities/tokyo2003/s05-Kur_art.doc.

gemenskapsformgivning.¹³⁴ Samma slutsats drogs i ett avgörande från OHIM:s ogiltighetsavdelning.¹³⁵ Där konstaterades att produkten i fråga skulle kunna uppfylla sin funktion även om den hade en annan utformning och att formgivningen därför inte bestod av detaljer i utseendet som uteslutande var betingade av produktens tekniska funktion. Även i ett avgörande om oregistrerad gemenskapsformgivning i andra instans i England menade domstolen att formgivningen inte kunde uteslutas från skydd enbart på grund av att den uppfyllde ett funktionellt syfte.¹³⁶ Skydd ansågs endast kunna nekas då det funktionella syftet inte kan uppnås med några andra medel. Domstolen uttryckte även att ledning inte kan hämtas från EG-domstolens avgörande i det varumärkesrättsliga Philips-målet då varumärkesdirektivet och förordningen om gemenskapsformgivning inte har samma ordalydelse.

5.2.2 Sammankopplingsdel – ”*must fit*”

Enligt artikel 8.2 EG-FGF kan ett gemenskapsformskydd inte erhållas för ”[...] sådana detaljer i en produkts utseende som måste återges exakt till formen och dimensionerna för att den produkt som formgivningen ingår i eller används för skall gå att mekaniskt ansluta till eller placera i, kring eller mot en annan produkt, så att båda produkterna fyller sin funktion”. Denna så kallade ”*must fit*-regel” innebär att man inte kan få skydd för sammankopplingsdelen på en produkt. Syftet med bestämmelsen är enligt beaktandesats 10 EG-FGF att ”[...] driftskompatibiliteten mellan produkter från olika tillverkare inte försvåras genom att skyddet utsträcks till att omfatta en formgivning av mekaniskt sammanfogande delar”. Således ska konkurrensen mellan tillverkare stimuleras, vilket gynnar konsumenterna. En konsument blir inte tvingad att använda reservdelar tillverkade av producenten av originalprodukten, utan kan vända sig till andra tillverkare som tillhandahåller reservdelar kompatibla med originalprodukten. På så sätt undviks ett reservdelsmonopol. Till exempel kan man inte få skydd som gemenskapsformgivning för det bultmönster på en fälg som krävs för att fälgen ska gå att montera på en viss bilmodell. Enligt beaktandesats 10 EG-FGF bör man inte väga in de detaljer i en formgivning som av dessa skäl inte omfattas av skyddet när en bedömning görs av om andra detaljer av formgivningen uppfyller kraven för skydd. I exemplet skulle man således inte ta hänsyn till bultmönstret när man bedömer om fälgen i övrigt uppfyller skyddskraven. En tillverkare av reservdelar kan därför efterbilda sammankopplingsdelen på en gemenskapsformgivning eftersom den delen inte är skyddad. Tillverkaren kan också skydda reservdelen som en

---

¹³⁴ Schlötelburg, Design Protection for Technical Products, [http://www.ficpi.org/library/PARIScongress/4-Schlötelburg_\(fullPaper\).pdf](http://www.ficpi.org/library/PARIScongress/4-Schlötelburg_(fullPaper).pdf).

¹³⁵ OHIM:s ogiltighetsavdelning, ICD 000000867 (*Ampel 24 Vertriebs-GmbH v Daka research Inc.*), den 1 december 2005.

¹³⁶ Court of Appeal, Landor & Hawa International Ltd v Azure Designs Ltd, [2006] EWCA Civ 1285, den 28 juli 2006, se även Russell, Intellectual Property Bulletin October 2006, http://www.cr-law.co.uk/resources/pdf/IP_Bulletin_oct06.pdf, samt se nedan avsnitt 10.2.2 Europeiska mål.

gemenskapsformgivning under förutsättning att formgivningen i övrigt uppfyller skyddskraven.

Det finns enligt artikel 8.3 EG-FGF ett undantag från undantaget om ”*must fit-delar*”, som innebär att det går att erhålla ett gemenskapsformskydd för en formgivning som ”[...] tillåter att inbördes utbytbara produkter sammanfogas eller förbinds med varandra ett stort antal gånger inom ett modulsystem”. Således går det att få skydd för de detaljer i en produkts utseende som utgör sammankopplingsdelen för produkter inom ett modulsystem. Detta undantag kallas ibland för LEGO-undantaget eftersom det tillkom efter omfattande lobbyverksamhet där företaget LEGO var en av de mest aktiva. Även en sammankopplingsdel på stolar som gör att dessa kan kopplas ihop i rader, eller staplas på varandra, har getts som exempel på formgivning som bör kunna skyddas.¹³⁷ Enligt beaktandesats 11 EG-FGF bör mekaniskt sammanfogande delar i en produkt i modulutförande vara berättigade till skydd eftersom de kan vara en viktig del av modulproduktens nyskapande karaktär och en betydelsefull tillgång när produkterna marknadsförs. Orsaken till undantaget kan också sägas vara att det ska vara möjligt att skydda en formgivning där möjligheten att sammanfoga produkterna med varandra är den primära funktionen, och inte bara en biprodukt av att formgivningen ska kunna uppfylla andra funktioner.¹³⁸ Regeln kan dock sannolikt ge upphov till gränsdragningsproblem i förhållande till förbuden mot skydd för ”*must fit-delar*” och formgivning som uteslutande är betingade av en teknisk funktion. Det kan i praktiken bli särskilt svårt att dra gränsen mellan en sammansatt produkt där beståndsdelarnas sammankopplingsdelar inte kan skyddas, och en produkt inom ett modulsystem där sammankopplingsdelarna kan skyddas som gemenskapsformgivning.¹³⁹

5.2.3 Reservdel för återställande av ursprungligt utseende – ”*must match*”

I artikel 110 EG-FGF finns en övergångsbestämmelse om att skydd som gemenskapsformgivning inte skall ges för ”[...] *en formgivning som utgör en beståndsdel i en sammansatt produkt och som används [...] för att möjliggöra reparation av denna sammansatta produkt så att den återfår sitt ursprungliga utseende*”. Bestämmelsen innebär att så kallade ”*must match-delar*” inte omfattas av gemenskapsformskydd. Ett typiskt exempel på en sådan del är en karosdel till en bil. Syftet med regeln är att ytterligare begränsa originaltillverkarnas rättigheter i förhållande till reservdelstillverkarnas möjligheter att tillverka reservdelar, och frågan diskuterades ingående under tillkomsten av direktivet och förordningen.¹⁴⁰

---

¹³⁷ Phillips i Franzosi (red.), *European Design Protection. Commentary to Directive and Regulation Proposals*, s 90.

¹³⁸ Musker, *Community Design Law*, s 51.

¹³⁹ Sykes, *Intellectual Property in Designs*, s 143.

¹⁴⁰ Koktvedgaard & Levin, *Lärobok i immaterialrätt*, s 327.

Risken för produktmonopol ansågs vara stor om originaltillverkare ges ensamrätt till reservdelar som konsumenterna är beroende av.

Övergångsbestämmelsen gäller tills rådet efter förslag från kommissionen beslutat om sin hållning i frågan.¹⁴¹ Kommissionen har med anledning av detta föreslagit att ändra artikel 14 i direktivet, så att en beståndsdel i en sammansatt produkt som används för reparation av den sammansatta produkten så att den ska återfå sitt ursprungliga utseende, inte skall omfattas av formskydd, dvs. full liberalisering. Tillhandahållare av reservdelar ska även vara skyldiga att säkerställa att konsumenterna är ordentligt informerade om reservdelens ursprung så att de kan göra ett välunderrättat val mellan konkurrerande reservdelar.¹⁴² Kommissionens syfte är därmed att öka konkurrensen genom att förbättra möjligheterna för oberoende tillverkare att tillverka och tillhandahålla reservdelar utan att göra intrång i skyddet för formgivning. Syftet är också att harmonisera de olika medlemsstaternas lagstiftningar, vilka idag skiljer sig åt på den här punkten.¹⁴³ Kommissionens förslag innebär en generell lösning. I ett remissvar med anledning av förslaget anser dock SFIR att särregleringen endast bör omfatta fordonsindustrin eftersom ”*det är uppenbart att reservdelsfrågan endast är relevant för fordonsindustrin [...]*”.¹⁴⁴ Någon ändring i direktivet eller förordningen i enlighet med förslaget har dock ännu inte antagits. Det ska även påpekas att sådana reservdelar ännu så länge kan registreras enligt den svenska mönsterskyddslagen, under förutsättning att de är synliga och under som mest 15 år.¹⁴⁵ De svenska bestämmelserna kommer dock att behöva ändras om den föreslagna ändringen till direktivet antas.

5.2.4 I strid mot allmän ordning eller allmän moral

Enligt artikel 9 EG-FGF kan gemenskapsformskydd inte erhållas för ”[...] *en formgivning som strider mot allmän ordning eller allmän moral*”. Detta är en av endast två materiella grunder för avslag på en ansökan om registrering av gemenskapsformgivning.¹⁴⁶ När det gäller en oregistrerad gemenskapsformgivning kan en prövning av om den strider mot allmän ordning eller allmän moral bli aktuell vid en ansökan om ogiltighetsförklaring eller vid ett genkärsmål i samband med talan om

---

¹⁴¹ Beaktandesats 13 EG-FGF.

¹⁴² Kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring i direktiv 98/71/EG om mönsterskydd, KOM(2004) 582 slutlig, den 14 september 2004, 2004/0203 COD.

¹⁴³ Sykes, *Intellectual Property in Designs*, s 109 f.

¹⁴⁴ SFIR, Remiss: Kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 98/71/EG om mönsterskydd, COM(2004) 582 final, den 3 januari 2005, <http://www.sfir.se/Remisser/Monster.pdf>.

¹⁴⁵ Se t.ex. Koktvedgaard & Levin, *Lärobok i immaterialrätt*, s 328 och Malm, *I gränslandet mellan olika skyddsformer. Skyddet för design*, NIR 2005 s 34 f.

¹⁴⁶ Artikel 47.1 EG-FGF. Den andra materiella grunden för avslag på en ansökan om registrering av gemenskapsformgivning är att formgivningen inte överensstämmer med definitionen av en formgivning i artikel 3 a EG-FGF.

intrång. Vad som menas med allmän moral kan dock variera kraftigt mellan olika medlemsstater och eftersom en ogiltighet får effekt i samtliga¹⁴⁷ medlemsstater är frågan utifrån vilken nivå av allmän moral som bedömningen skall göras.

Bedömningen kan göras på tre olika sätt.¹⁴⁸ För det första kan man ogiltigförklara endast de oregistrerade gemenskapsformgivningningar som strider mot allmän ordning eller allmän moral i *alla* medlemsstater. För det andra kan man istället använda sig av en *genomsnittlig nivå* av moral inom gemenskapen. Det tredje alternativet är att ogiltigförklara de oregistrerade gemenskapsformgivningningar som strider mot allmän ordning eller allmän moral i *någon* av medlemsstaterna. De två första alternativen skulle innebära att domstolar tvingas upprätthålla giltigheten för formgivningningar som annars skulle ha ogiltigförklarats enligt medlemsstatens nationella formgivningslagstiftning. Det är därför sannolikt att det tredje alternativet är det som kommer att tillämpas vid domstolar för gemenskapsformgivningningar när det gäller prövningen av om en oregistrerad gemenskapsformgivning strider mot allmän ordning eller allmän moral. Det kan medföra att en oregistrerad gemenskapsformgivning förklaras ogiltig i samtliga medlemsstater trots att den egentligen bara strider mot den allmänna moralen i en av medlemsstaterna.¹⁴⁹ För en innehavare av en sådan formgivning återstår dock möjligheten skydda formgivningen med hjälp av nationell mönsterregistrering i de medlemsstater där formgivningen inte strider mot allmän ordning eller allmän moral. Förutom problemet med att den allmänna moralen varierar mellan medlemsstaterna är det också svårt att förutse vad som kan skyddas eftersom den allmänna moralen också kan sägas variera över tiden beroende på det moraliska klimatet.¹⁵⁰ Exempel på sådant som kan ogiltigförklaras är en formgivning som innehåller en svastika.¹⁵¹ Andra ogiltighetsgrunder kan vara formgivningningar som anses stötande av sexuell eller religiös hänsyn, eller formgivningningar i konflikt med mänskliga rättigheter så som de definieras i EKMR, t.ex. landminor och tortyrredskap.¹⁵² Det kan också tänkas att formgivningningar som på något sätt förknippas med rasism, våld eller terrorism kan förklaras ogiltiga.¹⁵³

5.3 Särskilda skydds krav

Förutom det allmänna kravet på att det är en produkts utseende som kan skyddas som gemenskapsformgivning finns även särskilda krav som skall vara uppfyllda för att en formgivning skall kunna åtnjuta skydd. Enligt artikel 4.1 EG-FGF skall en formgivning skyddas som gemenskapsformgivning i den mån den är *ny* och *särpräglad*. Under vissa

---

¹⁴⁷ Se nedan avsnitt 9 Ogiltighet.

¹⁴⁸ Musker, Community Design Law, s 104 f.

¹⁴⁹ Massa & Strowel, Community Design: Cinderella Revamped, EIPR 2003 s 72.

¹⁵⁰ Suthersanen, Design Law in Europe, s 37.

¹⁵¹ Grönboken, avsnitt 8.9.2, s 112.

¹⁵² Musker, Community Design Law, s 52.

¹⁵³ Sykes, Intellectual Property in Designs, s 143.

förutsättningar medges en frist på tolv månader vid bedömningen av en formgivnings nyhet och särprägel. Det finns även särskilda bestämmelser för en formgivning som endast visats i konfidentialitet och för vissa formgivningar som inte förblir synliga vid normal användning.

5.3.1 Nyhetskravet

När det gäller oregistrerade gemenskapsformgivningar skall enligt artikel 5.1 a EG-FGF en formgivning betraktas som ny ”[...] om ingen identisk formgivning har gjorts tillgänglig för allmänheten [...] före den dag då den formgivning för vilken skydd begärs, för första gången gjordes tillgänglig för allmänheten”. Vidare skall formgivningar betraktas som identiska ”[...] om deras utseende endast skiljer sig åt på oväsentliga punkter” – artikel 5.2 EG-FGF. Enligt artikel 7.1 EG-FGF ska en formgivning anses ha gjorts tillgänglig för allmänheten ”[...] om den har offentliggjorts i samband med registrering eller på annat sätt, eller förevisats, använts i yrkesmässig verksamhet eller blivit känd på annat sätt före den dag som avses i artikel 5.1 a [...], utom i de fall då dessa omständigheter inte rimligen kunde ha blivit kända vid normal yrkesmässig verksamhet i kretsar inom den berörda sektorn inom gemenskapen. Formgivningen skall emellertid inte anses ha gjorts tillgänglig för allmänheten endast på grund av att den visats för annan efter en uttaland eller tyst överenskommelse om konfidentialitet”. Dessa bestämmelser innebär att det ställs krav på relativ objektiv nyhet i förhållande till tidigare allmänt tillgängliggjorda formgivningar för att en formgivning skall anses uppfylla nyhetskravet. En formgivning vars nyhet bedöms ska således jämföras med den samlade mängden av redan befintliga formgivningar. Enligt artikel 7.1 EG-FGF är dessa nyhetsförstörande för den bedömda formgivningen endast om de tidigare tillgängliggörandena rimligen kunde ha blivit kända vid normal yrkesmässig verksamhet i kretsar inom den berörda sektorn inom gemenskapen. Det finns därmed ingen geografisk begränsning av vad som kan anses nyhetsförstörande. Alla formgivningar som har gjorts allmänt tillgängliga någonstans i världen kan därmed vara nyhetsförstörande, vilket kan anses vara ett globalt absolut krav. Däremot anses formgivningar inte ha gjorts tillgängliga för allmänheten om de inte rimligen kunde ha blivit kända inom de berörda kretsarna inom gemenskapen – därav begreppet relativ nyhet. Det relativa nyhetsbegreppet har införts av lagstiftaren för att det anses orimligt att en intrångsgörare ska kunna leta upp en formgivning i ett avlägset hörn av världen, som de berörda kretsarna inom gemenskapen inte rimligen kunde känna till, och hävda att den skyddade gemenskapsformgivningen saknar nyhet och är ogiltig.¹⁵⁴

Bedömningen av huruvida en formgivning ska betraktas som ny ska göras utifrån en objektiv jämförelse mellan formgivningen för vilken skydd begärs och alla formgivningar som gjorts allmänt tillgängliga före denna. Att bedömningen ska vara objektiv innebär att ingen hänsyn tas till om

---

¹⁵⁴ Suthersanen, Design Law in Europe, s 43.

formgivaren eller innehavaren av formgivningen inte kände till att en identisk formgivning redan gjorts tillgänglig för allmänheten.

Vid bedömningen av om tidigare tillgängliggjorda formgivningar rimligen kan ha blivit kända måste det avgöras vilken yrkeskrets och vilken sektor inom gemenskapen som är berörd. Det måste också avgöras vad som *rimligen* kunde ha blivit känt vid *normal* yrkesverksamhet. Domstolarnas uppgift blir att avgöra kännedomen inom de berörda sektorerna och till detta lär de behöva hjälp från experter och specialister. Till att börja med kan konstateras att all registrerad gemenskapsformgivning och all nationellt registrerad formgivning inom EU anses känd. Sannolikt anses även all registrerad formgivning på andra platser i världen vara känd, inklusive sådana objekt som registrerats som t.ex. varumärken eller patent och som innehåller element som anses identiska med den bedömda formgivningen. Det skulle dock kunna hävdas att t.ex. en patentregistrering i ett mindre afrikanskt land inte är något som rimligen skulle kunna bli känd av de berörda kretsarna vid normal yrkesmässig verksamhet. Formgivning som visats på internationella fackmässor, marknadsförts eller på annat sätt satts på marknaden är nyhetsförstörande. I dagens globaliserade samhälle, fullt av utbyte i form av interkontinental handel, resor, information på Internet etc., är det svårt att tänka sig särskilt många områden och formgivningar i världen som europeiska industrikretsar inte rimligen skulle kunna få kännedom om. Särskilt inom de sektorer som ansetts kunna dra mest nytta av det nya oregistrerade skyddet – möbel-, textil- och modeindustrin – är det vanligt med globalt utbyte och ömsesidig inspiration. På så sätt är det sannolikt att det relativa nyhetskravet i praktiken kommer att likna ett globalt absolut nyhetskrav.¹⁵⁵

Eftersom formgivningen ska jämföras med det redan befintliga formförrådet så innebär det att man inte enbart ska jämföra produkter av samma slag. Det krävs således ingen varuslagslikhet – t.ex. kan en personbil vara nyhetsförstörande för en leksaksbil. På grund av den vida definitionen av formgivningar och produkter kommer en formgivning som gjorts tillgänglig i form av en tvådimensionell avbildning på en målning eller ett fotografi att vara nyhetsförstörande för en senare tredimensionell produkt av samma formgivning. Exempelvis är publikationen av en serietidningsfigur (formgivningen) i en serietidning (produkten) nyhetsförstörande för varje senare tillgängliggörande av samma formgivning i form av en annan produkt (t.ex. en leksak). Däremot är förekomsten av något som inte klassas som en produkt enligt förordningen, t.ex. ett verkligt djur, inte nyhetsförstörande för en formgivning i form av en produkt (t.ex. ett leksaksdjur) som föreställer det verkliga djuret.¹⁵⁶

Enligt artikel 5.2 EG-FGF ska formgivningar betraktas som identiska om deras utseende endast skiljer sig åt på oväsentliga punkter. Att en formgivning är helt identisk med en tidigare tillgängliggjord formgivning borde vid en jämförelse i praktiken inte vara svårt att slå fast. Då kan det

---

¹⁵⁵ Suthersanen, *Design Law in Europe*, 43 f.

¹⁵⁶ Musker, *Community Design Law*, s 25 f.

vara svårare att avgöra vad som är så oväsentliga skillnader att de två formgivningarna ändå ska betraktas som identiska. Till skillnad från artikel 6 EG-FGF¹⁵⁷ anger inte artikel 5 EG-FGF utifrån vems perspektiv bedömningen av oväsentliga skillnader skall göras. Det finns dock anledning att anta att bedömningen ska göras utifrån kunskapen hos de yrkeskretsar inom den berörda sektorn inom gemenskapen som rimligen ska kunna ha kännedom om en formgivning för att den skall anses nyhetsförstörande.¹⁵⁸ Till skillnad från en genomsnittlig betraktare har en sådan specialist möjlighet att skilja *oväsentliga* skillnader mellan formgivningar från de *tillräckliga* skillnader som gör att en formgivning skall anses ny.¹⁵⁹ Har en senare tillgängliggjord formgivning endast oväsentliga skillnader i förhållande till en tidigare tillgängliggjord formgivning ska de anses identiska och den senare tillgängliggjorda formgivningen saknar därmed nyhet. Är skillnaderna inte oväsentliga, dvs. tillräckliga, så uppfyller den senare tillgängliggjorda formgivningen nyhetskravet.

Om en gemenskapsformgivnings giltighet ifrågasätts med hänvisning till att den saknar nyhet eller särprägel är det innehavaren av gemenskapsformgivningen som måste visa att den formgivning som motanförs som nyhetsförstörande inte rimligen kunde ha blivit känd vid normal yrkesmässig verksamhet i kretsar inom den berörda sektorn inom gemenskapen.¹⁶⁰ Bedömningen försvåras sannolikt av att den relevanta tidpunkten för bedömningen är dagen för det första tillgängliggörandet av den aktuella formgivningen. Det gör att man i efterhand – upp till 3 år senare – måste ta ställning till vilka andra formgivningar som var tillgängliggjorda tidigare.

Det relativa nyhetsbegreppet har varit föremål för prövning i första instans i tysk domstol.¹⁶¹ Kärandens magträningsredskap, ”*Ab Swing*”, marknadsfördes för första gången av en licenstagare med hjälp av TV-reklam i USA i maj 2002. Därefter introducerades redskapet för första gången inom gemenskapen med hjälp av TV-reklam som sändes i Tyskland i oktober 2002. Käranden hävdade därefter skydd för redskapet som oregistrerad gemenskapsformgivning mot en konkurrerande produkt kallad ”*Aktiv Swing*”. Som nämnts ovan ansåg domstolen att ett eventuellt skydd som tidigast kunde uppstå i oktober 2002 då produkten för första gången gjordes tillgänglig för allmänheten inom gemenskapen.¹⁶² Däremot ansågs att det tidigare tillgängliggörandet i USA var nyhetsskadligt för formgivningen eftersom de berörda fackkretsarna inom gemenskapen ansågs ha kännedom om den amerikanska marknaden för träningsredskap. Den marknadsföring av formgivningen som käranden gjorde med hjälp av

---

¹⁵⁷ Artikel 6 EG-FGF utpekar ”den kunnige användaren” som testperson, se nedan avsnitt 5.3.2 Kravet på särprägel.

¹⁵⁸ Jfr Grönboken, avsnitt 5.5.5.2, s 70.

¹⁵⁹ A a, avsnitt 5.5.5.3 och avsnitt 5.5.5.4, s 71.

¹⁶⁰ Kur, Industrial Design Protection in Europe – Directive and Community Design, http://www.atrip.org/upload/files/activities/tokyo2003/s05-Kur_art.doc.

¹⁶¹ LG Frankfurt am Main, mål 3/12 O 5/04 (*Ab Swing - Hometrainer*), den 17 mars 2004.

¹⁶² Se ovan avsnitt 4 Skyddets uppkomst.

en licenstagare utanför gemenskapens territorium medförde därmed att hon senare inte kunde få skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning för samma formgivning, eftersom den inte uppfyllde nyhetskravet. Käranden kan givetvis marknadsföra och sälja sitt redskap i Europa men löper risk att formgivningen efterbildas.

För bedömningen av om en formgivning är nyhetsförstörande är det således irrelevant var i världen tillgängliggörandet sker, avgörande är istället om tillgängliggörandet rimligen kunde ha blivit känt inom de berörda fackkretsarna inom gemenskapen. Samma slutsats har senare dragits i ett annat tyskt mål i andra instans.¹⁶³ För att skydd ska uppkomma krävs ett tillgängliggörande inom gemenskapens territorium och bedömningen av en formgivnings nyhet skiljer sig på så sätt från bedömningen av tidpunkten för skyddets uppkomst, vilket kan orsaka en del problem i praktiken.¹⁶⁴

5.3.2 Kravet på särprägel

När det gäller oregistrerade formgivningar skall enligt artikel 6.1 a EG-FGF en formgivning anses ha särprägel om ”[...] *det helhetsintryck som en kunnig användare får av formgivningen, skiljer sig från det helhetsintryck en sådan användare får av en formgivning som har gjorts tillgänglig för allmänheten [...] före den dag då den formgivning för vilken skydd begärs, för första gången gjordes tillgänglig för allmänheten*”. Till skillnad från kravet på nyhet som prövas på expertnivå ska en formgivnings särprägel prövas på användarnivå, dvs. enligt den kunnige användarens uppfattning. Vid bedömningen ställs inga krav på formgivarens insats, dennes kreativitet eller formgivningens estetiska effekt. Bedömningen ska endast göras utifrån en jämförelse med tidigare allmänt tillgängliggjorda formgivningar, dvs. den samlade mängden av redan befintliga formgivningar.¹⁶⁵ Det är därmed inte nödvändigt att formgivningen ger uttryck för formgivarens personliga skapande som i upphovsrätten, eller att formgivningen förmedlar det kommersiella ursprunget som i varumärkesrätten.¹⁶⁶ Vid prövning av en formgivnings särprägel ska även den grad av frihet formgivaren har haft vid utvecklingen av formgivningen beaktas – artikel 6.2 EG-FGF. Kravet på särprägel innebär en högre tröskel för skydd än kravet på nyhet och skiljer sig från upphovsrättens krav på originalitet eller verkshöjd, patenträttens krav på uppfinningshöjd och varumärkesrättens krav på särskiljningsförmåga.

---

¹⁶³ OLG Hamburg, mål 5 U 96/05 (*Gebäckspresse II*), den 7 juni 2006.

¹⁶⁴ Se nedan avsnitt 11.1 Den geografiska betydelsen av tillgängliggörandet för skyddets uppkomst och nyhetskravet.

¹⁶⁵ Koschtial, *Design Law: Individual Character, Visibility and Functionality*, IIC 2005 s 298.

¹⁶⁶ Kur, *Industrial Design Protection in Europe – Directive and Community Design*, http://www.atrip.org/upload/files/activities/tokyo2003/s05-Kur_art.doc.

5.3.2.1 Helhetsintryck

Bedömningen av om en formgivning har särprägel grundar sig på en jämförelse av helhetsintrycket av den formgivning för vilken skydd begärs och alla tidigare allmänt tillgängliggjorda formgivningar. Oavsett vilka skillnader som finns i detaljer mellan den bedömda formgivningen och tidigare tillgängliggjorda formgivningar ska den inte anses ha särprägel om den för den kunnige användaren ger samma helhetsintryck som någon av de tidigare tillgängliggjorda formgivningarna. Vid bedömningen ska de jämförda formgivningarnas likheter väga tyngre än skillnaderna och en analys av detaljer ska inte göras.¹⁶⁷

I beaktandesats 14 EG-FGF anges att en formgivnings särprägel bör bedömas utifrån ”[...] om det helhetsintryck som en kunnig användare ges vid betraktande av formgivningen tydligt skiljer sig från det han ges av den samlade mängden av redan befintliga formgivningar, med beaktande av arten av den produkt som formgivningen används för eller ingår i och i synnerhet den industrisektor dit den hör [...]”. Skillnaden mellan de jämförda formgivningarnas helhetsintryck torde därför vara tydlig för att en formgivning ska anses ha särprägel.¹⁶⁸ Att skillnaden ska vara tydlig är en rest från lagstiftningsprocessen. Kommissionen föreslog initialt att tröskeln för skydd skulle innebära ett krav på en tydlig skillnad mellan helhetsintrycken. Efter förslag från Europaparlamentet ströks dock ordet ”tydlig”, men kommissionen menade att detta inte innebar att tröskeln för skydd sänktes.¹⁶⁹ Förordningens artiklar har större betydelse för tolkningen av förordningen, men beaktandesatserna ska användas som hjälp för att tolka artiklarna och med tanke på förarbetena får det anses sannolikt att det krävs en tydlig skillnad i helhetsintrycken. Det har dock inte gått att finna något stöd för detta i vare sig domstolspraxis eller praxis från OHIM:s ogiltighetsavdelning. Om det således krävs *skillnad* mellan helhetsintrycken eller *tydlig skillnad*, och vad olikheten mellan dessa båda begrepp i så fall innebär, lär därför inte kunna fastställas förrän EG-domstolen uttalat sig i frågan.

Att hänsyn ska tas till den industrisektor dit formgivningen hör indikerar att jämförelsen inte ska inskränkas till en viss produktkategori utan kan utsträckas till en eller flera varuklasser.¹⁷⁰

---

¹⁶⁷ Koschtial, Design Law: Individual Character, Visibility and Functionality, IIC 2005 s 298 f.

¹⁶⁸ Kocktvedgaard & Levin, Lärobok i immaterialrätt, s 326, Sykes, Intellectual Property in Designs, s 133 f och Koschtial, Design Law: Individual Character, Visibility and Functionality, IIC 2005 s 302.

¹⁶⁹ Sykes, Intellectual Property in Designs, s 133 f.

¹⁷⁰ Suthersanen, Design Law in Europe, s 38.

5.3.2.2 Kunnig användare

I artikel 6 EG-FGF utpekas en hypotetisk ”kunnig användare” som den testperson enligt vilkens uppfattning kravet på särprägel skall prövas. Den exakta innebörden av detta för immaterialrätten nya begrepp är i väntan på prejudicerande praxis ännu inte helt fastställd. Syftet med bestämmelsen torde dock vara att det skall göras en realistisk helhetsbedömning av en person som har viss praktisk erfarenhet av det berörda området, men som varken är en ren expert eller en på området helt okunnig person.¹⁷¹ Enligt Grönboken ska bedömningen ske ”[...] *at the level where the economic value of the design product is exploited, i.e. on the market, where purchasers are ordinary people, lacking the knowledge of the ‘skilled designer’* ”.¹⁷² Den kunnige användaren bör därmed i normalfallet vara slutanvändaren.¹⁷³ Detta är oftast den konsument som står för kostnaden för produkten, men det beror på vilken produkt det gäller. En parallell kan göras till synbarhetsrekvisitet i artikel 4 EG-FGF – om en reservdel till en bil förblir synlig vid normal användning så är den kunnige användaren samma som slutanvändaren, dvs. bilägaren. Om reservdelen däremot förblir osynlig är det reparatören som monterade den som ska anses som den kunnige användaren.¹⁷⁴

Till skillnad från den genomsnittlige konsumenten ska en kunnig användare anses informerad av tillverkare och formgivare om betydelsen av särskilda formförbättringar.¹⁷⁵ Detta kan vara en av de omständigheter som menas med att användaren ska vara *kunnig*.^{176, 177} Normalt lär en domare inte vara tvungen att anlita expertis för att kunna göra jämförelsen eftersom han lätt kan sätta sig själv i den kunnige användarens situation. Undantagsvis kan dock fall vara så speciella att ett expertutlåtande är nödvändigt.¹⁷⁸ Det kan t.ex. handla om att ta råd av en expert på formgivning när det gäller att bedöma betydelsen av detaljer som inte är lätta att upptäcka med ett otränat öga.¹⁷⁹

I ett avgörande från OHIM:s ogiltighetsavdelning gjordes vissa uttalanden om begreppet ”kunnig användare”, vilka kan ge ledning till hur bedömningen av två jämförda formgivningar ska göras.¹⁸⁰ I ärendet, som gällde en stol, angavs följande:

”The informed user is familiar with the basic features of stools. When assessing the overall impression of the design he/she takes into

¹⁷¹ Koktvedgaard & Levin, Lärobok i immaterialrätt, s 325 f.

¹⁷² Grönboken, avsnitt 5.5.6.2, s 72.

¹⁷³ Musker, Community Design Law, s 32.

¹⁷⁴ Suthersanen, Design Law in Europe, s 39.

¹⁷⁵ Grönboken, avsnitt 5.5.6.3, s 72.

¹⁷⁶ Jfr begreppet ”kunnig användare” med engelskans ”informed user”.

¹⁷⁷ Musker, Community Design Law, s 32.

¹⁷⁸ Grönboken, avsnitt 5.5.7, s 73.

¹⁷⁹ Kur, Industrial Design Protection in Europe – Directive and Community Design,

http://www.atrip.org/upload/files/activities/tokyo2003/s05-Kur_art.doc.

¹⁸⁰ OHIM:s ogiltighetsavdelning, ICD 000000024 (EREDU v ARMET), den 27 april 2004.

consideration the limitations to the freedom of the designer and weighs the various features consequently. He/she will pay more attention to similarities of non necessary features and dissimilarities of necessary ones. In particular, the informed user is aware of the prior art known in the normal course of business to the circles specialised in the sector concerned.”

Den kunnige användaren ska således vara bekant med de grundläggande detaljerna hos de produkter som de jämförda formgivningarna förkroppsligas i. Vid bedömningen av formgivningens helhetsintryck ska han eller hon ta hänsyn till den grad av frihet som formgivaren har vid utvecklingen av formgivningen och väga de olika detaljerna mot varandra utifrån detta. Han eller hon skall fästa större uppmärksamhet vid likheter mellan detaljer som inte är nödvändiga och skillnader mellan detaljer som är nödvändiga. Den kunnige användaren är medveten om den samlade mängden av redan befintliga formgivningar som blivit kända vid normal yrkesmässig verksamhet i kretsar inom den berörda sektorn inom gemenskapen.

Med det engelska begreppet ”*features*” och det svenska begreppet ”detaljer” förstås här detaljer som finns på själva produkten och/eller i produktens ornament och som särskilt kan vara linjer, konturer, färger, form, ytstruktur och/eller material.¹⁸¹ Uppräkningen är dock inte uttömmande och en produkts utseende kan bero av andra detaljer.

5.3.2.3 Grad av frihet vid utvecklingen av formgivningen

Enligt artikel 6.2 EG-FGF ska den grad av frihet formgivaren har haft vid utvecklingen av formgivningen beaktas vid prövningen av en formgivnings särprägel. Det innebär att där det på grund av formgivningens art eller natur finns ett litet utrymme för alternativa utformningar så krävs relativt liten skillnad i förhållande till tidigare tillgängliggjorda formgivningar för att uppfylla kravet på särprägel. Motsatsvis gäller att där graden av frihet är stor krävs större skillnader för att uppfylla kravet på särprägel.¹⁸² Således kommer bedömningen av en formgivares grad av frihet att bero av, och variera utifrån, de produkter som den aktuella formgivningen förkroppsligas i.¹⁸³

Graden av frihet vid utvecklingen av formgivningen har ganska nyligen varit föremål för prövning i ett avgörande av OHIM:s tredje överklagandenämnd.¹⁸⁴ Nämnden ansåg att givet den begränsade frihet som formgivaren hade haft vid utvecklingen av formgivningen i fråga så var skillnaderna i förhållande till tidigare allmänt tillgängliggjorda

---

¹⁸¹ Jfr artikel 3 a EG-FGF.

¹⁸² Musker, Community Design Law, s 33.

¹⁸³ Koschtial, Design Law: Individual Character, Visibility and Functionality, IIC 2005 s 304 f.

¹⁸⁴ OHIM:s tredje överklagandenämnd, mål R 1001/2005-3 - PepsiCo v Grupo Promer Mon-Graphic, den 27 oktober 2006.

formgivningar tillräckliga för att ge den kunnige användaren ett annat helhetsintryck. Formgivningar ska inte anses ge den kunnige användaren samma helhetsintryck enbart på grund av att de har gemensamma banala detaljer som är vanligt förekommande i den relevanta produktkategorin.¹⁸⁵ Tredje överklagandenämnden hade därmed en annan åsikt än ogiltighetsavdelningen¹⁸⁶ och formgivningen medgavs registrering. Man kan således säga att den skillnad som krävs mellan två jämförda formgivningar när man beaktar den begränsade grad av frihet formgivaren har haft vid utvecklingen av formgivningen skall vara åtminstone *tillräcklig* för att ge den kunnige användaren ett annat helhetsintryck. Den grad av frihet som ska beaktas är den frihet som formgivaren av formgivningen vars särprägel prövas hade vid utvecklingen. Man ska inte beakta den grad av frihet som formgivarna av de tidigare allmänt tillgängliggjorda formgivningarna hade vid utvecklingen. Tredje överklagandenämndens beslut gällde visserligen en registrerad gemenskapsformgivning, men avgörandet är naturligtvis intressant även för det oregistrerade skyddet då bedömningen av graden av frihet vid prövningen av en formgivnings särprägel är densamma för de båda formerna för skydd. Ärendet har överklagats till förstainstansrätten, men något beslut är ännu inte fattat.¹⁸⁷

5.3.3 Nyhetsfrist

En modernitet i formgivningsskyddet är den nyhetsfrist som finns enligt artikel 7.2 och 7.3 EG-FGF. Att en formgivning gjorts tillgänglig för allmänheten hindrar inte en giltig registrering av formgivningen om ansökan görs inom tolv månader från tillgängliggörandet. Detta under förutsättning att tillgängliggörandet kan härledas till formgivaren själv eller den till vilken rätten har övergått, eller om tillgängliggörandet är en följd av missbruk i förhållande till någon av dessa. Det är viktigt att poängtera att denna möjlighet endast gäller det registrerade skyddet, men möjligheten måste ändå nämnas här eftersom nyhetsfristen löper parallellt med det oregistrerade skyddet. Syftet med bestämmelsen är att formgivaren ska kunna pröva de produkter som innefattar formgivningen innan beslut fattas om det är önskvärt med skydd som registrerad gemenskapsformgivning.¹⁸⁸ En formgivare som från början tänkt förlita sig på det oregistrerade skyddet kan – om produkten t.ex. blir oväntat framgångsrik – välja att förstärka sitt skydd genom att registrera formgivningen som gemenskapsformgivning

---

¹⁸⁵ Tredje överklagandenämndens beslut är kommenterat i OHIM:s nyhetsbrev, <http://oami.europa.eu/en/office/newsletter/06012.htm#BOA> och av Traub, Office for Harmonization in the Internal Market: First decision of a Board of Appeal in a Community Design matter (R 1001/2005-3 – *Pepsico v Grupo Promer Mon-Graphic*), The Bardehle Pagenberg IP Report, 2006/VI, s 8, http://www.bardehle.com/fileadmin/bardehle/sonstiges/IP_Report_2006_VI.pdf.

¹⁸⁶ OHIM:s ogiltighetsavdelning, ICD 000000172 (*Grupo Promer Mon-Graphic v Pepsico Inc.*), den 20 juni 2005.

¹⁸⁷ Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt, mål T-9/07: Talan väckt den 9 januari 2007 – Grupo Promer Mon-Graphic mot harmoniseringsbyrån – PepsiCo (formgivning), EUT C 56, 10.3.2007, s 35.

¹⁸⁸ Beaktandesats 20 EG-FGF.

eller som en nationellt registrerad formgivning inom tolv månader från tillgängliggörandet. Om man väljer att inte registrera inom tolv månader kvarstår det oregistrerade skyddet under ytterligare två år. På så sätt kan den nyhetsfrist som finns för det registrerade skyddet vara en viktig faktor att ta hänsyn till när man utvecklar en strategi för att skydda sin formgivning. Nyhetsfristen gör tillsammans med det oregistrerade skyddet att man kan anpassa och förändra sin strategi utifrån hur formgivningen tas emot på marknaden, risken för intrång och andra mer eller mindre oväntade omständigheter.

5.3.4 Konfidentialitet

Vid bedömning av en formgivnings nyhet och särprägel skall enligt artikel 7.1 EG-FGF en formgivning inte anses ha gjorts tillgänglig för allmänheten endast på grund av att den visats för annan efter en uttalad eller tyst överenskommelse om konfidentialitet. Det gäller både för en oregistrerad formgivning och för en formgivning som senare registreras. I ett tyskt mål¹⁸⁹ om oregistrerad gemenskapsformgivning ansåg domstolen att en formgivning som presenteras vid kontraktsförhandlingar omfattas av konfidentialitet, även utan en uttalad överenskommelse om detta. Domstolen menade således att en presentation av en formgivning under sådana förhållanden inte är nyhetsförstörande. Till skillnad från artiklarna 7.2 och 7.3 EG-FGF innebär brott mot konfidentialitet inte att formgivningen ges en nyhetsfrist, utan den kan registreras även efter tolv månader från tillgängliggörandet. Varför lagstiftaren på detta sätt anser att brott mot konfidentialitet är allvarigare än annat missbruk är oklart.

5.3.5 Synlighetskriterium

Enligt artikel 4.2 EG-FGF skall en formgivning av, eller som ingår i, en produkt som utgör en beståndsdel i en sammansatt produkt endast betraktas som ny och särpräglad ”[...] i den mån beståndsdelen, när den har infogats i den sammansatta produkten, förblir synlig vid normal användning av denna, och sådana synliga detaljer i beståndsdelen i sig uppfyller kraven på nyhet och särprägel”. Enligt beaktandesats 12 EG-FGF ska detaljer som av den anledningen inte omfattas av skyddet inte heller vägas in när en bedömning görs av om andra detaljer av formgivningen uppfyller kraven för skydd.

En beståndsdel i en sammansatt produkt är typiskt sett en reservdel till en bil. Bestämmelsen riktar därför främst in sig på bilindustrin, men är givetvis gällande för all formgivning. Reservdelar som inte är synliga vid normal användning, så kallade ”*under the bonnet parts*”, undantas därmed från skydd. Som konstaterats undantas även beståndsdelar i en sammansatt

---

¹⁸⁹ LG Hamburg, mål 308 O 182/04 (*Gebäckspresse I*), den 20 maj 2005, domen är publicerad i Hartwig (red.), *Designschutz in Europa/Design Protection in Europe*, s 125 ff.

produkt som används för att återställa en produkts utseende från skydd enligt artikel 110 EG-FGF.¹⁹⁰ När det gäller beståndsdelar i en sammansatt produkt är det därmed endast möjligt att åtnjuta skydd som gemenskapsformgivning om beståndsdelan förblir synlig vid normal användning och inte används för reparation av den sammansatta produkten så att den återfår sitt ursprungliga utseende.

Med begreppet ”synlig” vid normal användning förstås ”synlig för den genomsnittlige betraktaren med normal ansträngning”. En beståndsdel som endast kan iakttas med hjälp av tekniska hjälpmedel, som t.ex. ett mikroskop, ska därmed inte anses synlig. Däremot kan det krävas att betraktaren använder glasögon. Det krävs inte att beståndsdelan är synlig vid varje tillfälle, utan det kan vara nödvändigt för betraktaren att röra sig runt eller vända på den sammansatta produkten.¹⁹¹

I artikel 4.3 EG-FGF förklaras att med ”normal användning” avses slutanvändarens användning, dock inte underhåll, service och reparationsarbeten. Således undantas en beståndsdel som är synlig för slutanvändaren vid en inköpsituation om den sedan den fogats till den sammansatta produkten inte längre är synlig. Det kan förefalla olyckligt att sådana beståndsdelar undantas eftersom de i många fall väljs av slutanvändaren på grund av deras tilltalande eller utmärkande formgivning. Exempel på sådana beståndsdelar är luftfilter och andra motorkomponenter, vilka har en stor marknad med produkter från både originaltillverkare och tillverkare av så kallade eftermarknadsdelar. Det finns ett stort utbud av mässor och utställningar där sådana produkter marknadsförs och där användarna tävlar om vilken bil [sammansatt produkt] som tack vare reservdelarna i motorrummet [ej synliga beståndsdelar i en sammansatt produkt] har det högsta estetiska värdet – så kallad ”styling”. Det finns även exempel på sammansatta produkter där originaltillverkarna av beståndsdelarna lägger ner stor insats på utformningen av dessa, på grund av att de förhöjer den sammansatta produktens värde. Ett par fordonstillverkare har t.ex. bilmodeller där motorluckan består av glas för att de formgivna motorkomponenterna, som på de flesta bilmodeller är osynliga vid normal användning, ska vara synliga.¹⁹² Det kan även tänkas att det finns tillverkare av motorkomponenter som saluför en reservdel som passar till både en motorcykel, en traktor och en bil. Då är reservdelen synlig vid normal användning av motorcykeln och traktorn, men inte vid normal användning av bilen. Frågan är då om en sådan reservdel kunna skyddas som gemenskapsformgivning. Ett definitivt svar från EG-domstolen verkar dröja.

---

¹⁹⁰ Se ovan avsnitt 5.2.3 Reservdel för återställande av ursprungligt utseende – ”*must match*”.

¹⁹¹ Koschtial, Design Law: Individual Character, Visibility and Functionality, IIC 2005 s 310 f.

¹⁹² Audi R8, Ferrari 360 Modena och Ferrari F430.

6 Innehav och överföring av rättigheten

En oregistrerad gemenskapsformgivning är en förmögenhetsrätt som kan överlåtas och upplåtas. Rättigheten kan innehas av en eller flera innehavare gemensamt. Under vissa förutsättningar kan två eller flera rättigheter – t.ex. upphovsrätt och rätten till en oregistrerad gemenskapsformgivning – till ett och samma objekt samtidigt innehas av olika innehavare.

6.1 Skyddssubjektet

6.1.1 Innehavare av rättigheten

Enligt artikel 14.1 EG-FGF ska rätten till en gemenskapsformgivning tillkomma formgivaren eller den till vilken rätten har övergått. Om formgivningen skapats av två eller flera personer gemensamt ska rätten också tillfalla dem gemensamt – artikel 14.2 EG-FGF.

6.1.2 Anställningsförhållanden

För att förordningens bestämmelser om arbetsförhållanden ska kunna tillämpas krävs att det är fråga om en formgivning som uppfyller skyddskraven och som skapats av en arbetstagare under ett bestående anställningsförhållande.¹⁹³ När det gäller formgivningar skapade i anställningsförhållanden föreskriver förordningen en presumtion till arbetsgivarens förmån. Enligt artikel 14.3 EG-FGF ska rätten till en formgivning som har skapats av en anställd som ett led i dennes arbetsuppgifter eller enligt arbetsgivarens instruktioner tillkomma arbetsgivaren om inte annat har avtalats eller föreskrivits i tillämplig nationell lagstiftning. I svensk lagstiftning finns i dag inga sådana regler, vilket innebär att rätten enligt förordningen tillkommer arbetsgivaren om inget annat avtalats. Tanken är att förordningen endast gäller gemenskapsformgivningar och inte nationellt registrerade formgivningar. Men om en formgivning är registrerad som en gemenskapsformgivning och samtidigt är registrerad som mönster enligt mönsterskyddslagen så tar EG-rätten över.¹⁹⁴ Det innebär att förordningens presumtionsbestämmelse ska tillämpas.

Som utgångspunkt ska förordningens presumtionsregel dock inte gälla när formgivningen endast registrerats i Sverige.¹⁹⁵ Enligt min uppfattning har en

---

¹⁹³ Wolk, Arbetstagares immaterialrätter, s 56.

¹⁹⁴ A a s 100.

¹⁹⁵ A st.

sådan inställning dock liten betydelse i praktiken, eftersom då en formgivning registreras som mönster i Sverige enligt den harmoniserade mönsterskyddslagen så uppkommer alltid samtidigt skydd för formgivningen som oregistrerad gemenskapsformgivning. Därmed kommer EG-rätten även att ta över vid nationella registreringar, vilket innebär att förordningens presumtionsregel blir tillämplig. Skyddstiden för det oregistrerade skyddet är dock kortare än för det nationellt registrerade skyddet, vilket innebär att presumtionsregeln i teorin spelat ut sin betydelse tre år efter tillgängliggörandet. För att förordningens presumtionsregel inte ska bli tillämplig på en formgivning som registreras som mönster i Sverige skulle det därmed krävas att formgivningen gjorts tillgänglig för allmänheten mer än tre år tidigare och att det oregistrerade skyddet således har upphört. Nyhetsfristen medger registrering inom tolv månader från tillgängliggörandet, men om formgivningen har gjorts allmänt tillgänglig mer än tolv månader före registreringen kan den naturligtvis inte bli giltigt registrerad som mönster, eftersom den inte uppfyller kraven på nyhet och särprägel. Därmed är förordningens presumtionsregel alltid tillämplig på formgivningar som skapas i anställningsförhållanden, oavsett om det gäller formgivningar som registreras nationellt eller på gemenskapsnivå, eller om det gäller oregistrerade gemenskapsformgivningar.

I förslaget till ny svensk formskyddslag förordas en presumtionsregel som liknar den i förordningen, men förslaget är inte identiskt med artikel 14.3 EG-FGF.¹⁹⁶ Mönsterutredningen menar att den föreslagna regleringen motsvarar den i förordningen.¹⁹⁷ Även om den inte skulle göra det så är en diskrepans tillåten eftersom presumtionsregeln enligt artikel 14.3 EG-FGF ska tillämpas om inte annat avtalats eller föreskrivs i tillämplig nationell lagstiftning.

Då en arbetsgivare får rätten till en oregistrerad gemenskapsformgivning så innebär det att han har ensamrätt till formgivningen och att den kan överlåtas vidare utan den anställda formgivarens samtycke.¹⁹⁸ Den oregistrerade gemenskapsformgivningen kan också dras in i arbetsgivarens konkurs.¹⁹⁹ Om en arbetstagare däremot skapar en formgivning utan att det är en följd av dennes arbetsuppgifter eller arbetsgivarens instruktioner ska han anses som innehavare av rätten till den oregistrerade gemenskapsformgivningen. För att bedöma om skapandet av en formgivning i ett arbetstagarförhållande skett tillräckligt självständigt måste man ta hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet.

Eftersom kumulation mellan gemenskapsformgivningar och upphovsrätt är fullt möjlig så är det inte osannolikt att en formgivning samtidigt kan uppfylla kraven för skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning enligt förordningen och kraven för skydd som brukskonst enligt den svenska

---

¹⁹⁶ SOU 2001:68 s 227.

¹⁹⁷ A bet s 154.

¹⁹⁸ Wolk, Arbetstagares immaterialrätter, s 101 f.

¹⁹⁹ Wolk i Persson & Levin & Wolk (red.), Immaterialrätt och Sakrätt, s 227.

upphovsrätten.²⁰⁰ Om det då finns skillnader i hur rättigheterna ska fördelas mellan arbetstagare och arbetsgivare så är det möjligt att ensamrätten till en formgivning tillkommer arbetsgivaren enligt förordningen och att upphovsrätten till samma objekt tillkommer arbetstagaren.

I upphovsrättslagen finns inga bestämmelser om rättsförhållandet mellan arbetstagare och arbetsgivare. I enlighet med praxis har dock formulerats en principiell regel om att upphovsrätt i ett fast anställningsförhållande inte övergår på arbetsgivaren i vidare utsträckning än vad som var nödvändigt vid produktionstidpunkten med hänsyn till företagets normala verksamhet.²⁰¹ Således finns inom upphovsrätten en starkare presumtion för att rätten tillkommer arbetstagaren. En arbetsgivare kan därför enligt artikel 14.3 EG-FGF få ensamrätten till gemenskapsformgivningen medan han enligt upphovsrätten bara får en begränsad nyttjanderätt inom sin normala verksamhet. Andra upphovsrättsliga förfoganden tillkommer arbetstagaren om inte annat avtalats. Om arbetsgivaren innehar rätten till en oregistrerad gemenskapsformgivning och arbetstagaren innehar den upphovsrättsliga nyttjanderätten till samma objekt så kan det innebära en intressekonflikt kring hur, och om, rättigheterna ska utnyttjas kommersiellt och hur nyttan av detta ska fördelas. Arbetsgivarens utnyttjande av rätten till en oregistrerad gemenskapsformgivning bör då inte inkräkta på arbetstagarens upphovsrätt och vice versa. Eftersom skyddstiderna skiljer sig åt kan förhållandet mellan parterna komma att förändras då arbetsgivarens rätt upphör efter tre år. Då kan t.ex. arbetstagarens samtycke komma att krävas om arbetsgivaren vill fortsätta utnyttja formgivningen.²⁰²

Det framgår inte av lagstiftning eller rättspraxis hur man ska lösa problem som beror av att olika immaterialrätter till ett och samma objekt samtidigt innehas av olika personer.²⁰³ På grund av förordningens syfte att gynna fri rörlighet inom gemenskapen kan det dock hävdas att gemenskapsrätten ska ges förtur framför den nationella upphovsrätten – som inte är harmoniserad. Då skulle arbetsgivarens rätt till en oregistrerad gemenskapsformgivning inte kunna begränsas av arbetstagarens upphovsrätt under formgivningens treåriga skyddstid. Under alla omständigheter får arbetsgivaren dock inte inkräkta på arbetstagarens ideella rätt enligt upphovsrätten. Arbetstagaren får i sin tur inte utnyttja sin del i upphovsrätten om det inkräktar på arbetsgivarens formgivningsrätt. Eftersom presumptionsregeln i artikel 14.3 EG-FGF är dispositiv är det lämpligt att arbetsgivare och arbetstagare i förväg avtalar om hur immateriella rättigheter knutna till en formgivning som skapas inom anställningsförhållandet ska fördelas och utnyttjas.²⁰⁴

---

²⁰⁰ Se ovan avsnitt 2.2.2 Kumulation med andra immateriella rättigheter och skydd mot illojal konkurrens.

²⁰¹ Kockvedgaard & Levin, Supplement 2006 till Lärobok i immaterialrätt, s 69.

²⁰² Wolk, Anställdas immaterialrätter, s 179.

²⁰³ A a s 175 f.

²⁰⁴ A a s 191 ff.

6.1.3 Anspråk på rättigheten

Enligt artikel 15.1 EG-FGF kan den person som enligt artikel 14 EG-FGF är berättigad till en oregistrerad gemenskapsformgivning göra anspråk på att bli erkänd som den rättmätiga innehavaren av den oregistrerade gemenskapsformgivningen om en annan person som inte är berättigad enligt artikel 14 EG-FGF har offentliggjort eller gjort anspråk på den oregistrerade gemenskapsformgivningen. Det är också möjligt att göra anspråk på att bli erkänd som medinnehavare om en person gemensamt med någon annan har rätt till en gemenskapsformgivning – artikel 15.2 EG-FGF. Sådana anspråk ska enligt artikel 15.3 EG-FGF göras inom tre år från den dag då den oregistrerade gemenskapsformgivningen gjordes tillgänglig för allmänheten. Var den person som inte har rätt till gemenskapsformgivningen i ond tro när formgivningen gjordes tillgänglig eller överläts till honom kan talan om anspråk dock väckas även efter tre år.

I normalfallet är det formgivaren som först skapar formgivningen och sedan gör den tillgänglig för allmänheten så att skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning uppkommer. I sådana fall är det osannolikt att någon annan person skulle göra anspråk på rättigheten. Om formgivningen däremot skapas i t.ex. ett anställningsförhållande är det möjligt att arbetstagaren enligt artikel 15.1 EG-FGF gör anspråk på att bli erkänd som rättmätig innehavare av den oregistrerade gemenskapsformgivningen om arbetsgivaren offentliggjort eller gjort anspråk på den. I ett sådant fall får domstolen baserat på de fakta som föreligger avgöra vem som enligt artikel 14.3 EG-FGF har rätt till den oregistrerade gemenskapsformgivningen.

Även under andra omständigheter kan det finnas anledning att göra anspråk på att bli erkänd som rättmätig innehavare av en oregistrerad gemenskapsformgivning. Det kan vara så att formgivningen offentliggjorts av en person som inte hade den rättmätige innehavarens tillåtelse att göra detta. Om offentliggörandet görs på ett sådant sätt att det enligt artikel 11 EG-FGF innebär att formgivningen gjorts allmänt tillgänglig så medför detta att skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning uppkommer. Den person som gjort formgivningen allmänt tillgänglig kan då komma att framstå som innehavare av den oregistrerade gemenskapsformgivningen och detta kan föranleda den rättmätige innehavaren att göra anspråk på rättigheten. Problem uppstår dock om den rättmätige innehavaren inte har vetskap om ett sådant otillbörligt tillgängliggörande. Han eller hon vet då inte att skyddet för formgivningen uppkommit och vet inte att den period på tre år inom vilken han eller hon måste göra anspråk på rättigheten har börjat löpa. Den rättmätige innehavaren går då miste om att själv välja tidpunkt för tillgängliggörandet och kan därmed inte till fullo utnyttja formgivningens kommersiella värde.²⁰⁵

Att tidsgränsen på tre år för möjligheten att göra anspråk på rättigheten beror av eventuell ond tro hos den som gjort formgivningen allmänt

---

²⁰⁵ Sykes, *Intellectual Property in Designs*, s 159 ff.

tillgänglig kan också ge upphov till besvärliga bedömningar. Att brott mot konfidentialitet, enligt artikel 7.1 och 11.2 EG-FGF, utgör ond tro får antas. Men det finns omständigheter då det kan vara svårt att avgöra om den som gjort formgivningen allmänt tillgänglig verkligen handlat i ond tro. Det kan t.ex. handla om en arbetstagare som tror att han eller hon är den rättmätige innehavaren till en formgivning som skapats i ett anställningsförhållande.²⁰⁶ Det är givetvis omständigheterna i det enskilda fallet som avgör, men min bedömning är att sådana missuppfattningar generellt inte utgör ond tro. Konsekvensen av detta blir dock att arbetsgivaren, som i exemplet egentligen var rättmätig innehavare, kan gå miste om att utnyttja formgivningen kommersiellt om han inte gör anspråk på rättigheten inom tre år.

6.2 Överföring av rättigheten

6.2.1 Överlåtelse

En oregistrerad gemenskapsformgivning är en förmögenhetsrätt som kan överlåtas. I förordningen finns inga särskilda bestämmelser om överlåtelser, men i artikel 27 EG-FGF anges att gemenskapsformgivningar som förmögenhetsobjekt i sin helhet och inom hela gemenskapen ska behandlas som nationella formskydd. I enlighet med principen i artikel 1.3 EG-FGF om att gemenskapsformgivningar ska ha en enhetlig karaktär inom hela gemenskapen får en gemenskapsformgivning endast överlåtas med avseende på hela gemenskapen.

I artikel 27 EG-FGF anges hur man fastställer tillämplig lag för överlåtelser av gemenskapsformgivningar. På en överlåtelse tillämpas lagstiftningen i den medlemsstat på vars territorium innehavaren av gemenskapsformgivningen den relevanta dagen har sitt säte eller hemvist. Har innehavaren inget säte eller hemvist ska lagstiftningen i den medlemsstat på vars territorium innehavaren den relevanta dagen har ett driftställe tillämpas. Vad som menas med ”den relevanta dagen” framgår inte av förordningen, men innebär sannolikt överlåtelседagen.²⁰⁷ Om en oregistrerad gemenskapsformgivning innehas av två eller flera personer ska innehavarna i samförstånd utse tillämplig lag för överlåtelserna – artikel 27.3 EG-FGF. Kan de inte enas, eller om artiklarna 27.1-3 i övrigt inte är tillämpliga, ska lagen i den medlemsstat där OHIM är beläget tillämpas, dvs. spansk lag – artikel 27.4 EG-FGF. Att nationell lag tillämpas på överlåtelser av gemenskapsformgivningar kan innebära problem då lagstiftning som reglerar gemensamt ägda immateriella rättigheter till sitt innehåll skiljer sig åt mellan de olika medlemsstaterna.²⁰⁸

---

²⁰⁶ Sykes, *Intellectual Property in Designs*, s 161 f.

²⁰⁷ Hoyng i Franzosi (red.), *European Design Protection. Commentary to Directive and Regulation Proposals*, s 185.

²⁰⁸ Sykes, *Intellectual Property in Designs*, s 158.

6.2.2 Upplåtelse

En oregistrerad gemenskapsformgivning kan upplåtas (licensieras). Enligt artikel 32.1 EG-FGF kan en gemenskapsformgivning licensieras i hela eller delar av gemenskapen och licensen kan antingen vara exklusiv eller icke-exklusiv. Att det är möjligt att licensiera en gemenskapsformgivning endast i delar av gemenskapen är därmed ett undantag från principen i artikel 1.3 EG-FGF om att gemenskapsformgivningar ska ha en enhetlig karaktär inom hela gemenskapen. Det är emellertid i många fall liten skillnad mellan en exklusiv licens och en överlåtelse av en gemenskapsformgivning. Eftersom det inte är möjligt att överlåta en gemenskapsformgivning i delar av gemenskapen kan en innehavare istället använda sig av exklusiva licenser om han eller hon inte vill överföra rätten inom hela EU.²⁰⁹ Till skillnad från registrerade gemenskapsformgivningar finns dock ingen möjlighet att få en uppgift om licensiering av en oregistrerad gemenskapsformgivning införd i ett register hos OHIM.

På samma sätt som vid överlåtelser kan problem vid licensiering uppstå om rättigheten innehas av flera innehavare. Eftersom de nationella bestämmelserna om gemensamt ägda immateriella rättigheter inte är enhetliga inom gemenskapen är det viktigt för en licenstagare att förvissa sig om vilken lag som verkligen är tillämplig och vilka befogenheter som den lagen ger en enskild innehavare i fråga om möjligheten att upplåta rättigheten.²¹⁰

6.2.3 Sakrätt m.m.

Av artikel 29 EG-FGF följer att en oregistrerad gemenskapsformgivning inte kan ställas som säkerhet eller bli föremål för sakrättsligt skydd. Rättigheten kan således inte pantsättas. Av artikel 30 EG-FGF följer att en oregistrerad gemenskapsformgivning inte heller kan bli föremål för exekutiva åtgärder såsom utmätning. Däremot är det enligt artikel 31 EG-FGF möjligt för rättigheten att ingå i ett insolvensförfarande, dock endast i sådana insolvensförfaranden som inleds i den medlemsstat på vars territorium gäldenärens huvudsakliga intressen finns. Om det inte gått mer än tolv månader sedan den oregistrerade gemenskapsformgivningen gjordes allmänt tillgänglig, dvs. om nyhetsfristen fortfarande löper, kan konkursförvaltaren registrera gemenskapsformgivningen för boets räkning.²¹¹ Rättsverkan i förhållande till tredje man av överlåtelse eller upplåtelse av en oregistrerad gemenskapsformgivning ska enligt artikel 33.1 EG-FGF regleras av lagstiftningen i den medlemsstat som bestäms i enlighet med artikel 27 EG-FGF.²¹²

---

²⁰⁹ Sykes, *Intellectual Property in Designs*, s 207.

²¹⁰ A a s 158.

²¹¹ Wolk i Persson & Levin & Wolk (red.), *Immateriellrätt och Sakrätt*, s 227.

²¹² Se ovan avsnitt 6.2.1 Överlåtelse.

7 Skyddets innehåll

Förhållandet mellan bedömningen av skyddsomfånget och kravet på särprägel är intressant eftersom en diskrepans mellan dessa skulle innebära att förordningens syfte att uppmuntra utvecklingen av industriell formgivning och att främja konkurrens och fri handel inom gemenskapen undermineras.²¹³ Avsikten är att skyddsomfånget för oregistrerade gemenskapsformgivningarna ska vara identiskt med skyddsomfånget för registrerade gemenskapsformgivningarna.²¹⁴ Däremot finns en viktig skillnad i fråga om rättigheternas rättsverkan. En formgivning skall nämligen anses göra intrång i skyddet för en oregistrerad gemenskapsformgivning endast om den skyddade formgivningen efterbildats. Vidare finns vissa begränsningar som är gemensamma för både de registrerade och oregistrerade rättigheterna.

7.1 Skyddsomfång

Enligt artikel 10.1 EG-FGF ska en gemenskapsformgivnings skyddsomfång omfatta ”[...] varje formgivning som inte ger en kunnig användare ett annat helhetsintryck”. Således kan man till att börja med konstatera att åtminstone identiska formgivningarna faller inom skyddsomfånget. Men eftersom det är formgivningens helhetsintryck som är avgörande så är det inte endast slaviska efterbildningar som omfattas av skyddsomfånget, utan även väsentligen liknande formgivningarna. En formgivning ska således anses befinna sig inom en annan formgivnings skyddsomfång om den endast skiljer sig i fråga om mindre detaljer.²¹⁵

Enligt artikel 10.2 EG-FGF ska man vid prövningen av skyddsomfånget även ta hänsyn till ”[...] den grad av frihet formgivaren har haft vid utvecklingen av formgivningen”. Bestämmelsen är nästan identisk med lydelsen av artikel 6.2 EG-FGF, och som konstaterats ovan innebär detta att om formgivningens art eller natur gör att formgivaren har få möjligheter till alternativa utformningar kan även små skillnader vara *tillräckliga* för att ge den kunnige användaren ett annat helhetsintryck.²¹⁶ Lydelsen av artikel 10.1 EG-FGF, som reglerar skyddsomfånget, sammanfaller med artikel 6.1 EG-FGF om kravet på särprägel. Som också konstaterats ovan måste en formgivning enligt artikel 6.1 EG-FGF vid en jämförelse uppvisa *tydliga* skillnader i helhetsintrycket för att uppfylla kravet på särprägel.²¹⁷ Att skillnaderna skall vara tydliga följer av beaktandesats 14 EG-FGF. Frågan

---

²¹³ Sykes, *Intellectual Property in Designs*, s 148.

²¹⁴ Se förklarande texten till kommissionens ändrade förslag till rådets förordning om gemenskapsmönster KOM(2000)660 slutlig/2, den 27 november 2000, EGT C 120 E, 24.4.2001.

²¹⁵ Sáez, *The Unregistered Community Design*, EIPR 2002 s 587.

²¹⁶ Se ovan avsnitt 5.3.2.3 Graden av frihet vid utvecklingen av formgivningen.

²¹⁷ Se ovan avsnitt 5.3.2 Kravet på särprägel.

är då om det krävs att skillnaderna i helhetsintrycket ska vara tydliga även vid prövningen av skyddsomfånget, trots att det till skillnad från kravet på särprägel inte sägs något om detta i beaktandesatserna.

Om det skulle vara så att det krävs tydliga skillnader i helhetsintrycken för att uppfylla kravet på särprägel, men endast tillräckliga skillnader för att ge ett annat helhetsintryck vid prövningen av skyddsomfånget, så uppstår ett ”glapp”. En formgivning skulle då kunna uppvisa *tillräckliga* skillnader i utformningen, vilket ger den kunnige användaren ett annat helhetsintryck, samt innebär att den inte gör intrång i en skyddad gemenskapsformgivnings skyddsomfång. Samtidigt skulle formgivningen kunna sakna *tydliga* skillnader i helhetsintrycket, vilket gör att den inte uppfyller kravet på särprägel i förhållande till den skyddade gemenskapsformgivningen, och således inte kan få eget skydd som gemenskapsformgivning. På så sätt skulle en person kunna utgå från en skyddad gemenskapsformgivning, göra små men tillräckliga förändringar i utseendet, och dra ekonomisk nytta av sin formgivning utan att den gör intrång i den skyddade gemenskapsformgivningens skyddsomfång. Samtidigt skulle formgivningen kunna sakna tydliga skillnader i helhetsintrycket och alltså inte uppfylla kravet på särprägel.²¹⁸

En sådan konsekvens kan inte vara avsikten med lagstiftningen och min uppfattning är därför att prövningen av skyddsomfånget bör göras på samma sätt som prövningen av en formgivnings särprägel. Således kan man säga att artikel 10.1 EG-FGF innebär att om en formgivning vid jämförelsen med en skyddad gemenskapsformgivning uppvisar en *tydlig* skillnad i det helhetsintryck som den ger en kunnig användare så gör den inte intrång i den skyddade gemenskapsformgivningens skyddsomfång. Gäller jämförelsen en formgivning där formgivaren på grund av formgivningens art eller natur har få möjligheter till alternativa utformningar krävs dock endast att *tillräckliga* skillnader ger den kunnige användaren ett annat helhetsintryck för att formgivningen inte skall göra intrång i den skyddade gemenskapsformgivningens skyddsomfång. För att avgöra om en formgivning inte skall anses göra intrång i en gemenskapsformgivning bör man därför göra en prövning i två steg. Vilken tröskelnivå som skall användas beror på graden av frihet vid utvecklingen av formgivningen. Är möjligheterna till alternativa utformningar begränsade används den första tröskelnivån som innebär att det krävs att formgivningen i förhållande till den skyddade gemenskapsformgivningen har tillräckliga skillnader, vilka ger den kunnige användaren ett annat helhetsintryck. Om möjligheterna till alternativa utformningar inte är begränsade på samma sätt krävs att formgivningens helhetsintryck tydligt skiljer sig från den skyddade gemenskapsformgivningen helhetsintryck.

Bedömningen av en formgivnings skyddsomfång är därmed identisk med bedömningen av formgivningens särprägel. Intrång kan följaktligen endast göras i en formgivning som uppfyller skyddskraven, och en formgivning

---

²¹⁸ Sykes, *Intellectual Property in Designs*, s 147 f.

som gör intrång kan i sin tur inte uppfylla skyddskraven.²¹⁹ Att skyddsomfånget och kravet på särprägel speglar varandra innebär också att en formgivning som uppvisar en tydlig särprägel har ett brett skyddsomfång, medan en formgivning som uppvisar en liten, men tillräcklig, skillnad i förhållande till den samlade mängden av redan befintliga formgivningar har ett smalare skyddsomfång.²²⁰

Det ska också noteras att de båda bestämmelserna som reglerar betydelsen av en formgivares grad av frihet vid utvecklingen av formgivningen till ordalydelsen inte är helt identiska. Enligt artikel 6.2 EG-FGF, som avser prövningen av en formgivnings särprägel, skall graden av frihet *beaktas*. Enligt artikel 10.2 EG-FGF, som avser prövningen av en gemenskapsformgivnings skyddsomfång, skall det *tas hänsyn* till graden av frihet. För mig är detta inte nödvändigtvis en obetydlig språklig nyansskillnad. Det skulle enligt min uppfattning kunna vara möjligt att beakta en omständighet utan att ta hänsyn till den. Däremot torde det vara svårare att ta hänsyn till en omständighet utan att samtidigt beakta den. Uttrycket ”ta hänsyn till” skulle därför kunna vara en starkare indikation för att pröva graden av frihet vid utvecklingen av formgivningen än vad uttrycket ”beakta” är. Andra versioner av förordningen uppvisar dock inte denna språkliga skillnad mellan artikel 6.2 EG-FGF och artikel 10.2 EG-FGF. Den danska versionen använder i båda bestämmelserna uttrycket ”*tag hensyn til*”, den engelska versionen använder uttrycket ”*take into consideration*” och den tyska använder uttrycket ”*berücksichtigen*”. De svenska bestämmelserna i artikel 6.2 EG-FGF och artikel 10.2 EG-FGF bör därför tolkas på samma sätt. Att olika uttryck används får ses som en brist på konsekvens från lagstiftarens eller översättarens sida, snarare än att tolkas som en vilja att ge bestämmelserna olika materiellt innehåll. Det ska också poängteras att det som skall tas hänsyn till är den grad av frihet som formgivaren av den formgivning vars skyddsomfång ska prövas hade vid utvecklingen av formgivningen. Det ska således inte tas hänsyn till den eventuella grad av frihet som formgivaren av intrångsföremålet hade vid utvecklingen. En formgivning med få alternativa utformningar ges således ett snävare skyddsomfång.

7.2 Rättsverkan och intrång

Förordningens bestämmelser om rättsverkan och intrång är några av de regler som tydligast skiljer det oregistrerade skyddet från det registrerade. De är samtidigt de regler som utgör en av de största begränsningarna i det oregistrerade skyddets innehåll och omfattning.

---

²¹⁹ Franzosi i Franzosi (red.), *European Design Protection. Commentary to Directive and Regulation Proposals*, s 99.

²²⁰ Kur, *Industrial Design Protection in Europe – Directive and Community Design*, http://www.atrip.org/upload/files/activities/tokyo2003/s05-Kur_art.doc.

När det gäller talan om intrång eller fara för intrång i en registrerad gemenskapsformgivning skall domstolen presumera att gemenskapsformgivningen är giltig – artikel 85.1 EG-FGF. När det gäller oregistrerade gemenskapsformgivningar är presumptionen för giltighet dock begränsad. Enligt artikel 85.2 EG-FGF ska en oregistrerad gemenskapsformgivning presumeras vara giltig ”[...] om innehavaren förete bevis för att villkoren i artikel 11 är uppfyllda och om han anger på vilket sätt hans gemenskapsformgivning är särpräglad”. En innehavare av en oregistrerad gemenskapsformgivning ska således inte bara bevisa att formgivningen har gjorts tillgänglig för allmänheten på så sätt att den rimligen kunnat bli känd inom de berörda yrkeskretsarna inom gemenskapen, utan han ska även på något sätt indikera vad i formgivningen som gör att dess helhetsintryck för den kunnige användaren skiljer sig från tidigare allmänt tillgängliggjorda formgivningars helhetsintryck.²²¹ Enligt denna bestämmelse behöver innehavaren dock inte visa att formgivningen är särpräglad för att den ska presumeras giltig, utan endast ange på vilket sätt den bör anses särpräglad. Enligt ett spanskt mål i andra instans går bevisbördan för att formgivningen saknar särprägel över på svaranden då käranden visat att formgivningen har gjorts allmänt tillgänglig och angett på vilket sätt formgivningen är särpräglad, åtminstone enligt spanska processuella regler.²²² Det återstår att se om de svenska domstolarna kommer tillämpa en liknande princip om omvänd bevisbörda.²²³

De rättigheter som ges innehavare av en registrerad gemenskapsformgivning är enligt artikel 19.1 EG-FGF en ”[...] ensamrätt att använda den och att hindra tredje man från att utan hans samtycke använda den. Med användning enligt denna bestämmelse avses särskilt att tillverka, bjuda ut, släppa ut på marknaden, importera, exportera eller använda en produkt som formgivningen ingår i eller används för eller att lagerhålla en sådan produkt för sådana ändamål”. Skyddet innebär således en monopolliknande och i det närmaste total ensamrätt. Vissa begränsningar i rättigheten finns dock.²²⁴ När det gäller registrerade gemenskapsformgivningar är frågan om intrång beroende av om den kunnige användaren anser att den jämförda formgivningens helhetsintryck tydligt skiljer sig från den skyddade gemenskapsformgivningens helhetsintryck. När det gäller oregistrerade gemenskapsformgivningar är emellertid detta inte tillräckligt för att utgöra intrång. Enligt artikel 19.2 EG-FGF ges innehavaren till en oregistrerad gemenskapsformgivning samma rättigheter som innehavaren till en registrerad, men endast om ”[...] den bestridda användningen är ett resultat av att den skyddade formgivningen efterbildats”. Enligt samma bestämmelse skall den bestridda användningen inte anses vara ett resultat av en efterbildning av den skyddade formgivningen om ”[...] den är ett resultat

---

²²¹ Sáez, The Unregistered Community Design, EIPR 2002 s 589.

²²² Audiencia Provincial de Alicante, *Plastimoda Spa v. Creaciones B’Eloni SL*, den 14 april 2005, se även nedan avsnitt 10.2.2 Europeiska mål.

²²³ En jämförelse kan göras med de upphovsrättsliga regler om omvänd bevisbörda vid oberoende dubbelskapande som kan antas bli tillämpliga vid talan om intrång i skyddet för oregistrerad gemenskapsformgivning, se nedan i detta avsnitt.

²²⁴ Se nedan avsnitt 7.4 Begränsningar, konsumtion m.m.

av ett oberoende, skapande arbete som utförts av en formgivare som man rimligen kan anta inte kände till den formgivning som innehavaren gjort tillgänglig för allmänheten”. Skyddet för oregistrerade gemenskapsformgivningar omfattar således inte formgivningar som tillkommit genom ett självständigt skapande av en annan formgivare – beaktandesats 21 EG-FGF.

För att skapandet ska anses självständigt ska det ha skett *oberoende och utan kännedom* om den skyddade formgivningen. Det är sannolikt att det i många fall kan vara svårt att avgöra om en formgivning skapats självständigt eller om den är ett resultat av otillåten efterbildning. Utgångspunkten är att det åligger rättighetshavaren att bevisa att det handlar om ett intrång. Rättighetshavaren ska således visa att intrångsgöraren haft kännedom om den skyddade formgivningen och efterbildat denna.²²⁵ Med andra ord måste det föreligga ett kausalt samband mellan den skyddade formgivningen och den formgivning som påstås vara ett resultat av efterbildning. Någon prejudicerande praxis angående bevisbördan för detta finns dock ännu inte när det gäller oregistrerade gemenskapsformgivningar, men eftersom frågan om oberoende skapande har stora likheter med upphovsrätten finns anledning att anta att åtminstone de svenska domstolarna till en början kommer att använda en liknande bevisvärdering som i upphovsrätten.²²⁶ Likheten med upphovsrätten har också inneburit att Svensk Forms Opinionsnämnd – som tidigare endast avgett yttranden om upphovsrättsligt skydd för brukskonst – numera även kan avge yttranden om skydd för oregistrerad gemenskapsformgivning i tvistefrågor mellan parter.²²⁷

I NJA 1994 s. 74 (*Smultron*) uttalade HD följande bevisregel:

”Den som gör gällande att det föreligger ett intrång i upphovsrätten till ett verk har bevisbördan för att en efterbildning har skett. En framträdande likhet med det skyddade verket kan emellertid i och för sig anses utgöra ett starkt stöd för att det senare tillkomna alstret just är en efterbildning. Den som påstås ha gjort intrång i den andres upphovsrätt måste då göra sannolikt att det senare alstret framtagits självständigt för att någon efterbildning inte skall anses föreligga.”

Man kan således tala om en omvänd bevisbörda där en framträdande likhet mellan en formgivning och en oregistrerad gemenskapsformgivning kan innebära att bevisbördan för att en efterbildning inte skett övergår på skaparen eller innehavaren av den formgivning som anklagas för intrång. Denna person måste då för det första visa att formgivningen är ett resultat av hans eller hennes eget oberoende, skapande arbete. För det andra måste

---

²²⁵ Sáez, *The Unregistered Community Design*, EIPR 2002 s 586 f.

²²⁶ Kocktvedgaard & Levin, *Lärobok i immaterialrätt*, s 171.

²²⁷ 1 § Stadgar för Svensk Forms Opinionsnämnd, reviderad den 1 september 2006, se även Adamsson, *Yttranden avgivna av Föreningen Svensk Forms Opinionsnämnd 2001-2003*, NIR 2004 s 48 f.

denna person visa att det rimligen kan antas att han eller hon inte kände till den oregistrerade gemenskapsformgivningen.

Att en formgivning uppvisar en framträdande likhet med en oregistrerad gemenskapsformgivning behöver dock inte innebära att en formgivning som är nästan identisk, eller till och med helt identisk, utgör intrång. På grund av kravet på kännedom finns, som konstaterats ovan, en möjlighet till ett oberoende skapande som inte utgör intrång i skyddet för en oregistrerad gemenskapsformgivning. Ett sådant oberoende dubbelskapande är sannolikt sällsynt i praktiken, men alls inte uteslutet. Det finns åtminstone två anledningar till att ett oberoende dubbelskapande är möjligt när det gäller formgivningar.²²⁸ Den första anledningen är att gemenskapsformgivningar har ett brett skyddsomfång som omfattar formgivningar som inte ger ett annat helhetsintryck. Sannolikheten för ett oberoende dubbelskapande är därmed större än om skyddsomfånget endast omfattat helt identiska eller kvasiidentiska²²⁹ formgivningar. Den andra anledningen till att ett oberoende dubbelskapande är möjligt är att en formgivning som gjorts allmänt tillgänglig ändå kan vara helt okänd för enskilda formgivare i samma sektor inom gemenskapen. Sannolikheten för detta ökar med tanke på marknads storlek – hela gemenskapen. Därmed skulle det inte vara förvånande om två formgivare helt oberoende av varandra skapade liknande, eller till och med helt identiska, formgivningar. Särskilt i sektorer där trenden, modet eller den rådande stilen avsevärt begränsar den grad av frihet formgivaren har vid utvecklingen av formgivningen är detta fullt möjligt.²³⁰

Frågan om oberoende dubbelskapande har prövats i ett mål i första instans i England.²³¹ I fallet hävdade käranden bl.a. att svarandens väska för fiskebeten gjorde intrång i skyddet för kärandens oregistrerade gemenskapsformgivning. Domstolen menade att de två fiskeväskorna var nästan identiska, men då svaranden kunde presentera tillräckliga bevis för den process som lett fram till den väska som påstods göra intrång så ansågs svarandens väska inte vara resultatet av efterbildning och utgjorde således inget intrång i kärandens skyddade formgivning.

Som konstaterats ovan krävs kännedom om den tidigare allmänt tillgängliggjorda formgivningen för att den senare formgivningen skall anses vara ett resultat av efterbildning. Detta innebär dock inte ett krav på ond tro. I tidigare förslag till utformning av förordningen fanns krav på ond tro vid efterbildning, men kravet togs bort under lagstiftningsprocessen.²³² Att man varit okunnig om att det är olagligt att efterbilda en skyddad formgivning, eller att man trots att den tidigare allmänt tillgängliggjorda

---

²²⁸ Grönboken, avsnitt 7.4.4, s 99.

²²⁹ Med kvasiidentiska formgivningar menas formgivningar vilka är ett resultat av en efterbildning där syftet är att göra en identisk kopia av förebilden, men där processtekniska orsaker eller andra omständigheter gör att formgivningen uppvisar skillnader i förhållande till förebilden.

²³⁰ Grönboken, avsnitt 7.4.4, s 99.

²³¹ Patents County Court, *Bailey & Anor v Haynes & Ors*, [2006] EWPC 5, den 2 oktober 2006.

²³² Sykes, *Intellectual Property in Designs*, s 167.

formgivningen inte var skyddad, gör dock inte att man frias från intrång.²³³ Det är inte enbart skaparen eller innehavaren av en formgivning som kan hållas ansvarig för intrång i skyddet för en oregistrerad gemenskapsformgivning, utan även de som befattar sig med formgivningen, som t.ex. importörer och återförsäljare.²³⁴ Om formgivningen uppvisar en framträdande likhet med den skyddade oregistrerade gemenskapsformgivningen måste följaktligen dessa personer visa att formgivningen skapats genom en formgivares oberoende arbete och att det rimligen kan antas att formgivaren inte kände till den oregistrerade gemenskapsformgivningen vid tidpunkten för skapandet av intrångsföremålet.

Om det anses att två formgivningar med samma helhetsintryck skapats oberoende av varandra uppkommer frågan hur rättigheten ska fördelas. I Grönboken föreslogs att formgivarna skulle dela rätten till den oregistrerade gemenskapsformgivningen, men detta förslag överlevde inte lagstiftningsprocessen.²³⁵ Istället ges rätten enligt artikel 11 EG-FGF till den formgivare som först gör sin formgivning tillgänglig för allmänheten inom gemenskapen. Följden blir då att två formgivningar som är helt eller nästan helt identiska kan existera samtidigt. Den formgivning som först gjordes allmänt tillgänglig åtnjuter skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning, om den inte registreras inom nyhetsfristen. Den senare tillgängliggjorda formgivningen gör dock inte intrång i skyddet om den är ett resultat av ett oberoende skapande och inte ett resultat av att den skyddade formgivningen efterbildats. Skaparen av den senare allmänt tillgängliggjorda formgivningen kan därmed dra ekonomisk nytta av sin formgivning, men formgivningen kan inte åtnjuta skydd som gemenskapsformgivning eftersom den inte uppfyller kraven på nyhet och särprägel. Av detta följer att innehavaren av formgivningen noggrant måste dokumentera tidpunkten för tillgängliggörandet då ett sådant bevis kan avgöra om formgivningen kan åtnjuta skydd som gemenskapsformgivning eller inte.

7.3 Påföljder

De påföljder som aktualiseras vid intrång är gemensamma för registrerade och oregistrerade gemenskapsformgivningar. Enligt artikel 89.1 EG-FGF ska domstolen, om det inte finns särskilda skäl att inte göra det, förbjuda svaranden att fortsätta de handlingar som innebär intrång eller fara för intrång i gemenskapsformgivningen. Vidare ska domstolen besluta om beslag av de intrångsgörande produkterna samt beslag av material och utrustning som används för tillverkning av produkterna. Domstolen har enligt artikel 89.1 d EG-FGF möjlighet att besluta om annan påföljd som är lämplig med hänsyn till omständigheterna och som föreskrivs i lagstiftningen i den medlemsstat där intrångshandlingarna begicks. Enligt artikel 88.2 EG-FGF ska en domstol för gemenskapsformgivningar tillämpa

---

²³³ Koktvedgaard & Levin, Lärobok i immaterialrätt, s 171.

²³⁴ Beaktandesats 21 EG-FGF och Musker, Community Design Law, s 121 f.

²³⁵ Grönboken, avsnitt 7.4.7, s 100.

det egna landets lagstiftning, inklusive dess internationella privaträtt, i de frågor som inte regleras i förordningen. Det betyder att vid en kränkning av en gemenskapsformgivning kan anspråk på skadestånd, förstörelse av produkter, begäran om upplysningar, förlikning och andra åtgärder bli aktuella i den mån den tillämpliga nationella lagstiftningen tillåter det.²³⁶ För en gemenskapsformgivning finns enligt artikel 90 EG-FGF möjlighet att begära de interimistiska åtgärder, inklusive skyddsåtgärder, som enligt nationell lagstiftning är möjliga avseende ett nationellt formskydd.²³⁷

7.4 Begränsningar, konsumtion m.m.

I artikel 20.1 EG-FGF begränsas de rättigheter som är knutna till gemenskapsformgivning. Handlingar utgör inte intrång i skyddet för en gemenskapsformgivning om de företas privat *och* utan vinstsyfte, i experimentsyfte eller i syfte att citera eller undervisa. Att undervisning undantas gör att man t.ex. kan reproducera en formgivning vid undervisning av blivande formgivare.²³⁸ Det är dock inte tillåtet att studenterna sitter på stolar vars utformning gör intrång i en skyddad gemenskapsformgivning. Hur man i praktiken skulle kunna citera en formgivning är emellertid oklart. Vidare får en rättighetshavare enligt artikel 20.2 EG-FGF inte utöva sina rättigheter när det gäller utrustning på fartyg och luftfartyg som är registrerade i tredje land när dessa tillfälligt kommer in på gemenskapens territorium.

Enligt artikel 21 EG-FGF konsumeras de rättigheter som är knutna till en gemenskapsformgivning om en produkt för vilken formgivningen används har släppts ut på marknaden i gemenskapen av innehavaren av gemenskapsformgivningen eller med dennes samtycke. Liksom för andra immaterialrätter konsumeras rätten till en gemenskapsformgivning därmed regionalt, vilket innebär inom EES.

Artikel 22 EG-FGF ger tredje man en rätt att utnyttja en formgivning som är skyddad som registrerad gemenskapsformgivning om han i god tro har börjat använda eller gjort allvarliga och faktiska förberedelser för att använda formgivningen inom gemenskapen före den dag då ansökan lämnades in, eller före prioritetdagen för den registrerade formgivningen. Eftersom det för en sådan rätt, enligt artikel 22.1 EG-FGF, krävs att formgivningen inte är en efterbildning av den skyddade gemenskapsformgivningen så är denna bestämmelse inte användbar på oregistrerade gemenskapsformgivning. Som konstaterats ovan krävs att formgivningen är ett resultat av efterbildning för att användning av formgivningen skall anses som intrång i skyddet för en oregistrerad gemenskapsformgivning.²³⁹

---

²³⁶ Gottschalk & Gottschalk, Das nicht eingetragene Gemeinschaftsgeschmacksmuster: eine Wunderwaffe des Designschutzes?, GRUR Int. 2006 s 465.

²³⁷ För en utförlig redogörelse av interimistiska åtgärder se t.ex. Bengtsson & Lyxell, Åtgärder vid immaterialrättsintrång.

²³⁸ Grönboken, avsnitt 6.4.7.2, s 90.

²³⁹ Se ovan avsnitt 7.2 Rättsverkan och intrång.

8 Skyddstid

Skyddstiden är kanske den mest uppenbara skillnaden mellan registrerade och oregistrerade gemenskapsformgivning. Skyddet för en registrerad gemenskapsformgivning kan sträcka sig i upp till 25 år – artikel 12 EG-FGF. Enligt artikel 11 EG-FGF ska en formgivning skyddas som oregistrerad gemenskapsformgivning under tre år räknat från den dag då formgivningen för första gången gjordes tillgänglig för allmänheten inom gemenskapen. I Grönboken angavs att skyddstiden för oregistrerade gemenskapsformgivning borde bestämmas så att den täcker de två huvudsakliga syftena bakom skyddets existens. För det första ansågs skyddet nödvändigt för att tillåta tillverkare av formgivna produkter att testa sina produkter på marknaden. Samtidigt som formgivningarna är skyddade ansågs det önskvärt att innehavaren ska ha kvar möjligheten att senare registrera de formgivningarna som verkligen behöver ett långsiktigt skydd. Skyddet ansågs även nödvändigt för att ge skydd åt de formgivningarna som inte var avsedda att vara kvar lång tid på marknaden och för vilka registrering redan från början var utesluten.²⁴⁰ Kommissionen ansåg också att skyddet för gemenskapsformgivning borde vara ett instrument anpassat efter industrins mångfaldiga behov och att gynna ett högt antal registreringar till vilket pris som helst inte borde vara ett mål i sig.²⁴¹

Skyddet för en oregistrerad gemenskapsformgivning uppkommer automatiskt utan formaliteter på dagen för det första allmänna tillgänglighöret inom gemenskapen. Det fortsätter sedan löpa under en eventuell registreringsprocess. Som konstaterats ovan har rättighetshavaren en period på tolv månader från tillgänglighöret på sig att ansöka om registrering.²⁴² Ansökan kan då gälla registrerad gemenskapsformgivning eller nationell mönsterregistrering. Om registrering söks och beviljas fortsätter det oregistrerade skyddet att löpa parallellt med det registrerade skyddet till dagen då tre år gått från det första tillgänglighöret. Efter en registrering är dock det oregistrerade skyddet i praktiken överflödigt eftersom det registrerade skyddet ger innehavaren minst samma rättigheter som det oregistrerade. Om registrering inte söks inom tolv månader från tillgänglighöret fortsätter det oregistrerade skyddet att löpa under ytterligare två år. När det oregistrerade skyddet upphört är formgivningen formgivningsrättsligt oskyddad och det finns ingen möjlighet att förlänga det oregistrerade skyddet eller att registrera formgivningen då nyhetsfristen löpt ut. Formgivningen kan dock under vissa förutsättningar skyddas med hjälp av andra former av immateriellt skydd eller skydd mot illojal konkurrens.²⁴³

---

²⁴⁰ Grönboken, avsnitt 6.3.1.1, s 83 f.

²⁴¹ A a s 84.

²⁴² Se ovan avsnitt 5.3.3 Nyhetsfrist.

²⁴³ Se ovan avsnitt 2.2.2 Kumulation med andra immateriella rättigheter och skydd mot illojal konkurrens.

9 Ogiltighet

9.1 Ogiltighetstalan och genkärsmål

Enligt artikel 24.3 EG-FGF kan en oregistrerad gemenskapsformgivning förklaras ogiltig av en domstol för gemenskapsformgivning efter ansökan om ogiltighetsförklaring eller på grund av ett genkärsmål i samband med talan om intrång. En gemenskapsformgivnings giltighet kan dock inte bli föremål för prövning genom en fastställsetalan om att det inte föreligger något intrång – artikel 84.4 EG-FGF. Att en domstol för gemenskapsformgivning har behörighet följer av artikel 81 EG-FGF. I Sverige är Stockholms tingsrätt behörig – 52 § ML.²⁴⁴ Av artikel 84.1 EG-FGF följer att talan eller genkärsmål om ogiltigförklaring av en gemenskapsformgivning endast får grunda sig på de ogiltighetsgrunder som anges i artikel 25 EG-FGF. Var och en får på dessa grunder bestrida en gemenskapsformgivnings giltighet, men i de fall som anges i artiklarna 25.2-5 EG-FGF får talan eller genkärsmål väckas endast av den person som är berättigad enligt dessa bestämmelser – artikel 84.2 EG-FGF. Om en gemenskapsformgivning bestridits genom ett genkärsmål ska domstolen förklara gemenskapsformgivningen ogiltig om den finner att någon av grunderna i artikel 25 EG-FGF hindrar bibehållandet av gemenskapsformgivningen, annars ska genkärsmålet ogillas – artikel 86.1 EG-FGF.

9.2 Ogiltighetsgrunder

En gemenskapsformgivning får förklaras ogiltig endast på de grunder som anges i artikel 25 EG-FGF. För en oregistrerad gemenskapsformgivning innebär detta att den bland annat får förklaras ogiltig om den inte överensstämmer med definitionen av en formgivning (artikel 3 a EG-FGF), inte uppfyller nyhetskravet (artikel 5 EG-FGF), inte uppfyller kravet på särprägel (artikel 6 EG-FGF) eller om dess form är uteslutande funktionellt betingad (artikel 8 EG-FGF). I dessa fall har var och en rätt att väcka talan. En oregistrerad gemenskapsformgivning kan även förklaras ogiltig om rättighetshavaren inte har rätt till gemenskapsformgivningen (artikel 14 EG-FGF) eller om formgivningen innebär en felaktig användning av märken som förtecknas i artikel 6 *ter* PK, eller av märken som är av särskilt allmänt intresse i en medlemsstat.

En oregistrerad gemenskapsformgivning kan även ogiltigförklaras om den innehåller ett äldre särskiljande kännetecken och gemenskapsrätten eller den medlemsstats lagstiftning som är tillämplig på kännetecknet ger innehavaren

---

²⁴⁴ Se nedan avsnitt 10.1 Jurisdiktion.

rätt att förbjuda sådan användning – artikel 25.1 e EG-FGF.²⁴⁵ Samma sak gäller om formgivningen innebär en otillåten användning av ett verk som är skyddad av en medlemsstats lagstiftning om upphovsrätt – artikel 25.1 f EG-FGF.

I artikel 25.1 d EG-FGF anges att en grund för ogiltigförklaring är att formgivningen står i strid med en ansökan om registrerad formgivning som lämnats in tidigare. Att tillgängliggörandet av en oregistrerad gemenskapsformgivning inte nämns i artikeln innebär inte att en oregistrerad gemenskapsformgivning inte kan ogiltigförklaras på grund av att den står i strid med en tidigare ansökan om registrerad formgivning. Artikel 25.1 d EG-FGF bör därför tolkas så att det är möjligt att ogiltigförklara en oregistrerad gemenskapsformgivning om den står i strid med en ansökan om en registrerad formgivning, om ansökan lämnats in före det datum då den oregistrerade gemenskapsformgivningen gjordes tillgänglig för allmänheten.²⁴⁶

Den officiella svenska versionen av artikel 25.1 b EG-FGF skiljer sig dock från andra språkliga versioner. I den svenska versionen anges att en gemenskapsformgivning får förklaras ogiltig om den inte uppfyller kraven i ”artiklarna 4-8”, medan t.ex. de engelska, tyska och danska versionerna anger ”artiklarna 4-9”. Enligt dessa versioner kan således en gemenskapsformgivning även förklaras ogiltig om den strider mot allmän ordning eller allmän moral (artikel 9 EG-FGF). Vissa av de ogiltighetsgrunder som anges i direktivet är för medlemsstaterna valfria att införa i den nationella formgivningslagstiftningen. När det gäller förordningen är dock ogiltighetsgrunderna på grund av enlighetsprincipen obligatoriska.²⁴⁷ Att den svenska versionen skiljer sig från andra versioner beror därför sannolikt på ett ännu inte uppmärksammat, eller åtminstone inte åtgärdat, tryckfel. Eftersom andra språkliga versioner medger ogiltighetsförklaring med hänvisning till artikel 9 EG-FGF kan sannolikt även en svensk domstol genom tolkning ogiltigförklara en formgivning som strider mot allmän ordning eller allmän moral.²⁴⁸

---

²⁴⁵ OHIM:s ogiltighetsavdelning har med hänvisning till artikel 25.1 e EG-FGF ogiltigförklarat en registrerad gemenskapsformgivning då den innehöll ett sedan tidigare registrerat varumärke, ICD 000001477 (*Hee Jung Kim v Zellweger Analytics Limited*), den 1 mars 2006.

²⁴⁶ Sáez, *The Unregistered Community Design*, EIPR 2002 s 590.

²⁴⁷ Musker, *Community design Law*, s 133 f.

²⁴⁸ En jämförelse kan göras med en annan felaktighet som förekommer i den tyska versionen av förordningen. Där anges att en oregistrerad gemenskapsformgivning endast kan förklaras ogiltig i samband med ett genkärsmål, medan övriga språkliga versioner anger att en oregistrerad gemenskapsformgivning även kan förklaras ogiltig efter en ogiltighetstalan. Detta anses vara en uppenbar felaktighet som de tyska domstolarna bör ignorera genom tolkning, se Hartwig & Traub i Hartwig (red.), *Designschutz in Europa/Design Protection in Europe*, s 197.

9.3 Följder av ogiltighet

Enligt artikel 87 EG-FGF ska ett avgörande om ogiltighet av en gemenskapsformgivning ha samma rättsverkan i alla medlemsstater. Ogiltighet innebär enligt artikel 26.1 EG-FGF att en gemenskapsformgivning från början ska anses ha saknat den rättsverkan som föreskrivs i förordningen. Med andra ord skulle man kunna säga att det är som om rättigheten aldrig hade existerat.²⁴⁹ I artikel 26.2 EG-FGF regleras bland annat hur avtal och skadestånd ska påverkas till följd av den retroaktiva verkan som en gemenskapsformgivnings ogiltighet har. Med förbehåll för nationella bestämmelser om skadeståndskrav till följd av skada som vållats genom försumlighet eller ond tro hos innehavaren av gemenskapsformgivningen, eller på grund av bestämmelser om orättmätig vinning, ska ogiltigheten inte påverka ett tidigare avgörande om intrång och inte heller påverka ett avtal som ingåtts före ogiltigheten. Detta gäller i den mån avtalet fullgjorts och belopp som betalats kan återkrävas i den utsträckning det är skäligt. Det är därför viktigt att parter som ingår avtal om överlåtelse eller licensiering av en gemenskapsformgivning är medvetna om dessa regler och i den utsträckning det är möjligt på förhand reglerar följderna av att gemenskapsformgivningen förklaras ogiltig. Man skulle kunna tänka sig att en licenstagare i avtal avstår från den rätt till återbetalning som han enligt artikel 26.2 b EG-FGF är berättigad till, eller att en licensgivare garanterar licenstagaren ersättning i fall att gemenskapsformgivningen förklaras ogiltig.²⁵⁰ Sådana avtal får givetvis inte gå utöver vad konkurrensrättsliga regler tillåter och i vissa fall skulle även 36 § AvtL kunna bli tillämplig om avtalsvillkoret anses oskäligt.

---

²⁴⁹ Sykes, *Intellectual Property in Designs*, s 172.

²⁵⁰ A st.

10 Mål om oregistrerad gemenskapsformgivning

10.1 Jurisdiktion

Syftet med förordningens regler om jurisdiktion går att finna i beaktandesatserna. Enligt beaktandesats 29 EG-FGF är det av stor betydelse att de rättigheter som en gemenskapsformgivning medför kan tillämpas effektivt inom gemenskapens hela territorium. Systemet för rättslig prövning bör därför utformas så att ”forum shopping” i möjligaste mån undviks – beaktandesats 30 EG-FGF. För att uppnå dessa syften finns till att börja med en grundregel i artikel 79 EG-FGF. Enligt denna bestämmelse ska Brysselkonventionen eller Bryssel I-förordningen tillämpas i mål om gemenskapsformgivning om inte annat anges i förordningen.²⁵¹ I artiklarna 81-92 EG-FGF finns särskilda regler om jurisdiktion vid tvister om intrång och giltighet av gemenskapsformgivning. Det innebär att förordningens bestämmelser om jurisdiktion tillämpas på sådana frågor. Däremot är bestämmelserna om jurisdiktion i Brysselkonventionen eller Bryssel I-förordningen tillämpliga på andra mål om gemenskapsformgivning, t.ex. vid tvister om äganderätt och överföring av rättigheten.

10.1.1 Behörighet i fråga om intrång och giltighet

Enligt artikel 81 EG-FGF ska domstolarna för gemenskapsformgivning ha exklusiv behörighet i fråga om intrång och giltighet. Behörigheten omfattar även talan om fara för intrång och fastställande om att det inte föreligger något intrång i gemenskapformgivning om sådan talan är tillåten enligt nationell lag. Oregistrerade gemenskapsformgivning kan förklaras ogiltiga efter ansökan om ogiltighetsförklaring eller på grund av ett genkärsmål i samband med talan om intrång.²⁵²

---

²⁵¹ Konventionen om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, undertecknad i Bryssel den 27 september 1968, EGT L 299, 31.12.1972, s 32. Brysselkonventionen ersattes den 1 mars 2002 av Bryssel I-förordningen – Rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, EGT L 12, 16.1.2001, s 1. Bryssel I-förordningen gällde tidigare samtliga medlemsstater utom Danmark. Efter förslag från kommissionen, KOM(2005)145 slutlig, har dock Bryssel I-förordningen genom avtal utvidgats till att även omfatta Danmark – Avtal mellan EG och Danmark om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, EUT L 299, 16.11.2005, s 62.

²⁵² Se ovan avsnitt 9 Ogiltighet.

Artikel 82 EG-FGF reglerar behörigheten för domstolar för gemenskapsformgivning. Talan ska väckas i den medlemsstat där svaranden har sin hemvist eller, om han inte har hemvist i någon medlemsstat, i den medlemsstat där han har ett driftställe – artikel 82.1 EG-FGF. Om svaranden varken har hemvist eller driftställe i någon medlemsstat ska talan väckas i den medlemsstat där kändanden har sin hemvist eller, om han inte har hemvist i någon medlemsstat, i någon medlemsstat där han har ett driftställe – artikel 82.2 EG-FGF. Om kändanden har driftställen i flera olika medlemsstater kan således flera domstolar för gemenskapsformgivning vara behöriga. Till exempel kan en innehavare av en oregistrerad gemenskapsformgivning med hemvist i Sverige väcka talan om intrång vid Stockholms tingsrätt mot en amerikansk eller kinesisk intrångsgörare, även om intrånget endast ägt rum i Portugal.

Om varken svaranden eller kändanden har hemvist eller driftställe i någon medlemsstat ska talan väckas i den medlemsstat där OHIM har sitt säte, dvs. i Spanien – artikel 82.3 EG-FGF. Enligt artikel 82.4 a EG-FGF ska artikel 17 BK tillämpas om parterna är överens om att en viss domstol för gemenskapsformgivning ska ha behörighet. Det innebär att parterna kan avtala om behörig domstol i en redan uppkommen tvist eller framtida tvister med anledning av ett bestämt rättsförhållande. Om minst en av parterna har hemvist i en stat som är ansluten till Brysselkonventionen kan parterna komma överens om att vilken som helst av domstolarna för gemenskapsformgivning ska vara behörig. Enligt artikel 82.4 b EG-FGF ska artikel 18 BK tillämpas om svaranden går i svaromål vid en annan domstol för gemenskapsformgivning än den som anges i artikel 82.1-3 EG-FGF. Det innebär att en domstol också är behörig om svaranden går i svaromål inför denna, utom i de fall då svaranden går i svaromål endast för att bestrida domstolens behörighet.

Gäller talan intrång eller fara för intrång är enligt artikel 83.1 EG-FGF en domstol vars behörighet som grundar sig på någon av artiklarna 82.1-4 EG-FGF behörig i fråga om intrång eller fara för intrång som förekommer inom någon medlemsstats territorium. Om talan gäller intrång, fara för intrång eller genkärsmål i samband med ogiltighetsförklaring av en gemenskapsformgivning som väcks i samband med talan om intrång eller fara för intrång, får talan även väckas i den medlemsstat där intrång eller fara för intrång har förekommit – artikel 82.5 EG-FGF. Grundar sig en domstols behörighet på nyss nämnda artikel 82.5 EG-FGF är domstolen endast behörig i fråga om intrång som begås, eller som det finns risk för, inom den medlemsstats territorium där domstolen är belägen – artikel 83.2 EG-FGF.

10.1.2 Behörighet i övriga tvister

Domstols behörighet i tvister som inte rör intrång eller giltighet av gemenskapsformgivning ska enligt artikel 79 EG-FGF avgöras av Brysselkonventionens bestämmelser. Brysselkonventionen är numera ersatt

av Bryssel I-förordningen. Exempel på sådana tvister är främst tvister om äganderätt och överföring av rätten till gemenskapsformgivning. En detaljerad beskrivning av reglerna om jurisdiktion i Bryssel I-förordningen faller dock utanför den här uppsatsens avgränsning.

10.1.3 Domstolar för gemenskapsformgivning

Enligt artikel 80 EG-FGF ska medlemsstaterna utse domstolar för gemenskapsformgivning. Före den 1 januari 2005 var samtliga tingsrätter i Sverige behöriga att pröva talan om intrång eller ogiltighet av gemenskapsformgivning. Sedan nämnda datum är enligt 52 § ML endast Stockholms tingsrätt behörig domstol. Överklagan kan göras till Svea hovrätt och till Högsta domstolen. Enligt artikel 234 EGF har HD möjlighet, och i vissa fall en skyldighet, att begära ett förhandsavgörande av EG-domstolen angående t.ex. tolkningen av förordningen.

Enligt artikel 88 EG-FGF ska domstolarna i första hand tillämpa förordningens bestämmelser. I andra hand tillämpas det egna landets lagstiftning. Likheten mellan skyddet för oregistrerad gemenskapsformgivning och det upphovsrättsliga skyddet för brukskonst kan komma att leda till att de svenska domstolarna i vissa avseenden tillämpar en liknande bevisvärdering som i upphovsrätten.²⁵³ Som konstaterats ovan har likheten med upphovsrätten också inneburit att Svensk Forms Opinionsnämnd numera även kan avge yttranden om skydd för oregistrerad gemenskapsformgivning i tvistefrågor mellan parter.²⁵⁴ Sådana yttranden kan avges efter anmälan av part eller på begäran av allmän domstol, åklagare eller annan myndighet.²⁵⁵

Om inte annat föreskrivs i förordningen ska domstolarna tillämpa de processuella regler som gäller för nationellt formskydd i den medlemsstat där domstolen är belägen. Enligt artikel 87 EG-FGF är ett avgörande av en domstol för gemenskapsformgivning om ogiltighet av en gemenskapsformgivning bindande i samtliga medlemsstater. Vid mål om intrång eller fara för intrång ska en domstol för gemenskapsformgivning avvisa talan om en domstol slutgiltigt har avgjort ett mål om samma sak mellan samma parter på grundval av ett nationellt formskydd som ger samtidigt skydd (*res judicata*) – artikel 95.2-3 EG-FGF. Viss möjlighet till så kallad ”forum shopping” finns dock enligt artikel 95.1 EG-FGF vid parallella mål som grundar sig på gemenskapsformgivning respektive nationellt formskydd. Domstol där talan inte väckts först ska då förklara sig

---

²⁵³ Se ovan avsnitt 7.2 Rättsverkan och intrång.

²⁵⁴ 1 § Stadgar för Svensk Forms Opinionsnämnd, reviderad den 1 september 2006, se även Adamsson, Yttranden avgivna av Föreningen Svensk Forms Opinionsnämnd 2001-2003, NIR 2004 s 48 f, samt se ovan avsnitt 7.2 Rättsverkan och intrång.

²⁵⁵ 3 § Stadgar för Svensk Forms Opinionsnämnd.

sakna behörighet. På OHIM:s hemsida finns en förteckning över samtliga domstolar för gemenskapsformgivning i första och andra instans.²⁵⁶

10.2 Rättspraxis

Mål om gemenskapsformgivning är sällsynta vid domstolar i Sverige och övriga medlemsstater. Mål om *oregistrerade* gemenskapsformgivning är ännu mer sällsynta. Det har såvitt jag vet anhängiggjorts tre mål vid tingsrätter i Sverige, varav två överklagats till hovrätter. I Europa har uppskattningsvis några tiotal mål om oregistrerad gemenskapsformgivning avgjorts. Inget av dessa, och inget mål om registrerad gemenskapsformgivning, har nått högsta nationella instans eller EG-domstolen.²⁵⁷ Här kan dock nämnas det beslut i tredje instans från tyska Bundesgerichtshof som klargör att en oregistrerad gemenskapsformgivning kan skyddas av nationellt marknadsrättsligt skydd efter att den treåriga skyddstiden löpt ut.²⁵⁸ Målet gällde dock talan om kränkning av kravet på att begära förhandsbesked från EG-domstolen och utelämnas därför i sammanställningen.

Nedan kommenteras några av de mål om oregistrerad gemenskapsformgivning som avgjorts, men det är viktigt att poängtera att samtliga är mål i första eller andra instans och att de således har ytterst begränsat prejudikatvärde. Det kan dock vara intressant att se hur skyddet för gemenskapsformgivning har behandlats i domstol under de fem år som skyddet funnits tillgängligt. I en sådan här framställning finns inte någon anledning att begränsa sig till endast svenska mål, eftersom samtliga domstolar för gemenskapsformgivning dömer enligt samma lagstiftning i frågor som regleras i förordningen. Domar från andra medlemsstater har därmed samma värde i Sverige som svenska domar har i övriga gemenskapen.

I arbetet med den här uppsatsen vände jag mig till att börja med till PRV för att finna mål om gemenskapsformgivning som avgjorts vid svenska domstolar. PRV bör ha vetskap om sådana mål eftersom domstolarna enligt 44 § ML ska sända kopia av dom eller slutligt beslut till myndigheten. Vid kontakt med PRV framkom dock att den bestämmelsen sällan efterlevs av domstolarna och i den mån den gör det så lyckades jag inte få ta del av handlingarna. Jag vände mig därför till Stockholms tingsrätt för att finna de mål som avgjorts där sedan förordningen trädde i kraft den 6 mars 2002. Sedan den 1 januari 2005 ska dessutom samtliga mål om gemenskapsformgivning som avgörs i Sverige handläggas vid Stockholms tingsrätt. Som resultat av min kontakt med tingsrätten fick jag meddelat att

---

²⁵⁶ OHIM, domstolar för gemenskapsformgivning, <http://oami.europa.eu/pdf/design/cdcourts.pdf>.

²⁵⁷ Hartwig i Hartwig (red.), *Designschutz in Europa/Design Protection in Europe*, s VII.

²⁵⁸ BGH, mål I ZR 151/02 (*Jeans II*), den 19 januari 2006, tillgänglig på <http://lexetius.com/2006,197>, se även ovan avsnitt 2.2.2 Kumulation med andra immateriella rättigheter och skydd mot illojal konkurrens.

endast ett mål²⁵⁹ om registrerad gemenskapsformgivning – och inget mål om oregistrerad gemenskapsformgivning – avgjorts sedan 2002. Det har dock avgjorts åtminstone ett mål om oregistrerad gemenskapsformgivning vid Stockholms tingsrätt.²⁶⁰ Att domstolens personal har svårt att finna mål om gemenskapsformgivningar beror sannolikt på att dessa mål faller under den kategori av specialmål som inte får någon särskild beteckning och därför är svåra att söka i domstolens datasystem. Då lagstiftaren valde att utse Stockholms tingsrätt till domstol för gemenskapsformgivningar gjordes det på grund av en strävan efter enhetlig praxis.²⁶¹ För mig förefaller det rimligt att man också borde kunna införa ett system för att samla all enhetlig praxis på ett sådant sätt att domstolens egen personal har möjlighet att finna den. I väntan på detta har jag trots allt funnit en del mål om gemenskapsformgivningar som omnämns i litteratur, databaser eller på Internet. På OHIM:s hemsida finns en långt ifrån komplett förteckning av europeiska mål om gemenskapsformgivningar som avgjorts sedan förordningen trädde i kraft.²⁶² Av sammanställningen framgår att mål om gemenskapsformgivningar varit i särklass mest frekvent i Spanien. Antingen stämmer det, eller så beror överrepresentationen på att det är lättare för OHIM att finna och publicera mål som avgjorts i samma land, och i samma stad (Alicante), som OHIM är beläget. Noterbart är också att i fem av de femton spanska målen är parterna samma – omväxlande käranden respektive svaranden. De svenska mål om oregistrerad gemenskapsformgivning som jag funnit har jag inhämtat från de berörda tings- och hovrätterna eller i databaser. De europeiska målen har i viss utsträckning gått att finna i fulltext i databaser och på Internet. I övrigt hänvisas nedan till källor där målen publicerats och/eller kommenterats.²⁶³ Jag har valt att kommentera några av dem som jag anser mest intressanta. Givetvis är även mål om registrerade gemenskapsformgivningar, avgöranden från OHIM:s överklagandenämnd och ogiltighetsavdelning samt OHIM:s registreringspraxis av betydelse för tolkningen av det oregistrerade skyddet i den mån de behandlar frågor som är gemensamma för de båda formerna för skydd. Även mål om nationellt registrerade formgivningar där enligt direktivet harmoniserad lagstiftning tillämpas kan vara av betydelse eftersom direktivet och förordningen skall tolkas konformt. Sådan praxis har i begränsad omfattning kommenterats ovan, men utelämnas i övrigt i framställningen nedan.

---

²⁵⁹ Stockholms TR, målen T 18223-04 och T 312-05, dom den 29 september 2006. Målen rör bl.a. intrång i Sony Ericssons registrerade gemenskapsformgivning för en hörsnäckla.

²⁶⁰ Stockholms TR, målen T 11050-03 och T 21389-03, dom den 22 december 2004, se nedan avsnitt 10.2.1 Svenska mål.

²⁶¹ Prop. 2003/04:177 s 19.

²⁶² OHIM, mål om gemenskapsformgivningar,
<http://oami.europa.eu/en/design/aspects/cdcourt.htm>.

²⁶³ Här kan nämnas bl.a. den sammanställning av 18 europeiska mål om gemenskapsformgivningar samt två avgöranden från OHIM:s ogiltighetsavdelning som finns i fulltext kommenterade i Hartwig (red.), *Designschutz in Europa, Band 1/Design Protection in Europe, Volume 1*. En årligen återkommande utgivning av titeln är planerad.

10.2.1 Svenska mål

Pelletsbrännare

I en tvist²⁶⁴ vid Katrineholms tingsrätt väcktes talan om bättre rätt till ett registrerat mönster där käranden som grund åberopade innehav av en oregistrerad gemenskapsformgivning. Målet är kanske främst intressant på grund av att tingsrätten konstaterade att skyddet för oregistrerade gemenskapsformgivningar inte var tillgängligt då pelletsbrännaren för första gången förevisades på en fackmessa i Lundsbrunn i oktober 2001. Tingsrätten ansåg därmed att förordningen inte ska ges någon retroaktiv verkan på formgivningar som gjorts tillgängliga för allmänheten innan förordningen trädde i kraft.²⁶⁵ Då talan endast gällde bättre rätt till formgivningen, och tingsrätten ansåg att parterna hade lika rätt, saknade det betydelse om formgivningen verkligen åtnjöt skydd på grund av förordningen eller på annan grund eftersom käranden under inga förhållanden kunde få fastställt att han äger bättre rätt än svaranden. Om pelletsbrännaren uppfyllde förordningens skydds krav prövades således inte. Domen överklagades till hovrätten, men i ett beslut²⁶⁶ den 29 maj 2006 avvisade Svea hovrätt yrkanden om bättre rätt till mönster då yrkandena avsåg nya käromål och överklagan avsåg tingsrättens domskäl. Överklagan medgavs dock i den del den avsåg rättegångskostnaderna och bifölls i vissa delar av hovrätten.²⁶⁷

Krukor

Vid Borås tingsrätt väcktes talan om intrång i skyddet för oregistrerad gemenskapsformgivning i form av krukor. Efter att parterna enats om förlikning stadfäste tingsrätten förlikningen i dom²⁶⁸ och någon materiell prövning gjordes således aldrig. Förlikningen innebar att käranden eftergav sin talan och förband sig att ersätta svarandens rättegångskostnader.

Nokia mobiltelefonskal

I Stockholms tingsrätt avgjordes i december 2004 ett mål om intrång i skyddet för en oregistrerad gemenskapsformgivning.²⁶⁹ Tullverket hade stoppat en sändning med mobiltelefonskal och vid årsskiftet 2002/2003 träffades ett förlikningsavtal mellan parterna där svaranden bland annat åtog sig att inte göra intrång i Nokias immateriella rättigheter. I maj 2003 stoppades dock ytterligare en sändning av mobiltelefonskal från Kina, varpå

---

²⁶⁴ Katrineholms tingsrätt, mål T 366-03, dom den 22 november 2005.

²⁶⁵ Se ovan avsnitt 4.1 Tillgängliggörandet som tidpunkt för skyddets uppkomst.

²⁶⁶ Svea HovR, mål T 9606-05, beslut den 29 maj 2006.

²⁶⁷ Svea HovR, mål T 9606-05, dom den 8 november 2006.

²⁶⁸ Borås tingsrätt, mål T 1027-04, dom den 25 augusti 2005.

²⁶⁹ Stockholms TR, målen T 11050-03 och T 21389-03, dom den 22 december 2004.

Nokia väckte talan i tingsrätten. Svaranden fälldes bland annat för intrång i skyddet för Nokias oregistrerade gemenskapsformgivning. Skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning ansågs ha uppkommit då Nokia förevisade sina mobiltelefonskal på en mäsas i Hannover den 12 mars 2002. Tingsrätten menade att det var små detaljer som skilde de påstådda intrångsföremålen från Nokias skyddade formgivning och att skillnaderna saknade betydelse för helhetsintrycket. Domstolen beaktade även graden av frihet vid utvecklingen av formgivningen och konstaterade att det funnits stora möjligheter till variation vid framtagandet av formgivningen, men att så inte skett i detta fall. Domstolen tillade:

"Tvärtom är överensstämmelsen så stor mellan samtliga intrångsföremål och Nokias mönster att tingsrätten finner att objektivt intrång föreligger i Nokias rätt till mönstren såväl enligt mönsterskyddslagen som enligt Rådets angivna förordning."

Tingsrätten beslutade att intrångsföremålen skulle förstöras och förbjöd vid vite svaranden att fortsätta att utnyttja Nokias skyddade formgivningar – domslut som inte överklagades till hovrätten. Då parterna sedan tidigare ingått avtal om att svaranden inte skulle göra intrång i Nokias immaterialrättigheter förpliktade tingsrätten honom att utge 200 000 kronor i avtalsvite, samt att han skulle ersätta Nokias rättegångskostnader. I dessa delar fastställde hovrätten sedermera tingsrättens dom.²⁷⁰

10.2.2 Europeiska mål

England

*Landor & Hawa International Ltd v Azure Designs Ltd*²⁷¹

I ett mål i andra instans i England prövades bland annat innebörden av vad som enligt artikel 8.1 EG-FGF menas med att gemenskapsformskydd inte kan erhållas för sådana detaljer i en produkts utseende som uteslutande är betingade av en teknisk funktion. I målet återopades skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning för en utvidgningsbar resväska. Domstolen menade att formgivningen inte kunde uteslutas från skydd enbart på grund av att den uppfyllde ett funktionellt syfte. Skydd ansågs endast kunna nekas då det funktionella syftet inte kan uppnås med några andra medel. Domstolen uttryckte även att ledning inte kan hämtas från EG-domstolens avgörande i

²⁷⁰ Svea HovR, mål T 651-05, dom den 8 juni 2005.

²⁷¹ Court of Appeal, *Landor & Hawa International Ltd v Azure Designs Ltd*, [2006] EWCA Civ 1285, den 28 juli 2006, tillgänglig på <http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2006/1285.html>, se även Russell, *Intellectual Property Bulletin* October 2006, http://www.crlaw.co.uk/resources/pdf/IP_Bulletin_oct06.pdf, samt se ovan avsnitt 5.2.1 Uteslutande betingad av en teknisk funktion.

det varumärkesrättsliga Philips-målet²⁷² då varumärkesdirektivet och förordningen om gemenskapsformgivning inte har samma ordalydelse. Philips-målet medger annars att varumärkesrättsligt skydd kan nekas på grund av teknisk funktion även om alternativa utformningar för att uppnå samma tekniska syfte är möjliga.

*Bailey & Anor v Haynes & Ors*²⁷³

Frågan om oberoende dubbelskapande har prövats i ett mål i första instans i England. I fallet hävdade käranden att svarandens väska för fiskebeten gjorde intrång i skyddet för kärandens oregistrerade gemenskapsformgivning. Domstolen menade att de två fiskeväskorna var nästan identiska, men då svaranden kunde presentera tillräckliga bevis för den process som lett fram till den väska som påstods göra intrång så ansågs den inte vara resultatet av efterbildning, och utgjorde således inget intrång i kärandens skyddade formgivning.

*Mattel v Woolbro & Simba*²⁷⁴

Det mål som i juridisk litteratur ofta kallas det första om oregistrerad gemenskapsformgivning avgjordes i England den 31 oktober 2003.²⁷⁵ I avgörandet ansågs käranden Mattels dockor, kallade ”*My scene*”, uppfylla kraven för skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning. Svaranden Simbas dockor, kallade ”*My Style*”, ansågs göra intrång i Mattels skyddade formgivning och svaranden dömdes att betala ett preliminärt skadestånd på £ 450 000. Dessutom beordrades att alla intrångsföremål, broschyrer och annat intrångsgörande material, som t.ex. modeller för tillverkning, skulle skickas till käranden. Svaranden tvingades även meddela vilka företag inom unionen som handlat med de intrångsgörande dockorna. Målet är kanske mest omtalat just på grund av det ansetts vara det allra första om oregistrerad gemenskapsformgivning, men även den snabba processen och de tämligen omfattande påföljderna gjorde att många med anledning av fallet förutspådde att skyddet för oregistrerade gemenskapsformgivning kan komma att bli ett kraftfullt verktyg för innehavare av skyddade formgivningar.

---

²⁷² EGD, C-299/99 (*Philips*), den 18 juni 2002.

²⁷³ Patents County Court, *Bailey & Anor v Haynes & Ors*, [2006] EWPC 5, den 2 oktober 2006, tillgänglig på <http://www.bailii.org/ew/cases/EWPC/2006/5.html>.

²⁷⁴ High Court of Justice, *Mattel Inc. v Woolbro (Distributors) Ltd, Simba-Toys (Hong Kong) Ltd and Simba Toys GmbH & Co KG*, [2003] EWHC 2414 (Ch), den 31 oktober 2003, tillgänglig på <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Ch/2003/2414.html>, se även t.ex. Mattels pressrelease, <http://www.shareholder.com/mattel/news/20031030-121423.cfm>.

²⁷⁵ Målet var dock inte det allra första – redan den 15 april 2003 avgjordes ett mål om oregistrerad gemenskapsformgivning i Tyskland, LG Hamburg, mål 308 O 157/03 (*Popcorn-Maschine*), domen är publicerad i Hartwig (red.), *Designschutz in Europa/Design Protection in Europe*, s 76 ff.

Nederländerna

Starform B.V. v. Time Out Holland ²⁷⁶

I ett mål i den nederländska domstolen för gemenskapsformgivning var frågan bland annat om vem av käranden och svaranden som först gjort en formgivning allmänt tillgänglig för allmänheten och därmed var rättmätig innehavare av den oregistrerade gemenskapsformgivningen. I fallet uppvisade ena parten en kopia av ett handskrivet brev adresserat till, och undertecknat av, en person med angivande av endast förnamn, där planer på att föra ut formgivning på marknaden presenteras, samt ett erbjudande från en konsultfirma att utföra marknadsundersökningar för nya produkter. Domstolen ansåg inte att detta är tillräckliga bevis för att formgivningarna gjorts tillgängliga för allmänheten inom gemenskapen.

Spanien

Plastimoda Spa v. Creaciones B'Eloni SL ²⁷⁷

I ett mål i andra instans i Spanien fattade domstolen ett interimistiskt beslut om att svaranden skulle upphöra med tillverkning, import och marknadsföring av de intrångsgörande varorna, samt att varorna skulle beslagtas. Det överklagade målet i första instans rörde egentligen registrerad gemenskapsformgivning,²⁷⁸ men i andra instans dömde domstolen med avseende på oregistrerad gemenskapsformgivning.²⁷⁹ Avgörandet är intressant ur flera synvinklar. Till att börja med var innehavaren av rättigheten enligt giltighetspresumtionen i artikel 85.2 EG-FGF tvungen att visa att villkoren i artikel 11 EG-FGF är uppfyllda, dvs. att formgivningen gjorts tillgänglig för allmänheten inom gemenskapen, samt på vilket sätt formgivningen för vilken skydd åberopats är särpräglad. Formgivningens tillgängliggörande ansågs bevisat genom att innehavaren uppvisade en katalog, en prislista och flertalet fakturor. Innehavaren ansågs dock inte ha visat att formgivningen var särpräglad, men på grund av spanska nationella regler²⁸⁰ om bevisbördan menade domstolen att svaranden hade bevisbördan för att kärandens gemenskapsformgivning saknar särprägelse. En jämförelse

---

²⁷⁶ Gerechthof te 's – Gravenhage, mål KG 04/1369, *Starform B.V. v. Time Out Holland* v.o.f., den 7 januari 2005, tillgänglig på http://oami.europa.eu/pdf/design/cdcourts/Starform_en.pdf.

²⁷⁷ Audiencia Provincial de Alicante, mål 51-C1/05, *Plastimoda Spa v. Creaciones B'Eloni SL*, den 14 april 2005, tillgänglig på http://oami.europa.eu/pdf/design/cdcourts/mandarina_duck_gut.pdf.

²⁷⁸ Juzgados de lo Mercantil de Alicante, *Plastimoda Spa v. Creaciones B'Eloni SL*, den 26 oktober 2004, tillgänglig på <http://oami.europa.eu/pdf/design/cdcourts/Plastimoda.pdf>.

²⁷⁹ Målen kommenteras av Izquierdo Peris, Registered Community Design, EIPR 2006 s 157 f.

²⁸⁰ Ley de Enjuiciamiento Civil.

kan göras med de svenska upphovsrättsliga regler om omvänd bevisbörda som kan antas komma att tillämpas i svenska domstolar när det gäller oberoende dubbelskapande i samband med intrång i skyddet för oregistrerade gemenskapsformgivningar.²⁸¹ Den spanska domstolen ansåg att svaranden inte kunnat visa att formgivningen saknade särprägel och käranden var därför innehavare av en giltig oregistrerad gemenskapsformgivning. Eftersom svarandens varor även ansågs vara slaviska kopior som gav ett identiskt helhetsintryck som den oregistrerade gemenskapsformgivningen så gjorde dessa intrång i skyddet. När det gäller de registrerade gemenskapsformgivningarna som målet ursprungligen handlade om presumerades käranden, i enlighet med artikel 17 EG-FGF och artikel 85.1 EG-FGF, vara rättmätig innehavare av giltiga gemenskapsformgivningarna enbart med anledning av att formgivningarna var registrerade i hans namn. Således visar målet på den potentiella nackdel som innehavaren av en oregistrerad gemenskapsformgivning har i förhållande till innehavaren av en registrerad gemenskapsformgivning när det gäller giltighetspresumtion.²⁸² En innehavare av en oregistrerad gemenskapsformgivning måste visa att formgivningen har gjorts tillgänglig för allmänheten inom gemenskapen och *på vilket sätt* formgivningen är särpräglad för att den ska presumeras giltig. Innehavaren behöver dock inte visa *att* formgivningen är särpräglad för att den ska presumeras giltig. När innehavaren visat på vilket sätt formgivningen är särpräglad så ankommer det – åtminstone enligt spanska nationella regler – på svaranden att visa att formgivningen saknar särprägel för att den skall anses ogiltig. Det återstår att se om de svenska domstolarna kommer att tillämpa en liknande princip om omvänd bevisbörda.

Tyskland

*Gebäckspresse II*²⁸³

I ett avgörande i andra instans i domstolen för gemenskapsformgivning i Hamburg slogs fast att skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning endast kan uppkomma då en formgivning görs tillgänglig för allmänheten inom gemenskapens territorium. Ett tillgängliggörande utanför gemenskapen ger inte upphov till skydd, men är nyhetskadligt för formgivningarna som senare görs tillgängliga för allmänheten inom gemenskapens territorium.

---

²⁸¹ Se ovan avsnitt 7.2 Rättsverkan och intrång.

²⁸² Se nedan avsnitt 11.4 Förhållandet till registrerad gemenskapsformgivning när det gäller giltighetspresumtion.

²⁸³ OLG Hamburg, mål 5 U 96/05 (*Gebäckspresse II*), den 7 juni 2006, se <http://www.rechtszentrum.de/search.php?num=50&page=1&db=markenrecht&mode=categor&feld=Geschmacksmusterrecht&gebiet=%>.

*Sal de Ibiza*²⁸⁴

Att skyddet för oregistrerade gemenskapsformgivning kan vara betydelsefullt för formgivare som inte har ekonomiska resurser att registrera sin formgivning har exemplifierats i ett avgörande i andra instans från Kammergericht i Berlin. I fallet hade en formgivare mot en ersättning på €100 formgivit en logotyp för en förpackning för bordsalt. Formgivaren hade avtalat med uppdragsgivaren om ett förbehåll som innebar att om logotypen skulle användas kommersiellt så skulle parterna sluta en överenskommelse om användandet. Uppdragsgivaren använde sig dock av logotypen utan en sådan överenskommelse och utan formgivarens vetskap. Enligt domstolen uppfyllde inte logotypen kraven för skydd enligt den tyska upphovsrätten och den enda återstående möjligheten till skydd var därmed skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning. Domstolen ansåg att formgivningen uppfyllde skyddskraven och kunde därmed, enligt artikel 89.1 a EG-FGF, förbjuda fortsatt användning av logotypen. Fallet visar att skyddet för oregistrerade gemenskapsformgivning kan vara särskilt användbart i uppdragsförhållanden där den ena parten är finansiellt underlägsen och inte har möjlighet att skydda sin formgivning genom registrering. Fallet visar också att rätten till en oregistrerad gemenskapsformgivning kan ha en social funktion till förmån för formgivare. Rättigheten kan fungera som ett redskap för att säkerställa formgivares rätt till ersättning för det arbete de utfört, vilket i sin tur kan hjälpa dem att fortsätta verka som formgivare.²⁸⁵ Fallet är också intressant på så sätt att domstolen ansåg att det för skyddets uppkomst inte spelade någon roll vem som gjort formgivningen allmänt tillgänglig. I fallet hade formgivaren inte gjort formgivningen offentlig på något sätt, utan skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning uppkom istället genom att uppdragsgivaren förde ut formgivningen på marknaden.²⁸⁶

*Gipürespitze*²⁸⁷

I ett mål i andra instans i Hamburg återopades skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning för en spetsbehå. Domstolen menade dock att formgivningen inte kunde åtnjuta skydd enligt artikel 19.2 EG-FGF eftersom den gjorts tillgänglig för allmänheten redan i september 2001, dvs. innan förordningen trädde i kraft. Därmed bekräftade domstolen att förordningen inte har retroaktiv verkan.

---

²⁸⁴ KG Berlin, mål 5 W 170/04 (*Sal de Ibiza*), den 19 november 2004, domen är publicerad i Hartwig (red.), *Designschutz in Europa/Design Protection in Europe*, s 43 ff.

²⁸⁵ Gottschalk & Gottschalk, *Das nicht eingetragene Gemeinschaftsgeschmacksmuster: eine Wunderwaffe des Designschutzes?*, GRUR Int. 2006 s 462.

²⁸⁶ Zentek, *Kräftiger Appetizer beim Geschmacksmusterschutz*, Designers Newsletter, utgåva 20, januari 2006, http://www.sabine-zentek.de/newsletter/sabine_zentek_newsletter020.pdf.

²⁸⁷ OLG Hamburg, mål 5 U 66/04 (*Gipürespitze*), den 24 februari 2004, domen är publicerad i Hartwig (red.), *Designschutz in Europa/Design Protection in Europe*, s 50 ff.

*Ab Swing - Hometrainer*²⁸⁸

Av ett avgörande i första instans i ett fall rörande ett magträningsredskap kallat ”*Ab Swing*” framgår betydelsen av att en formgivning görs allmänt tillgänglig inom respektive utom gemenskapens territorium. Redskapet marknadsfördes av kärandens licenstagare med hjälp av TV-reklam för första gången i USA i maj 2002. Därefter introducerades redskapet inom gemenskapen med hjälp av TV-reklam som sändes i Tyskland i oktober 2002. Käranden hävdade skydd för redskapet som oregistrerad gemenskapsformgivning mot en konkurrerande produkt kallad ”*Aktiv Swing*”. Domstolen fastställde - utan närmare motivering - att skyddet för träningsredskapet som oregistrerad gemenskapsformgivning som tidigast kunde uppkomma i oktober 2002 då produkten gjordes tillgänglig för allmänheten inom gemenskapens territorium. Det tidigare tillgängliggörandet i USA ansågs dock vara nyhetsförstörande. Utgången i målet överensstämmer således med det som får antas vara lagstiftarens avsikt, och med OHIM:s officiella hållning i frågan om betydelsen av platsen för tillgängliggörandet.²⁸⁹

---

²⁸⁸ LG Frankfurt am Main, mål 3/12 O 5/04 (*Ab Swing - Hometrainer*), den 17 mars 2004, domen är publicerad i Hartwig (red.), *Designschutz in Europa/Design Protection in Europe*, s 113 ff.

²⁸⁹ Se ovan avsnitt 4.3 Platsen för tillgängliggörandet och nedan avsnitt 11.1 Den geografiska betydelsen av tillgängliggörandet för skyddets uppkomst och nyhetskravet.

11 Särskilda slutsatser

Förutom de slutsatser som redan dragits i anslutning till de olika avsnitten ovan följer här några särskilda slutsatser om detaljer i skyddet för oregistrerad gemenskapsformgivning som jag anser oklara, eller som kan komma att ge upphov till diskutabla konsekvenser. De särskilda slutsatserna har även till syfte att binda samman några av de delar i skyddet som kommenterats separat i de enskilda avsnitten, men är inte avsedda att vara en heltäckande sammanfattning.

11.1 Den geografiska betydelsen av tillgängliggörandet för skyddets uppkomst och nyhetskravet

Som konstaterats ovan skiljer sig innebörden av artikel 11.2 EG-FGF från innebörden av artikel 7.1 EG-FGF på så sätt att endast ett tillgängliggörande inom gemenskapens territorium gör att skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning kan uppkomma, medan även tillgängliggöranden utanför gemenskapens territorium kan vara nyhetsförstörande för senare tillgängliggjorda formgivningar.²⁹⁰ Förutom de slutsatser som redan dragits med anledning av detta ska här ges några ytterligare kommentarer om konsekvensen av denna diskrepans.

Att det första tillgängliggörandet måste ske inom gemenskapens territorium för att skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning ska kunna uppkomma kan anses vara protektionistiskt.²⁹¹ Lagstiftningen på denna punkt likställer visserligen innehavare av formgivningar med hemvist inom gemenskapen med innehavare utan hemvist inom gemenskapen, men i praktiken blir bestämmelserna sannolikt gynnande för innehavare med hemvist inom EU. Det ligger nämligen nära till hands att anta att innehavare av formgivningar av både praktiska och ekonomiska skäl har störst nytta av att först pröva sina produkter på hemmamarknaden innan de lanseras på annan plats. På så sätt har t.ex. en amerikansk innehavare, som först vill pröva sina produkter på hemmamarknaden och senare lansera dem i Europa, en nackdel i förhållande till en europeisk innehavare eftersom formgivningen inte kan åtnjuta skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning då den lanseras inom gemenskapen.

Ur en annan synvinkel kan dock bestämmelserna anses vara missgynnande för innehavare av formgivningar med hemvist inom gemenskapen. För att kunna skydda en formgivning som oregistrerad gemenskapsformgivning

---

²⁹⁰ Se ovan avsnitt 4 Skyddets uppkomst och avsnitt 5.3 Särskilda skyddskrav. För en annan åsikt se avsnitt 2-052A i supplement till Musker, Community Design Law, <http://www.sweetandmaxwell.co.uk/online/cdl/>.

²⁹¹ Se t.ex. Massa & Strowel, Community Design: Cinderella Revamped, EIPR 2003, s 74.

krävs att det första tillgängliggörandet sker inom gemenskapens territorium, men om innehavaren av affärsmässiga skäl hellre vill inleda med att lansera sina produkter på en utomeuropeisk marknad går han eller hon miste om att i ett senare skede kunna skydda sin formgivning som oregistrerad gemenskapsformgivning. Detta har exemplifierats i *Ab Swing-fallet*²⁹² där en innehavare nekades skydd på grund av att hon tidigare med hjälp av en licenstagare lanserat sin egen produkt på den amerikanska marknaden. Detta kan tvinga europeiska innehavare att först göra sina formgivningar tillgängliga för allmänheten inom gemenskapen. På så sätt kan de t.ex. gå miste om möjligheten att lansera sina produkter på marknader eller på mässor utanför Europa, vilket annars kanske skulle ha varit den bästa affärsmässiga strategin.

Vid sådana tillgängliggöranden utanför gemenskapen som kan härledas till formgivaren eller innehavaren själv har dessa givetvis en möjlighet enligt artikel 7.2 EG-FGF att registrera sin formgivning inom nyhetsfristen. Men för de formgivningar som ett registrerat skydd från början var omotiverat, eller av andra skäl uteslutet, undantas möjligheten till skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning. Situationen hade kunnat lösas genom att en princip liknande nyhetsfristen tillämpats även på det oregistrerade skyddet. Då skulle ett tillgängliggörande utanför gemenskapen inte vara nyhetsförstörande om tillgängliggörandet kunde härledas till den formgivare eller innehavare som senare åberopar skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning för samma formgivning. Skydd skulle först uppkomma dagen då formgivningen görs tillgänglig för allmänheten inom gemenskapens territorium och löpa under den tid som återstår av tre år räknat från dagen då formgivningen för första gången gjordes tillgänglig utanför gemenskapen. Detta under förutsättning att båda tillgängliggörandena kan härledas till samma innehavare och att tillgängliggörandet inom gemenskapens territorium sker inom tiden för den nyhetsfrist som inleds då formgivningen görs tillgänglig utanför gemenskapen. På så sätt skulle en europeisk innehavare kunna lansera sin formgivning utanför gemenskapen utan att gå miste om att senare kunna skydda formgivningen som oregistrerad gemenskapsformgivning. Lagstiftaren har dock valt att endast medge en nyhetsfrist för formgivningar som senare registreras.

11.2 Tillgängliggörande till följd av missbruk

Enligt artikel 7.1 EG-FGF ska en formgivning inte anses ha gjorts tillgänglig för allmänheten endast på grund av att den visats för annan efter en uttalad eller tyst överenskommelse om konfidentialitet. När det gäller formgivningar som registreras omfattas dessa enligt artikel 7.3 EG-FGF av nyhetsfristen då formgivningen har gjorts tillgänglig för allmänheten till

---

²⁹² Se ovan avsnitt 10.2.2 Europeiska mål, avsnitt 4.3 Platsen för tillgängliggörandet och avsnitt 5.3.1 Nyhetskravet.

följd av missbruk i förhållande till formgivaren eller den till vilken rätten har övergått. Således är en formgivning som skulle kunna skyddas som oregistrerad gemenskapsformgivning inte skyddad mot ett tillgängliggörande till följd av missbruk om missbruket består i annat än brott mot konfidentialitet. Därmed uppkommer skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning enligt artikel 11 EG-FGF även om formgivningen görs tillgänglig för allmänheten till följd av missbruk, vilket på flera sätt kan vara till nackdel för den rättmätige innehavaren.²⁹³

Det kan synas anmärkningsvärt att lagstiftaren på detta sätt inte undantar formgivningar som tillgängliggjorts till följd av missbruk från vad som skall anses vara den samlade mängden av redan befintliga formgivningar. Även att brott mot konfidentialitet ges en särställning i förhållande till andra former av missbruk, både när det gäller registrerade och oregistrerade gemenskapsformgivningar, är aningen förvånande.

I det första preliminära förslaget till förordning som bifogades till Grönboken föreslogs att en formgivning ska skyddas som oregistrerad gemenskapsformgivning från den dag då den görs tillgänglig för allmänheten inom gemenskapen av ”[...] *the designer or his successor in title or by third parties on the basis of information provided by the designer or as a result by an action taken by him*”.²⁹⁴ Att skyddet endast uppkommer om tillgängliggörandet kan härledas till innehavaren har således inte överlevt lagstiftningsprocessen. Det har dock hävdats att domstolarna vid tillämpning av artikel 11 EG-FGF borde tolka denna i enlighet med artikel 7.3 EG-FGF, vilket skulle få till följd att skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning inte uppkommer då en formgivning har gjorts tillgänglig för allmänheten till följd av missbruk i förhållande till den rättmätige innehavaren.²⁹⁵ Den tolkningen gjordes dock inte av domstolen i ett mål i andra instans i Tyskland.²⁹⁶ I fallet hade formgivaren inte gjort formgivningen tillgänglig för allmänheten, men genom att tredje man utan formgivarens tillåtelse använde formgivningen på marknaden ansåg domstolen att skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning uppkommit. Vilken tolkning som skall gälla lär inte få sitt slutgiltiga svar förrän EG-domstolen sagt sitt.

Som skydd mot missbruk kan, som nämnts ovan, den rättmätige innehavaren enligt artikel 7.3 EG-FGF registrera sin formgivning inom nyhetsfristen. Då en formgivning gjorts tillgänglig genom missbruk av tredje man har den rättmätige innehavaren enligt artikel 15 EG-FGF även möjlighet att göra anspråk på rätten till gemenskapsformgivningen.²⁹⁷ Dock

---

²⁹³ Se ovan avsnitt 4.4 Tillgängliggörande av vem?

²⁹⁴ Grönboken, Tillägg 1, Preliminary Draft of a Proposal for a Regulation on the Community Design, artikel 9.1.

²⁹⁵ Sykes, Intellectual Property in Designs, s 126 ff och s 152 f.

²⁹⁶ KG Berlin, mål 5 W 170/04 (*Sal de Ibiza*), den 19 november 2004, se även Zentek, Kräftiger Appetizer beim Geschmacksmusterschutz, Designers Newsletter, utgåva 20, januari 2006, http://www.sabine-zentek.de/newsletter/sabine_zentek_newsletter020.pdf, och se ovan avsnitt 4.4 Tillgängliggörande av vem?

²⁹⁷ Se ovan avsnitt 6.1.3 Anspråk på rättigheten.

kvarstår alltså den uppenbara nackdelen att när det gäller val av tidpunkt för skyddets uppkomst så är en rättmätig innehavare av en oregistrerad gemenskapsformgivning inte skyddad mot tillgängliggöranden till följd av missbruk.

11.3 Nyhetskravets förhållande till kravet på särprägel

Då kravet på särprägel²⁹⁸ enligt artikel 6 EG-FGF innehåller element av krav på nyhet skulle det kunna hävdas att nyhetskravet²⁹⁹ enligt artikel 5 EG-FGF är överflödigt. Så är dock inte fallet eftersom nyhetskravet har sin särskilda betydelse.³⁰⁰

Vid båda testerna ska den bedömda gemenskapsformgivningen jämföras med tidigare allmänt tillgängliggjorda formgivningar, dvs. den samlade mängden av redan befintliga formgivningar. Nyhetskravet ska anses uppfyllt om en formgivning inte anses identisk med tidigare allmänt tillgängliggjorda formgivningar, dvs. då den inte endast skiljer sig på oväsentliga punkter. Kravet på särprägel ska anses uppfyllt om formgivningen ger ett helhetsintryck som tydligt skiljer sig från tidigare allmänt tillgängliggjorda formgivningars helhetsintryck. Eftersom båda testerna därmed ställer krav på nyhet i förhållande till samma jämförelseobjekt, och kravet på särprägel innebär en högre tröskel för skydd, skulle nyhetskravet i artikel 5 EG-FGF kunna vara överflödigt.

Det finns dock åtminstone två skillnader mellan nyhetskravet och kravet på särprägel. Den första skillnaden gäller utifrån vems synvinkel testet skall utföras och den andra skillnaden gäller sättet på vilket testet skall utföras.³⁰¹

Nyhetskravet skall bedömas på expertnivå utifrån kunskapen hos yrkeskretsarna inom den berörda sektorn inom gemenskapen, medan kravet på särprägel skall bedömas utifrån den kunnige användarens perspektiv.³⁰² Därför är det möjligt att en expert besitter sådana kunskaper att han anser att skillnaderna mellan två jämförda formgivningar innebär att de endast skiljer sig åt på oväsentliga punkter, medan en kunnig användare med sina mer begränsade kunskaper anser att dessa skillnader innebär att formgivningarna inte ger samma helhetsintryck. På så sätt kan en formgivning uppfylla kravet på särprägel samtidigt som den inte uppfyller nyhetskravet. Det är dock viktigt att poängtera att det inte är fråga om att den kunnige användaren har möjlighet att upptäcka skillnader mellan formgivningar som experten inte kan upptäcka, tvärtom är det givet att experten kan upptäcka alla skillnader som den kunnige användaren kan upptäcka. Däremot har

²⁹⁸ Se ovan avsnitt 5.3.2 Kravet på särprägel.

²⁹⁹ Se ovan avsnitt 5.3.1 Nyhetskravet.

³⁰⁰ Koktvedgaard & Levin, Lärobok i immaterialrätt, s 323.

³⁰¹ Musker, Community Design Law, s 27.

³⁰² Se ovan avsnitt 5.3.1 Nyhetskravet och avsnitt 5.3.2.2 Kunnig användare.

experten möjlighet att med hjälp av sin kunskap tolka dessa skillnader så att de för honom har mindre, eller större, betydelse vid jämförelsen av två formgivningar än vad de har för den kunnige användaren.

En annan skillnad mellan nyhetskravet och kravet på särprägel är sättet på vilket testerna skall utföras. Som konstaterats ovan ska frågan om ett objekt uppfyller definitionen av en formgivning avgöras utifrån detaljer som kan uppfattas taktilt och med hjälp av synintrycket.³⁰³ När det gäller nyhetskravet ska formgivningar enligt artikel 5.2 EG-FGF betraktas som identiska om deras *utseende* endast skiljer sig åt på oväsentliga punkter. När det gäller kravet på särprägel så är det enligt artikel 6 EG-FGF det *helhetsintryck* som en kunnig användare ges av en formgivning som är avgörande. Således skulle man kunna tolka detta som att synintrycket ges en mer framträdande betydelse vid bedömningen av nyhetskravet än vid bedömningen av kravet på särprägel och att kravet på särprägel därmed i större utsträckning innefattar även sådana detaljer som endast kan uppfattas med hjälp av känseln.

Sammantaget fyller därför nyhetskravet en egen funktion vid bedömningen av om en gemenskapsformgivning uppfyller skyddskraven och är således inte överflödigt i förhållande till kravet på särprägel. Däremot torde det i praktiken vara vanligare att en formgivning underkänns på grund av kravet på särprägel än på grund av nyhetskravet. Att en formgivning uppfyller kravet på särprägel samtidigt som den inte uppfyller nyhetskravet lär endast vara förekommande i undantagsfall.

11.4 Förhållandet till registrerad gemenskapsformgivning när det gäller giltighetspresumtion

Vid talan om intrång presumeras en registrerad gemenskapsformgivning enligt artikel 85.1 EG-FGF giltig enbart på grund av registreringen. Innehavaren av en oregistrerad gemenskapsformgivning måste enligt artikel 85.2 EG-FGF bevisa att formgivningen har gjorts tillgänglig för allmänheten inom gemenskapen, samt ange på vilket sätt formgivningen är särpräglad för att den skall presumeras giltig vid en intrångssituation.³⁰⁴ Förutom den uppenbara nackdelen med svårigheten att på ett tillfredsställande sätt bevisa tillgängliggörandet finns även andra tillfällen än intrångssituationer då formgivaren eller innehavaren av en oregistrerad gemenskapsformgivning försätts i en sämre position än vad som hade varit fallet om han eller hon kunnat uppvisa ett intyg om registrering. Här avses därmed inte de materiella skillnaderna mellan registrerad och oregistrerad gemenskapsformgivning, som t.ex. att det oregistrerade skyddet endast är ett efterbildningsskydd, utan de tillfällen då en innehavare har fördel av att

---

³⁰³ Se ovan avsnitt 5.1.1 Definition av formgivning.

³⁰⁴ Se ovan avsnitt 7.2 Rättsverkan och intrång.

kunna uppvisa intyg om registrering för motpart eller inför domstol. Man skulle således kunna tala om en legal giltighetspresumtion i intrångssituationer enligt förordningens artikel 85, samt en icke-legal giltighetspresumtion i andra situationer – en presumtion som uppkommer enbart av att innehavaren kan uppvisa intyg om registrering.

Det är sannolikt att en innehavare av en registrerad gemenskapsformgivning har fördel i förhållande till en innehavare av en oregistrerad gemenskapsformgivning när det gäller överlåtelse och upplåtelse. En part som kan uppvisa intyg om registrering från OHIM kan antas vara i en bättre förhandlingssituation än den part som inte kan uppvisa ett sådant intyg. Det är troligt att somliga av de aktörer som är involverade i överlåtelse och upplåtelse av gemenskapsformgivningar inte är medvetna om att en registrering endast omfattar en formell prövning av ansökan.³⁰⁵ Enligt artikel 47 EG-FGF är den enda materiella prövning som görs om formgivningen överensstämmer med definitionen av en formgivning i artikel 3 a EG-FGF³⁰⁶ eller om den strider mot allmän ordning eller allmän moral enligt artikel 9 EG-FGF³⁰⁷. En oregistrerad gemenskapsformgivning är inte med säkerhet giltig förrän giltigheten prövats i en domstol för gemenskapsformgivningar. På samma sätt är en registrerad gemenskapsformgivning inte med säkerhet giltig förrän detta prövats av OHIM:s ogiltighetsavdelning och överklagandenämnd, eller i en domstol för gemenskapsformgivningar.

Att det endast görs en formell prövning av en ansökan om registrering av gemenskapsformgivning medför sannolikt att formgivningar som inte skulle finnas giltiga vid materiell prövning av OHIM, eller i domstol för gemenskapsformgivningar, medges registrering. Det kan handla om formgivningar som inte uppfyller skyddskraven, formgivningar som inte registreras inom nyhetsfristen (dvs. formgivningar som skyddas som oregistrerad gemenskapsformgivning) eller om formgivningar som tidigare kunnat åtnjuta skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning men där ansökan om registrering lämnas in efter att den treåriga skyddstiden löpt ut. Innehavare av sådana ogiltigt registrerade gemenskapsformgivningar har då fördel framför innehavare av oregistrerade gemenskapsformgivningar, enbart på grund av att de kan uppvisa intyg om registrering. Registreringen kan således ge formgivningen det jag ovan kallade en icke-legal giltighetspresumtion då innehavaren vid t.ex. överlåtelse- eller upplåtelsesituationer inför motparten kan uppvisa intyg om registrering.

Eftersom samtliga registrerade gemenskapsformgivningar presumeras giltiga enligt artikel 85.1 EG-FGF vid talan om intrång i en domstol för gemenskapsformgivningar, så ges även innehavare av en ogiltigt registrerad gemenskapsformgivning fördel av en sådan legal giltighetspresumtion. Av den anledningen har innehavaren av en oregistrerad gemenskapsformgivning en klar nackdel eftersom han bl.a. måste bevisa

---

³⁰⁵ Artikel 45 EG-FGF och artikel 36.1 EG-FGF.

³⁰⁶ Se ovan avsnitt 5.1.1 Definition av formgivning.

³⁰⁷ Se ovan avsnitt 5.2.4 I strid mot allmän ordning eller allmän moral.

tillgängliggörandet. Innehavaren av den ogiltigt registrerade formgivningen slipper däremot en sådan bevisbörda på grund av att han kan uppvisa intyg om registrering. Det kan därmed finnas en risk för att en sådan fördelning av bevisbördan i enskilda fall kan leda till att en domstol inte anser att det visats att en ogiltigt registrerad gemenskapsformgivning inte uppfyllde skyddskraven vid registreringen. Konsekvensen blir också att om en innehavare av en formgivning som uppfyllde skyddskraven vid tillgängliggörandet registrerar formgivningen efter nyhetsfristen, eller efter att skyddstiden för det oregistrerade skyddet löpt ut, så har han när det gäller giltighetspresumtion vid talan om intrång en gynnsammare situation när formgivningen är ogiltigt registrerad än vad han hade när samma formgivning hade giltigt skydd som oregistrerad gemenskapsformgivning.

12 Avslutande kommentar

Sedan förordningen trädde i kraft den 6 mars 2002 är det möjligt för formgivare och innehavare att på EU-nivå skydda sina formgivningar som gemenskapsformgivningar. I den juridiska litteraturen förväntades den nya formen för skydd bli flitigt använd och sett till antalet registrerade gemenskapsformgivningar har det i viss mån också blivit så.³⁰⁸ Däremot är det påfallande hur få mål om gemenskapsformgivningar – både när det gäller registrerade och oregistrerade – som hittills prövats i domstol.

Med tillskottet av möjligheten till skydd i form av registrerad och oregistrerad gemenskapsformgivning, samt inom kort möjligheten att även kunna registrera formgivningar internationellt och designera gemenskapen eller Sverige, så finns hela fem formgivningsrättsliga sätt att skydda en formgivning i Sverige. På grund av detta finns det anledning att tro att behovet av nationella mönsterregistreringar enligt mönsterskyddslagen, eller enligt den nya formskyddslag som föreslagits, kan komma att minska.

Av de olika formerna för skydd intar den för europeisk rätt nya³⁰⁹ rättsfiguren oregistrerad gemenskapsformgivning en särställning. Det har sagts att det oregistrerade skyddet för nordiska rättsförhållanden knappast är behövligt,³¹⁰ samtidigt som det t.ex. ansetts att skyddet stänger bestående luckor i tysk rätt.³¹¹ Hur man ser på den saken beror sannolikt på i vilken utsträckning formgivningar kan skyddas med hjälp av nationell icke-harmoniserad upphovsrätt och marknadsrätt i de olika länderna inom gemenskapen. Med anledning av de mål om oregistrerad gemenskapsformgivning som avgjorts kan man dock dra slutsatsen att det oregistrerade skyddet i enskilda fall kan vara till stor hjälp för den formgivare eller innehavare som av någon anledning inte har möjlighet att registrera sin formgivning eller som väljer att inte registrera den.

Samtidigt kan man konstatera att det oregistrerade skyddet inte med lätthet kan integreras i det befintliga systemet av immateriella rättigheter i Europa. På grund av att skyddet för oregistrerad gemenskapsformgivning i vissa avseenden är en hybrid mellan upphovsrätten och de traditionella industriella rättigheterna finns potentiella konflikter med andra sorters rättigheter. Immaterialrätten är dock historiskt sett mycket föränderlig och

---

³⁰⁸ Sedan OHIM började ta emot ansökningar och fram till och med den 31 mars 2007 har 63 882 ansökningar om totalt 244 397 gemenskapsformgivningar gjorts, varav 236 112 registrerats och publicerats. Statistik tillgänglig på http://oami.europa.eu/pdf/office/SSC007-Statistics_of_Community_Designs_2007.pdf.

³⁰⁹ Med undantag för England, där det sedan tidigare är möjligt att skydda en formgivning som en så kallad "unregistered design", se ovan avsnitt 2.2.2 Kumulation med andra immateriella rättigheter och skydd mot illojal konkurrens.

³¹⁰ Levin, Upphovsrättens gränssytor mot det industriella rättskyddet och konkurrensrätten, NIR 2003 s 327.

³¹¹ Gottschalk & Gottschalk, Das nicht eingetragene Gemeinschaftsgeschmacksmuster: eine Wunderwaffe des Designschutzes?, GRUR Int. 2006 s 467.

det finns anledning att tro att även dessa konflikter kan lösas. Ett alternativ är att bibehålla en liknande ordning som idag, där systemet anpassas efter externa omständigheter och där överlappningar mellan de olika immateriella rättigheterna ökar. Men det finns även tankar på ett enhetsrättssystem med en kärnrättighet, dvs. en enda immaterialrätt.³¹²

Oavsett hur lösningen ser ut är det möjligt att vi – när det i framtiden ritas en helt ny karta över den europeiska immaterialrätten – anser att skyddet för oregistrerade gemenskapsformgivningar var början till den bro som överbryggar skillnaderna mellan de olika immateriella rättigheterna.

---

³¹² Kur, A New Framework for International Property Rights – Horizontal Issues, IIC 2004 s 18 ff och Levin, Upphovsrättens gränssytor mot det industriella rättsskyddet och konkurrensrätten, NIR 2003 s 332 f.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Sverige

Propositioner

Prop. 2003/04:177. Ändringar i mönsterskyddslagen på grund av EG-förordningen om gemenskapsformgivning

Prop. 2001/02:121. Genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv om mönsterskydd m.m.

Statens offentliga utredningar

SOU 2001:68. Förslag till formskyddslag

SOU 2000:79. Mönster, form, design – förslag till genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv om mönsterskydd m.m.

EU

Kommissionens förslag till rådets förordning om ändring av förordningarna (EG) nr 6/2002 och (EG) nr 40/94 för att ge verkan till Europeiska gemenskapens anslutning till Genèveakten inom Haagkonventionen beträffande internationell registrering av industriella mönster, KOM(2005) 689 slutlig, den 22 december 2005, 2005/0274 CNS

Kommissionens förslag till rådets beslut om ingående av avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Konungariket Danmark om att utvidga tillämpningsområdet för rådets förordning (EG) nr 44/2001 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område till att även gälla Danmark, KOM(2005) 145 slutlig, den 15 april 2005, 2005/0055 CNS

Kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring i direktiv 98/71/EG om mönsterskydd, KOM(2004) 582 slutlig, den 14 september 2004, 2004/0203 COD

Kommissionens ändrade förslag till rådets förordning om gemenskapsmönster, KOM(2000) 660 slutlig/2, den 27 november 2000, EGT C 120 E, 24.4.2001, s 12

Kommissionens ändrade förslag till rådets förordning om gemenskapsmönster, KOM(2000) 660 slutlig, den 20 oktober 2000, EGT C 62 E, 27.2.2001, s 173

Kommissionens ändrade förslag till rådets förordning om gemenskapsmönster, KOM(1999) 310 slutlig, den 21 juni 1999, EGT C 248 E, 29.8.2000, s 3

Kommissionens ändrade förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om lagstadgat mönsterskydd, KOM(96) 66 slutlig, den 21 februari 1996, EGT C 142, 14.5.1996, s 7

Kommissionens förslag för rådet och Europaparlamentet till ett direktiv om mönsterskydd, KOM(93) 344 slutlig, den 3 december 1993, EGT C 345, 23.12.1993, s 14

Kommissionens förslag för rådet och Europaparlamentet till en förordning om gemenskapsmönster, KOM(93) 342 slutlig, den 3 december 1993, EGT C 29, 31.1.1994, s 20

Green Paper on the Legal Protection of Industrial Design – 111/F/5131/91-EN, Bryssel juni 1991 (cit: Grönboken)

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 98/71/EG om mönsterskydd”, den 20 april 2005, EUT C 286, 17.11.2005, s 8

Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande om ”Ändrat förslag till rådets förordning (EG) om gemenskapsmönster”, den 27 januari 2000, EGT C 75, 15.3.2000, s 35

Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande, den 22 februari 1995, EGT C 110, 2.5.1995, s 12

Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande, den 6 juli 1994, EGT C 388, 31.12.1994, s 9

Europaparlamentets yttrande, EGT C 67, 1.3.2001, s 318

Europaparlamentets yttrande, Utskottet för rättsliga frågor och medborgarrätt, EGT C 287, 30.10.1995, s 157

Rådets beslut av den 18 December 2006 om godkännande av Europeiska gemenskapens anslutning till Genèveakten till Haagöverenskommelsen om internationell registrering av industriella formgivningar, antagen i Genève den 2 juli 1999, 2006/954/EG, EUT L 386, 29.12.2006, s 28-43

Rådets dokument 13483/01, den 30 november 2001

Rådets dokument 7400/01, den 18 april 2001

Akt om villkoren för Republiken Bulgariens och Rumäniens anslutning och om anpassning av de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen, EUT L 157, 21.6.2005, s 233

Akt om villkoren för Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakiens anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen och om anpassning av fördragen, EUT L 236, 23.9.2003, s 344

Avtal mellan EG och Danmark om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, EGT L 299, 16.11.2005, s 62

Litteratur

Adamsson, Peter, *Yttranden avgivna av Föreningen Svensk Forms Opinionsnämnd 2001-2003*, NIR 2004 s 46-57

Barrett Christiansen, Claus, *EF-varemärkeförordningen og EF-designförordningen*, NIR 2004 s 553-557

Bengtsson, Henrik & Lyxell, Ralf, *Åtgärder vid immaterialrättsintrång*, Norstedts Juridik, Stockholm 2006

Franzosi, Mario (red.), *European Design Protection. Commentary to Directive and Regulation Proposals*, Kluwer Law International, Dordrecht 1996

Gottschalk, Eckart & Gottschalk, Sylvia, *Das nicht eingetragene Gemeinschaftsgeschmacksmuster: eine Wunderwaffe des Designschutzes?*, GRUR Int. 2006 s 461-468

Hartwig, Henning (red.), *Designschutz in Europa. Entscheidungen europäischer und nationaler Gerichte, Band 1/Design Protection in Europe. Decisions of European and National Courts, Volume 1*, Carl Heymanns Verlag, Köln-Berlin-München 2007

Headdon, Toby, *Can the Unregistered Community Design Right Apply Retroactively?*, EIPR 2005 s 1-3

- Hoyng, Willem A, i Franzosi (red.), *European Design Protection. Commentary to Directive and Regulation Proposals*, Kluwer Law International, Dordrecht 1996
- Hulth, Lottie-Ann & Malm, Annika & Adamsson, Peter, *I gränslandet mellan olika skyddsformer. Skyddet för design*, NIR 2005 s 29-41
- Izquierdo Peris, José, *Registered Community Design*, EIPR 2006 s 146-158
- Koktvedgaard, Mogens & Levin, Marianne, *Supplement 2006 till Lärobok i immaterialrätt*, Norstedts Juridik, Stockholm 2006
- Koktvedgaard, Mogens & Levin, Marianne, *Lärobok i immaterialrätt, åttonde upplagan*, Norstedts Juridik, Stockholm 2004
- Koschtial, Ulrike, *Design Law: Individual Character, Visibility and Functionality*, IIC 2005 s 297-313
- Kur, Annette, *Industrial Design Protection in Europe – Directive and Community Design*, maj 2003,
http://www.atrip.org/upload/files/activities/tokyo2003/s05-Kur_art.doc
- Kur, Annette, *A New Framework for International Property Rights – Horizontal Issues*, IIC 2004 s 1-21
- Levin, Marianne, *Upphovsrättens gränssytor mot det industriella rättsskyddet och konkurrensrätten*, NIR 2003 s 325-333
- Massa, Charles-Henry & Strowel, Alain, *Community Design: Cinderella Revamped*, EIPR 2003 s 68-78
- Musker, David, *Community Design Law, Principles and Practice*, Sweet & Maxwell, London 2002. Supplement tillgängligt på
<http://www.sweetandmaxwell.co.uk/online/cdl/>
- Nordell, Per Jonas, *Marknadsrättens goodwillsskydd*, MercurIUS Förlagsaktiebolag, Stockholm 2003
- Nordell, Per Jonas, *Skyddet för funktionellt betingade utstyrselar*, NIR 2005 s 433-463
- Persson, Annina H & Levin, Marianne & Wolk, Sanna (red.), *Immaterialrätt & Sakrätt, Jure*, Stockholm 2002
- Phillips, Jeremy J., i Franzosi (red.), *European Design Protection. Commentary to Directive and Regulation Proposals*, Kluwer Law International, Dordrecht 1996

Rahlf, Sylvia & Gottschalk, Eckart, *Neuland: Das nicht eingetragene Gemeinschaftsgeschmacksmuster*, GRUR Int. 2004 s 821-827

Russell, Charles, *Intellectual Property Bulletin*, oktober 2006, http://www.cr-law.co.uk/resources/pdf/IP_Bulletin_oct06.pdf

Sáez, Víctor, *The Unregistered Community Design*, EIPR 2002 s 585-590

Schlötterburg, Martin, *Design Protection for Technical Products*, [http://www.ficpi.org/library/PARIScongress/4-Schlottelburg_\(fullPaper\).pdf](http://www.ficpi.org/library/PARIScongress/4-Schlottelburg_(fullPaper).pdf)

Suthersanen, Uma, *Design Law in Europe*, Sweet & Maxwell, London 2000

Sykes, John, *Intellectual Property in Designs*, LexisNexis Butterworths, London 2005

Towards a European Design Law, Max Planck Institutet, IIC 1991 s 523-537, GRUR Int. 1990 s 559-586

Traub, Florian, *Office for Harmonization in the Internal Market: First decision of a Board of Appeal in a Community Design matter (R 1001/2005-3 – Pepsico v Grupo Promer Mon-Graphic)*, The Bardehle Pagenberg IP Report, 2006/VI, s 8-9, http://www.bardehle.com/fileadmin/bardehle/sonstiges/IP_Report_2006_VI.pdf

Wolk, Sanna, *Arbetstagares immaterialrätter. Rätten till datorprogram, design och uppfinningar m.m. i anställningsförhållanden*, Norstedts Juridik, Stockholm 2006

Zentek, Sabine, *Kräftiger Appetizer beim Geschmacksmusterschutz*, Designers Newsletter, utgåva 20, januari 2006, http://www.sabine-zentek.de/newsletter/sabine_zentek_newsletter020.pdf

Övriga källor

British and Irish Legal Information Institute (BAILII)

Rättsfall, *Bailey & Anor v Haynes & Ors*, <http://www.bailii.org/ew/cases/EWPCC/2006/5.html>

Rättsfall, *Landor & Hawa v Azure*, <http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2006/1285.html>

Rättsfall, *Lambretta v Teddy Smith & Next Retail*, <http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2004/886.html>

Rättsfall, *Matell v Woolbro & Simba*,
<http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Ch/2003/2414.html>

Designpublisher

<http://www.designpublisher.com>

Lexetius

Rättsfall, BGH, I ZR 151/02 (*Jeans II*), <http://lexetius.com/2006,197>

Mattel

Pressrelease, <http://www.shareholder.com/mattel/news/20031030-121423.cfm>

OHIM

Avgörande från ogiltighetsavdelningen, ICD 000001477 (*Hee Jung Kim v Zellweger Analytics Limited*),
[http://uami.eu.int/pdf/design/invaldec/ICD_000001477_decision_\(EN\).pdf](http://uami.eu.int/pdf/design/invaldec/ICD_000001477_decision_(EN).pdf)

Avgörande från ogiltighetsavdelningen, ICD 000000867 (*Ampel 24 Vertriebs-GmbH v Daka research Inc.*),
<http://oami.europa.eu/pdf/design/invaldec/000225073-0001.pdf>

Avgörande från ogiltighetsavdelningen, ICD 000000172 (*Grupo Promer Mon-Graphic v Pepsico Inc.*),
<http://oami.europa.eu/pdf/design/invaldec/74463-0001.pdf>

Avgörande från ogiltighetsavdelningen, ICD 000000024 (*EREDU v ARRMET*), <http://oami.europa.eu/pdf/design/invaldec/3595-0001-en.pdf>

Domstolar för gemenskapsformgivningar,
<http://oami.europa.eu/pdf/design/cdcourts.pdf>

FAQ, <http://oami.europa.eu/en/design/faq/faq08.htm>

Mål i domstolar för gemenskapsformgivningar,
<http://oami.europa.eu/en/design/aspects/cdcourt.htm>

Nyhetsbrev, <http://oami.europa.eu/en/office/newsletter/07001.htm#CD2>

Nyhetsbrev, <http://oami.europa.eu/en/office/newsletter/06012.htm#BOA>

Registreringsavgifter, <http://oami.europa.eu/en/design/pdf/tfeesen.pdf>

Registreringspraxis, <http://oami.europa.eu/RCDOnline/RequestManager>

Registreringsstatistik, http://oami.europa.eu/pdf/office/SSC007-Statistics_of_Community_Designs_2007.pdf

Rättsfall, *Starform B.V. v. Time Out Holland*,
http://oami.europa.eu/pdf/design/cdcourts/Starform_en.pdf

Rättsfall, *Plastimoda Spa v. Creaciones B'Eloni SL* i andra instans,
http://oami.europa.eu/pdf/design/cdcourts/mandarina_duck_gut.pdf

Rättsfall, *Plastimoda Spa v. Creaciones B'Eloni SL* i första instans,
<http://oami.europa.eu/pdf/design/cdcourts/Plastimoda.pdf>

Rättsfall, *Ab Swing - Hometrainer*,
http://oami.europa.eu/pdf/design/cdcourts/AB_Hometrainer.pdf

RechtsCentrum

Rättsfallskommentar, OLG Hamburg, mål 5 U 96/05 (*Gebäckspresse II*),
<http://www.rechtszentrum.de/search.php?num=50&page=1&db=markenrecht&mode=category&feld=Geschmacksmusterrecht&gebiet=%>

SFIR

Remiss: Kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 98/71/EG om mönsterskydd, COM(2004) 582 final, den 3 januari 2005, <http://www.sfir.se/Remisser/Monster.pdf>

Svensk Form

Nyhetsregister,
http://www.svenskform.se/nyhetsregistrering.aspx?grupp=1&subb=1_14

Stadgar för Svensk Forms Opinionsnämnd,
<http://www.svenskform.se/images/contentimages/1053.pdf>

Samtliga Internetbaserade källor är tillgängliga per den 11 juni 2007.

Rättsfallsförteckning

Sverige

Högsta domstolen

NJA 1994 s. 74 (*Smultron*)

Hovrätterna

Svea HovR, mål T 9606-05 (*Pelletsbrännare*), dom den 8 november 2006

Svea HovR, mål T 651-05 (*Nokia mobiltelefonskal*), dom den 8 juni 2005

Tingsrätterna

Stockholms TR, målen T 18223-04 och T 312-05 (*Sony Ericsson*), dom den 29 september 2006

Katrineholms TR, mål T 366-03 (*Pelletsbrännare*), dom den 22 november 2005

Borås TR, mål T 1027-04 (*Krukor*), dom den 25 augusti 2005

Stockholms TR, målen T 11050-03 och T 21389-03 (*Nokia mobiltelefonskal*), dom den 22 december 2004

EU

EG-domstolen

C-418/01 (*IMS Health*), den 29 april 2004

C-299/99 (*Philips*), den 18 juni 2002

C-241/91 P och C-242/91 P (*Magill*), den 6 april 1995

Förstainstansrätten

T-9/07: Talan väckt den 9 januari 2007, *Grupo Promer Mon-Graphic mot harmoniseringsbyrån – PepsiCo (formgivning)*

OHIM

Tredje överklagandenämnden (*Third Board of Appeal*)

R 1001/2005-3, *Pepsico v Grupo Promer Mon-Graphic*, den 27 oktober 2006

Ogiltighetsavdelningen (*Invalidity Division*)

ICD 000001477 (*Hee Jung Kim v Zellweger Analytics Limited*), den 1 mars 2006

ICD 000000867 (*Ampel 24 Vertriebs-GmbH v Daka research Inc.*), den 1 december 2005

ICD 000000172 (*Grupo Promer Mon-Graphic v Pepsico Inc.*), den 20 juni 2005

ICD 000000024 (*EREDU v ARRMET*), den 27 april 2004

Övriga länder

England

Court of Appeal, *Landor & Hawa International Ltd v Azure Designs Ltd*, [2006] EWCA Civ 1285, den 28 juli 2006

Court of Appeal, *Lambretta Clothing Company Limited v Teddy Smith (UK) Limited and Next Retail Plc*, [2004] EWCA Civ 886, den 15 juli 2004

Patents County Court, *Bailey & Anor v Haynes & Ors*, [2006] EWPC 5, den 2 oktober 2006

High Court of Justice, *Mattel Inc. v Woolbro (Distributors) Ltd, Simba-Toys (Hong Kong) Ltd, and Simba Toys GmbH & Co KG*, [2003] EWHC 2414 (Ch), den 31 oktober 2003

Nederländerna

Gerechtshof te 's – Gravenhage, mål KG 04/1369, *Starform B.V. v. Time Out Holland v.o.f.*, den 7 januari 2005

Spanien

Audiencia Provincial de Alicante, *Plastimoda Spa v. Creaciones B'Eloni SL*, mål 51-C1/05, den 14 april 2005

Juzgados de lo Mercantil de Alicante, *Plastimoda Spa v. Creaciones B'Eloni SL*, den 26 oktober 2004

Tyskland

Bundesgerichtshof, mål I ZR 151/02 (*Jeans II*), den 19 januari 2006

Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg, mål 5 U 96/05 (*Gebäckspresse II*), den 7 juni 2006

Kammergericht Berlin, mål 5 W 170/04 (*Sal de Ibiza*), den 19 november 2004

Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg, mål 5 U 66/04 (*Gipürespitze*), den 24 februari 2004

Landgericht Hamburg, mål 308 O 182/04 (*Gebäckspresse I*), den 20 maj 2005,

Landgericht Frankfurt am Main, mål 3/12 O 5/04 (*Ab Swing - Hometrainer*), den 17 mars 2004

Landgericht Hamburg, mål 308 O 157/03 (*Popcorn-Maschine*), den 15 april 2003